

Uçan Süpürge Kadın Dergisi

Sayı: 23 2005 3.00 YTL

UÇAN HABER

özel sayı

uçan süpürge'den

kadınların 'gündökümü'

kadınların 2004'ü

"sevgili çocuk"

CEDAW gölge raporu

ISSN 1304-2564

8 kadın 8. festivalde

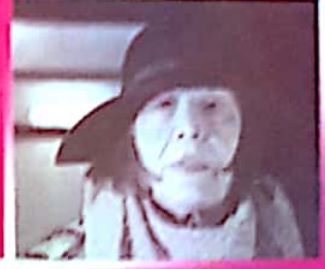
Sinemanın Sevdâ'sı: Sevdâ Ferdağ

Sesini Yitiren Yüz: Jeyan Ayrıl Tözüm

Çok Uçlu Kalem: Sevin Okyay

Do-Se-Mi-Hat: Semiha Berksoy

Sırlı Cam: Agnieszka Holland

Buzlar Kraliçesi: Greta Garbo

Muson Yağmuru: Deepa Mehta

Hırçın Kız: Laura Betti

8. Uçan Süpürge
Uluslararası Kadın Filmleri Festivali

5-15 Mayıs 2006

Uçan Süpürge

Bu sayı İsveç Başkonsolosluğu'nun katkılarıyla hazırlanmıştır.
With the contribution of the Consulate General of Sweden.

Sahibi
A. Ürün Güner

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Halime Güner

Genel Yayın Yönetmeni
Uğur Yüksel

Editör
Seren Doğan

Finans Yönetmeni
Özlem Kinal

Uçan Süpürge
Büyükelçi Sokağı 20/4
06700 Kavaklıdere, Ankara
Tel: 0 312 427 00 20
Faks: 0 312 466 55 61
E-posta: web@ucansupurge.org,
ucanhaber@ucansupurge.org
URL: http://www.ucansupurge.org

Uçan Süpürge
A. Ürün Güner, Ayşegül Oğuz, Didem Baltacı,
Emre Başar, Özlem Kinal, Türcan Büyük,
Uğur Yüksel

Uçan Süpürge Haber Merkezi
Sevim Kılınç (Adıyaman), Naşide Buluttekın
(Diyarbakır), Gülşin Canoğulları (Eskişehir),
Ayşe Döner (Gaziantep), Gülden Aslı
Değirmenci (İzmir), Nilgün Yıldırım (Mardin),
Elif Zülfükaroğlu (Mersin), Tane Alper Ünver
(Samsun), Gül San (Şanlıurfa),
Zozan Özgökçe (Van)

Katkıda Bulunanlar
Aksu Bora, Annika Svahnstrom, Arzu Çur,
Gaye Erbatır, Günel Kurşun, Güzin Yamaner,
İlknur Üstün, Leyla Pervizat, Meliha Okutay,
Meryem Koray, Mukaddes Kubilay,
Müge İplikçi, S. Nazik Işık, Tülin Uygur,
Yıldız Ecevit

Kapak Fotoğrafı
Virgini Bourdin'in "The Butterfly Lady"
adlı filminden.

Grafik - Tasarım: Gülüfer Yavuz

Basım
Kardelen Ofset Ltd. Şti.
Tel: 0 312 435 37 90 - 432 23 78
E-posta: kardelen@kardelenofset.com.tr

Fiyatı: 3.00 YTL
ISSN: 1304-2564 Uçan Süpürge

UÇAN
HABER

- 2 Merhaba
- 4 Halime Güner
Uçan Süpürge'den
- 7 Patikalardan Yollara
- 8 Köprüler kurduk!
- 12 Bir festival daha yapmak
- 16 2004... 365 gün... 4 şey...
- 42 Prof. Dr. Yıldız Ecevit
Biz kadınlar...
- 44 Prof. Dr. Meryem Koray
Türkiye'deki kadın hareketi üzerine düşünceler
- 46 Dün, bugün değildir!
- 48 Aksu Bora
Bağımsız kadın hareketi mümkün mü?
- 50 İlknur Üstün
Siyaset ve kadın
- 52 Arzu Çur
Cinayet, eğitim, siyaset, edebiyat
- 53 Leyla Pervizat
Bir "mucize" gerçekleşti!
- 54 S. Nazik Işık
Orada öyle kalacak mıyız?
- 55 Yrd. Doç. Dr. Günel Kurşun
Son iki yılda kadın hakları
- 56 Mukaddes Kubilay
Kadın-Erkek eşitliği için...
- 57 Meliha Okutay
Bartın'da kadınlar...
- 58 Sevim Kılınç
Adıyaman'da kadınların bir yılı
- 59 Gül San
Şanlıurfa'da kadınların bir yılı
- 60 Tülin Uygur
2004'te İsveç kadın hareketi ve
cinsiyet eşitliği mücadelesi
- 64 Güzin Yamaner
2004'te feminizm ve tiyatro buluşmaları
- 66 2004'ün feminist kitaplığından
- 68 "Sevgili çocuk"
- 76 CEDAW Gölge Raporu
- 93 Gölge Akşit
Devlet ve STK işbirliği

İÇİNDEKİLER

günlerin getirdiği

Hayatın toplamından payımıza düşeni yaşarız her zaman. Biriktirdiklerimizle varızdır. Ardımızda kalan ya da önümüze düşenlerle... Yani, dün ile yarın arasındaki bugünkü çizgisinde...

Bu, Uçan Haber'in yirmi üçüncü merhabası. Son buluşmamızın üzerinden bir yıl geçti. Ne çok söz birikti bu zaman içinde. Kadınlar olarak ne çok çabaladık başka bir dünya için ve başka türlü yaşansın diye. Son bir yılda neler yaptık, ne söyledik, ne yazdık?.. Uçan Haber'in bu özel sayısında kadınların 'gündökümü' var. Ama önce...

Uçan Süpürge bu yıl dokuzuncu yaşını kutluyor. Uzun ince bir yol... Bu yolun çukurlarına, tümseklerine, dikenlerine ve güllerine bir biçimde tanıklık ettiniz. Bazen radyolarınızdan ses olup süzıldük odalarınıza, bazen televizyon ekranlarından. Bazen sabah gazetelerinizi okurken sayfalardan göz kırptık size, bazen de bilgisayar ekranınızdan. Ve sonra...

2004 yılı her açıdan verimli bir yıl oldu bizim için. Çok çalıştık, çok yorulduk. Bir yıl boyunca birçok projeyi hayata geçirmenin, ülkenin dört bir köşesinde binlerce kadınla buluşmanın, yüzlerce öykü biriktirmenin, onca tanıklığın yorgunluğu nihayetinde keyfe dönüşünce hep dedik ki; iyi ki yapmışız! Yalnızca kendi çalışmalarımız değil, diğer kadın örgütlerinin çalışmalarına da katıldık, onlarla yan yana, omuz omuza olduk. Toplumsal ve siyasal gelişmeler, ortak hareket alanlarını genişletti ve kadın hareketinin ivmesi böylece hızlandı. Avrupa Birliği üyeliği sürecinde yaşanan gelişmeler, kadınların dayanışma içinde ve daha ısrarcı, daha mücadeleci olması gerektiğini gösterdi. Nitekim öyleydi. 17 Aralık zirvesi öncesinde birçok yabancı gazeteci ve parlamenter Uçan Süpürge'nin kapısını çaldı; hatta, aynı gün içinde birden fazla heyeti ağırladığımız zamanlar

oldu. Türkiye'de kadınların bu süreçteki beklentilerini –hem bir iletişim merkezi hem de kadın hareketinin bir bileşeni olarak- onlara aktarma fırsatı bulduk.

Kadın örgütlerinin 'birlikte' hareket etme geleneğinin çok olumlu yansımalarına yine birlikte tanıklık ettik. Düzenlediğimiz lobicilik eğitimleriyle kadın örgütlerinin stratejilerini gözden geçirdik. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda uluslararası bağlayıcı nitelikteki en önemli mekanizma olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, kısa adıyla CEDAW çerçevesinde kadın örgütleriyle el ele verdik ve bu birliktelik CEDAW Gölge Raporu'nun hazırlanmasını sağladı. Bu rapor, tüm Türkiye'den kadınların deneyim, görüş ve tanıklıkları doğrultusunda kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılığın 'var' olduğunun kanıtıydı. Yine, Türk Ceza Yasası'nın kadınlar aleyhine ayrımcılık içeren maddelerinin değişmesi için verilen mücadelenin her aşamasına –radyo programımız ve internet sitemiz gibi mevcut iletişim kanallarımızı da kullanarak- kurumsal destek verdik. TCY'nin kadınların talepleri doğrultusunda değiştirilmesi için Ankara'da yapılan kitlesel eylemlerde kadınlarla birlikte yürüdük. Yürümekle de kalmadık, örgütler arası iletişimi de sağladık.

Hepsi bu mu? Elbette değil. Bir yılda çok yol kat ettik. Ve yeni bir yılı, önümüzdeki uzun yolun haritasını çizecek anafikirlerle karşıladık. 2005'in kadınlar açısından umut verici gelişmelere, olumlu girişimlere, değişime ve dönüşüme sonuna kadar açık bir yıl olması, dileğimiz.

Kadınlar aleyhine pek çok ayrı madde içeren Türk Ceza Yasası, kadın örgütlerinin uzun süren mücadelesi sonucunda değişti. Türkiye'nin dört bir köşesinden otuza yakın sivil toplum kuruluşu üç yıl boyunca TCY'nin değişmesi için çaba sarfetti. Bütün bu çabaların sonunda da yasanın 30'dan fazla maddesi kadınları talepleri doğrultusunda değiştirildi. TCY Kadın Platformu, Sivil Toplumun demokratik bir hukuk devletinde yasama sürecine etkin katılımının başarılı bir örneğini sergiledi. Platform'un bu kapsamda yürüttüğü çalışmalar, yeni TCY'de kadınların kendi bedenleri ve cinsellikleri

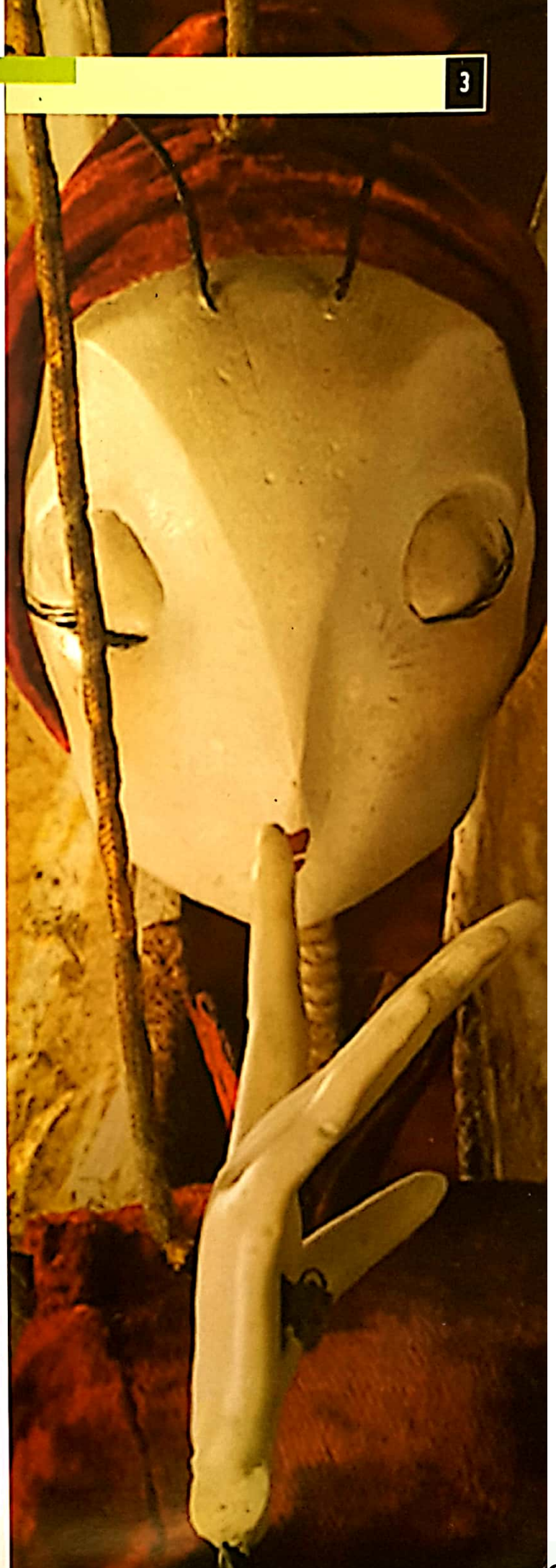
üzerindeki iradelerinin büyük ölçüde tanınmasına sağladı.

Uçan Süpürge olarak, dokuz yıllık deneyimlerimiz ve tanıklıklarımız sonucunda gördük ki, kadınlar hayatlarını sorguluyor ve değiştirip dönüştürmek için çaba sarf ediyor. 1999 yılında, Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali'nin ikincisi gerçekleştirirken şöyle demiştik: "Kadınların mutsuzluklarında erkeklerin de payı var. Erkekler kendilerini sorgulamadı sürece mutsuzlukları gidermekte zorlanıyoruz." O günden bugüne, erkeklerle ve rollere ilişkin düşüncelerimizi ve yapmak istediklerimizi demlendirdik. Ve bu yıl, çalışmalarımızın rotasını çizerken, kadınların yanında bir de erkeklere bakalım dedik. 2005'in, toplumsal cinsiyet kavramı çerçevesinde "erkeklik rollerini" sorgulayacağımız bir yıl olmasını istedik. İşe, Uçan Haber'in İngilizce Özel Sayısı'nda erkek belediye başkanları ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin kadınlar üzerine yazdıkları yazılara yer vererek başladık. Sonrasında ise, hoş bir rastlantıyla, İsveç Başkonsolosluğu'ndan Annika Svanhinstrom'dan, İsveçli ünlü fotoğraf sanatçısı Ulla Lemberg'in, "Sevgili Çocuk: Erkekler, Çocuklar ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini" başlıklı sergisinin organizasyonu için Uçan Süpürge ile çalışmak istediğini öğrendik. İki aylık yoğun bir hazırlık süreci yaşadık. Sergi, İsveç Başkonsolosluğu ve İsveç Büyükelçiliği'nin desteğiyle 8 Nisan 2005 tarihinde Ankara Dünya Ticaret Merkezi'nde açılıyor. Sergi kapsamında, baba-çocuk ilişkisinin ve erkeklik rollerinin İsveç ve Türkiye örnekleri üzerinden tartışılacağı bir de panel düzenledik. Sayfalarımızda sergi ve yan etkinliklerle ilgili özel bir bölüm bulacaksınız.

Bu organizasyonun her aşamasında İsveç ile aramızda köprüler kuran, desteği ve güveniyle bize güç veren sevgili Annika'ya ve emeği geçen herkese teşekkürlerimizle...

Yeni sayılarda buluşmak üzere... 23. kez merhaba!...

Uçan Süpürge

Uçan
Süpürge'den

Halime Güner

Uçan Süpürge Genel Koordinatörü

Uçan Süpürge, kadın sivil toplum kuruluşları arasında bir iletişim ağı oluşturarak dayanışma ve işbirliğini arttırmak ve bu kuruluşların güçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla 9 yıl önce kuruldu. Biz, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini yaygınlaştırmak ve bu yönde duyarlılık yaratmak için bugüne dek birçok proje gerçekleştirdik. Dolayısıyla Türkiye'de sivil toplum ve demokrasinin gelişimi için çalışmak bizim öncelikli amacımız oldu. Diğer kadın örgütlerinin çalışmalarına da katılarak ortak hareket alanlarında bulunmaya, deneyim aktarımı sağlamaya ve her çalışmamızda daha çok kadına ulaşmaya gayret etti.

Bütün bu amaçlar ve hedefler doğrultusunda, son iki yılda pek çok işe imza attık.

Son iki yılda neler yaptık?

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda en önemli uluslararası mekanizma olan CEDAW (Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) çerçevesinde, 18-20 Nisan 2003 tarihleri arasında Ankara'da "Sivil Toplum Forumu" düzenledik. British Council tarafından desteklenen CEDAW Sivil Toplum Forumu'nda, 81 ilden kadın kuruluşları temsilcisi 453 kadının katılımıyla atölye çalışmaları yaptık. Bu atölyelerin ses kayıtlarını çözümleyerek metne dönüştürdük ve bir kitapta topladık.

Ayrıca, "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Milletvekilleri İçin El Kitabı" ve "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Mevzuatın Oluşturulması" adlı kitapları Birleşmiş Milletler'den alınan özel izinle Türkçeye çevirdik ve yayımladık. Bu kitaplar TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın imzasıyla 550 milletvekiline dağıtıldı. Kadınlar ve kadın kuruluşları için "CEDAW Başvuru El Kitabı"nı hazırladık. Bu kitapla kadınlar, ayrımcılığa maruz kaldıklarında haklarını hangi yollardan arayacaklarını öğrendiler.

Kadın-erkek eşitliği konusunda gösterdikleri duyarlılık ve çaba nedeniyle 6 milletvekilini "CEDAW Şampiyonu" ilan ettik. İktidar partisi olan AKP'den Ahmet Faruk Ünsal, Mahfuz Güler, Serpil Yıldız; muhalefet partisi CHP'den de Gaye Erbatur, Orhan Eraslan ve Erol Tınastepe, bizim şampiyonlarımız!

CEDAW Türkiye Sivil Toplum Yürütme Kurulu'nun toplantılarını her hafta Uçan Süpürge'nin ofisinde yaptık. Bu çerçevede, CEDAW Türkiye Gölge Raporu'nun hazırlık aşamasında 23 kadın örgütüyle birlikte yer aldık. Bu rapor, 15 Ocak 2005'te Birleşmiş Milletler'in New York'taki merkezinde CEDAW Komitesi'nin 32. Oturumu'nda sunuldu. Uçan Süpürge olarak raporu sunan sivil toplum heyetinde yer aldık ve Komite üyeleriyle bire bir görüşmeler yaptık.

CEDAW Şampiyonları

Ankara'da faaliyet gösteren bir kuruluş olmamız nedeniyle, Türkiye'nin değişik illerinden çeşitli nedenlerle Ankara'ya gelip de karar mekanizmalarında bulunanlarla ilişkiler kurmak isteyen kadın örgütlerine de lobicilik faaliyetleri konusunda destek olmaya çalıştık. National Democratic Institute (NDI) ve Alman Kültür Merkezi ile birlikte iki ayrı lobicilik eğitimi düzenledik. Bu eğitimlerde diğer kadın örgütlerinden temsilcilerle birlikteydik.

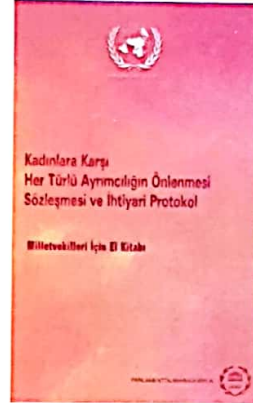
Yerel Kadın Muhabirler Ağı'nı kurduk. Cordaid tarafından desteklenen bu ağ ile "alternatif medya" oluşturmayı hedefledik. Halen Türkiye'nin 12 ilinde yerel kadın muhabirlerimiz var. Ayrıca, yurt içi ve yurt dışından gönüllü kadın muhabirler de bu haber ağının içinde yer alıyor. Muhabirlerimizle her 3 ayda bir eğitim seminerleri düzenledik. Yereldeki kadın haberlerini internet sitemiz ve yayınlarımız aracılığıyla ulusal basına taşıdık. Uçan Süpürge olarak bir network örgütü olmanın bilincindeyiz. Bu yüzden, kadın haberlerinin görünür kılınması, en az kendi çalışmalarımız kadar önemli.

7 bölgeyi temsilen 7 ilden seçilen kadın örgütü temsilcileriyle birlikte (biz onlara "yerel ortaklarımız" diyoruz), 'Patikalardan Yollara' projesini başlattık. Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen bu projeyle, illerdeki kadın sivil toplum kuruluşları ile yerel yönetimleri iletişim ve işbirliği zemininde buluşturmayı amaçladık. Proje çerçevesinde ilk eğitim seminerini Ekim 2004'te Ankara'da yaptık. Eğitimin ders notlarından oluşan iki kitap çıkardık: "Proje Döngüsü Eğitimi" ve "İletişim Eğitimi". Bu proje 2006 yılına kadar sürecek.

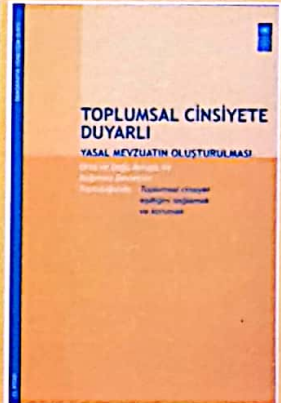
37 ilde 62 soruluk bir anket yaparak Türkiye'deki kadın örgütlerinin mevcut yapıları, ihtiyaçları ve etkinlik alanlarını belirledik. İngiltere Büyükelçiliği destekli bu araştırmanın sonucunda hazırladığımız veri tabanını "Türkiye'de Kadın Örgütleri Rehberi" adı altında kitaplaştırdık.

55 ili kapsayan ve Açık Toplum Enstitüsü tarafından desteklenen 'Köprüler Kuruyoruz' projemiz 5 Mart 2005 tarihinde sona erdi. Bu projeye Türkiye'yi baştan sona dolaşarak kadınlarla ve yerel yönetim temsilcileriyle bir araya geldik.

2004 yılı içinde "Kadın 2004 Radyo Programı"nı gerçekleştirdik. TRT Radyo 1'de 26 hafta boyunca canlı yayınlanan bu programa 38 sivil toplum kuruluşundan temsilcilerin yanı sıra akademisyenler, siyasetçiler ve gazeteciler konuşmacı olarak katıldı. Daha sonra, Kadın 2004'ün tüm programlarının metinlerinden oluşan bir kitap ve bir CD çıkardık. Bu programda, "kadının insan hakları" odağında pek çok konu ele alındı. Avrupa Birliği sürecindeki gelişmeler, kadın örgütlenmesi, yerel demokrasiler, uluslararası sözleşmelerde kadın, mülteci kadınlar ve daha birçok konu üzerine konuşuldu, tartışıldı.

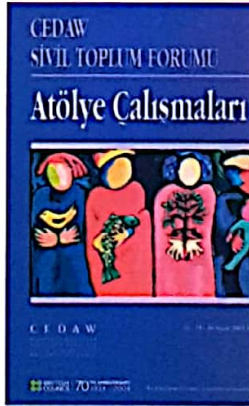
Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Milletvekilleri İçin El Kitabı

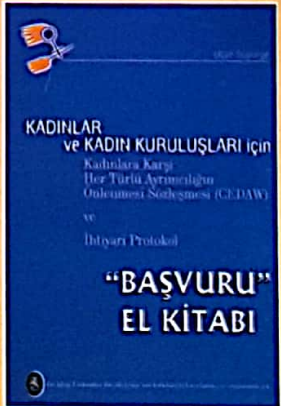
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Mevzuatın Oluşturulması

"CEDAW Atölye Çalışmaları" kitabının basın toplantısı

CEDAW Atölye Çalışmaları

CEDAW Başvuru El Kitabı

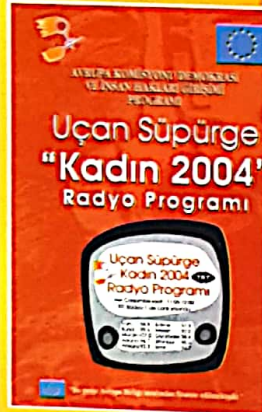
Uçan Süpürge Yerel Kadın Muhabirleri

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali

TR.Net Kadın'ın kadınları...

Türkiye'de Kadın Örgütleri
Rehberi 2004Uçan Süpürge "Kadın 2004"
Radyo Programı

Uçan Süpürge köprüler kuruyor

Peki, ya 2005?

Patikalardan Yollara projemiz, bölge toplantıları ve eğitimlerle devam ediyor. Köprüler Kuruyoruz projemizde ise sıra belgeye geldi! 55 ilde yaptığımız çekimleri kullanarak oluşturacağımız "Köprüler Kuruyoruz/Türkiye'de Kadın" belgeseli için hazırlıklarımız sürüyor.

"Kadın 2005 Radyo Programı" ile bir kez daha TRT mikrofonlarından sesimizi tüm Türkiye'ye duyurmaya başladık. Kadın 2005, ağustos ayının ortasına kadar her Çarşamba saat 10.05-10.50 arasında TRT Radyo 1'den canlı yayınlanacak.

Türkçe ve İngilizce olarak yayımlanan kadın dergimiz Uçan Haber'le de yurt içi ve yurt dışındaki kadınlara ulaşmaya devam ediyoruz. Uçan Haber'in 'İngilizce Özel Sayı'sını Ocak 2005'te çıkardık. Bu sayı, CEDAW Gölge Raporu'nu sunmak için gittiğimiz New York'ta, Birleşmiş Milletler'in çeşitli birimlerine dağıtıldı ve oldukça beğenildi.

Ve festival!.. 5-15 Mayıs 2005 tarihleri arasında 8. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'ni gerçekleştireceğiz. Her yıl olduğu gibi bu yıl da festivalde tüm dünyadan "kadın filmleri" olacak.

Türkiye'nin en işlevsel ve en kapsamlı kadın portalı olan Uçan Süpürge Web Sitesi ise hem Türkçe hem İngilizce sayfalarıyla 3 senedir devam eden bir başka projemiz. Yurt dışından da izlenen web sitemizin Fransızca sayfası yakında kullanıma açılacak. Ankara'daki üniversitelerden lisans ve yüksek lisans öğrencileri ile diğer gönüllü katılımcıların desteğiyle yenilediğimiz 'TR.Net Kadın' sitesinde sürprizlerimiz devam ediyor!

Türkiye'de kadın örgütlenmesi hem nitelik hem de nicelik olarak çok büyüdü, gelişti. 2004'te kadının insan haklarına ve kadına yönelik şiddete ilişkin toplumsal duyarlılık arttı; kadınlar, hakları konusunda biraz daha bilinçlendiler. Bazı illerde örgütlenen kadın grupları, çalışmalarının içeriğini ve sonuçlarını kendi bölgelerinde diğer alanlarda çalışan kadınlarla paylaştılar. Uçan Süpürge olarak, bu süreçte 81 ilde kadınlara yönelik projelerimizi gerçekleştirdik ve gerçekleştirmeye de devam ediyoruz. Halen 12 ilde bulunan yerel kadın muhabirlerimize gönüllü muhabirler de ekleniyor ve haber merkezimiz günden güne büyüyüp güçleniyor.

Bu yıl da büyük buluşmalar, kampanyalar ve organizasyonlarda Uçan Süpürge bir iletişim merkezi olarak yerini alacak.

Patikalardan Yollara

Uçan Süpürge olarak, Ekim 2004'te "Patikalardan Yollara" adlı bir proje başlattık. Hayalimiz; özellikle yerel yönetimlerle ve farklı kadın örgütleriyle birlikte düşünmek, hayal kurmak ve adım atmaktır.

Türkiye'nin 7 bölgesini temsilen Çanakkale, Eskişehir, İzmir, Mardin, Mersin, Samsun ve Van olmak üzere 7 ilde başlatılan bu projenin amacı; "yerel kadın sivil toplum kuruluşları, Uçan Süpürge'nin yerel kadın muhabirleri ve yerel yönetimler arasında işbirliğini artırmak, diyalog ve yeni ortaklıklar yaratılması yoluyla Türkiye'de sivil toplumun gelişimini sağlamak" olarak belirledik.

7 ildeki kadın sivil toplum kuruluşlarının ve yerel kadın muhabirlerin iletişim, ihtilaf çözümlemesi ve müzakere teknikleri konusunda kapasite gelişiminin sağlanmasına yönelik bir proje olan "Patikalardan Yollara" ile; yerel kadın sivil toplum örgütleri, yerel kadın muhabirler ve yerel yönetimler arasındaki diyalogun artırılması ve sürdürülebilir işbirlikleri ve ortaklıkların geliştirilmesi hedefleniyor. Kadınlar ve kurum/kuruluşlar arasında deneyim aktarımı, pratiklerin paylaşımı ve bu projenin diğer sivil toplum kuruluşlarına duyurulmasıyla benzer projelere öncülük edilmesi de belirlenen hedefler arasında yer alıyor.

Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen "Patikalardan Yollara" projesinin ilk eğitici eğitimi, 8-10 Ekim 2004 tarihleri arasında Ankara'da yapıldı. Söz konusu 7 ildeki Uçan Süpürge muhabirleri ve kadın sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin (projenin yerel ortakları) katılımıyla gerçekleştirilen eğitimde; Sivil Toplum Geliştirme Projesi Destek Ekibi Koordinatörü Sunay Demircan, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Mutlu Binark, Gürkaynak Yurttaşlık Enstitüsü'nden Prof. Dr. Ipek Gürkaynak eğitmeni olarak yer aldı.

İki gün süren eğitim seminerinin ardından kendi illerine dönerek projenin uygulanma aşamasını başlatan yerel ortaklar ve yerel kadın muhabirler, illerindeki diğer kadın kuruluşlarına edindikleri bilgileri aktardılar. Ankara'da yapılan ilk eğitime katılan yerel ortaklar daha sonra, belirlenen bir takvimi izleyerek illerinde "Bölge Toplantıları" düzenledi. Bu toplantıların ilki 17-18 Şubat 2005 tarihlerinde Çanakkale'de yapıldı. Bölge Toplantıları 24-25 Şubat'ta Van'da, 5-6 Mart'ta Mardin'de, 11-12 Mart'ta İzmir'de, 18-19 Mart'ta Eskişehir'de, 25-26 Mart'ta Samsun'da ve 30-31 Mart'ta da Mersin'de gerçekleştirildi.

İllerdeki sivil toplum kuruluşu temsilcisi kadınların katıldığı Bölge Toplantılarında katılımcılara Uçan Süpürge'nin proje asistanı Ürün Güner tarafından "Proje Döngüsü" ve Prof. Dr. Ipek Gürkaynak tarafından "İletişim" eğitimi verildi.

Proje bitiminde, toplantı ve eğitimlere içeren bir CD hazırlanacak ve ilgili kadın sivil toplum kuruluşları ile yerel yönetimlere dağıtılacak.

İletişim Eğitimi Ders Notları

Proje Döngüsü Eğitimi Ders Notları

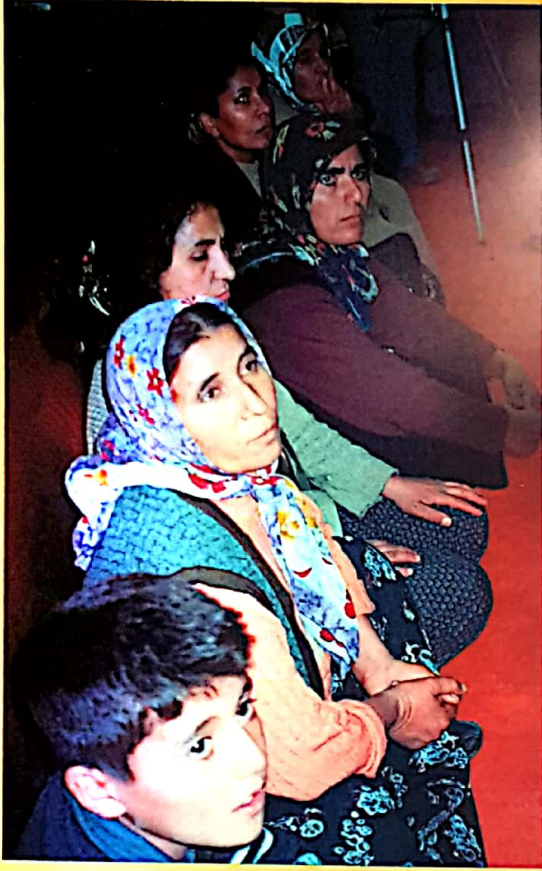
"Patikalardan Yollara" projesi eğitimi, Ankara, Ekim 2004

"Patikalardan Yollara" projesi eğitimi, Çanakkale, Şubat 2005

"Patikalardan Yollara" projesi eğitimi, Mersin, Mart 2005

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Adıyaman 2003

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Tokat 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Ardahan 2004

Köprüler Kurduk!

Uçan Süpürge olarak, 2003 yılının Aralık ayında "Köprüler Kuruyoruz" projemizi başlattık. Proje 55 ili kapsıyordu; Türkiye'nin dört bir yanında binlerce kadına ulaşmak demekti bu. 2005 yılına da sarkarak toplam dört etapta tamamladığımız bu proje, adına uygun biçimde 'köprüler kurmamızı' sağladı, iller, yollar, kadınlar arasında. Birbirine çok benzeyen, birbirine hiç benzemeyen, birbirine yakın ama bir o kadar da uzak kadın öykülerine tanıklık ettik. Kadınlar anlattı, biz dinledik. Mevsimler kıştan bahara, yazdan güne dönerken biz hep yollardaydık. Çokça anı biriktirdik. "Bellek yetmez bazı anıları taşımaya" diyerek, her ilde kadınlarla yaptığımız sohbetleri kameramızla kaydettik. Bazen görüntüler sözlerin de önüne geçti; bazen de sözlerin yankısı karelerin dışına taşıtı. Amacımız, Türkiye'deki kadınların belgeselini yapmaktı. Anlatıcılar değiştikçe öyküler de değişirdi; bunu bilerek yola çıkmışuk biz de. O yollara, o kadınlara, o öykülere bundan böyle belgeselimizi izleyenler tanıklık edecek.

İşte, Mardin'den başlayıp yaklaşık bir buçuk yıl boyunca süren ve Eskişehir'de sona eren "Köprüler Kuruyoruz" yolculuğunun dökümü...

Köprüler kurmaya 7 Aralık 2003'te Mardin ile başladık. İzleyen günlerde ise Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa, Antalya, Mersin ve Samsun'da yerel yönetimlerle işbirliği içinde kadınlara yönelik belgesel film gösterimleri ve sohbet toplantıları gerçekleştirdik.

Projenin ikinci etabı 31 Mayıs 2004 tarihinde başladı. Uçan Süpürge bu kez rotasını önce İç Anadolu'ya, ardından da Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine çevirdi. Proje kapsamında sırasıyla Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Karaman, Osmaniye, Elazığ, Bitlis, Bingöl, Kilis, Muş, Malatya, Tunceli, Siirt, Şırnak ve Hakkari'de kadınlarla buluşan Uçan Süpürge, farklı coğrafyalardaki kadın yaşantılarına tanıklık etti, kadınla-

rın öykülerini dinledi. 20 günde toplam 16 ile gidildi, yüzlerce kilometre yol kat edildi.

Projenin üçüncü etabı 7 Eylül 2004'te Sinop'tan başladı. Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu ve İç Anadolu'yu kapsayan bu yolculukta; Rize, Artvin, Ardahan, Kars, Doğubayazıt, Ağrı, Giresun, Bayburt, Çankırı, Çorum, Sivas, Tokat, Yozgat ziyaret edildi. Bu illerde de belgesel gösterimleri ve toplantılar yinelenildi.

3 Şubat 2005'te başlayan dördüncü ve son etapta ise Ankara'nın batısına çevirdik yüzümüzü. Bolu, Karabük, Zonguldak, Bartın, Düzce, Sakarya, Yalova, Kırklareli, Çanakkale, İzmir, Uşak, Afyonkarahisar, Burdur, Kütahya, Bilecik ve Eskişehir olmak üzere 18 ilde yine belediyelerle işbirliği içinde kadınlara yönelik organizasyonlar yaptık.

"Köprüler Kuruyoruz" projesi; farklı il ve bölgelerdeki kadınların, tüm farklılıklarına karşın 'kadın' ortak paydasında buluşmaları ve birbirlerine deneyimlerini aktarmaları için ortam yaratmak; kadınları yerel yönetimlerle buluşturarak sorun, talep ve beklentilerini dile getirmelerine yardımcı olmak amacını taşıyor.

Proje kapsamında gerçekleştirilen film gösteriminin organizasyonunu her ilde belediyelerin katkılarıyla yaptık. Bazı belediyeler "kadınlar toplantısı yapıyor, ne olacak işte!" dedi, bazıları bin dereden su getirdi. Bazıları da öyle başarılı organizasyonlar yaptı ki şaşırp kaldık. Etkinliğimiz için hazırlayıp gönderdiğimiz afişlerle yetinmeyip özel afişler yaptırıp asan belediyeler de gördük, şehrin en kilit noktalarını kocaman bez afiş-

lerle donatan da. Kısacası; sevindik, öfkelenedik, güldük, ağladık, şaşırdık, üzüldük, gururlandık...

Hemen her ilde valileri de ziyaret ettik. Bu ziyaretlerde valilere hem projemizle ilgili bilgileri ve yapacağımız etkinliğin detaylarını aktardık hem de kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik ne gibi çabalar içinde olduk-

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Çorum 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Adıyaman 2003

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Osmaniye 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Mersin 2003

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Sivas 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Gaziantep 2003

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Ardahan 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Diyarbakır 2003

larını sorduk. Özellikle 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa'dan neredeyse hiçbir ilin valisi ve belediye başkanının haberdar olmadığını görmek ise üzücüydü. Valilere ve belediye başkanlarına, Birleşmiş Milletler'den alınan özel izinle Türkçeye çevirerek yayımladığımız iki kitabı armağan ettik. Birleşmiş Milletler'in 6 resmi dili dışında ilk kez bir başka dile çevrilen ve TBMM başkanı Bülent Arınç'ın imzasıyla 550 milletvekiline dağıtılan bu kitaplar, "CEDAW-Milletvekilleri için El Kitabı" ve "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Yasal Mevzuatın Oluşturulması" adını taşıyordu.

"Köprüler Kuruyoruz" projesi kapsamında 55 ilde yalnızca kadınlar için film gösterimleri yaptık. Etkinliklerimizde iki film gösterdik. Filmlerden ilki, kız çocuk dünyaya getirdiği için dışlanan ve şiddet gören kadınların öyküsünü anlatırken, ikinci film, köyünde yaptığı keçeleri yurt dışına pazarlayan bir kadının başarısını örnekliyordu. Biri olumlu, diğeri olumsuz bu iki filmi hep birlikte izleyen kadınlar, gösterimin ardından yapılan sohbette, izledikleri filmleri kendi yaşantıları ve deneyimleri üzerinden yorumluyordu.

Bu sohbetler iki açıdan önemliydi. Birincisi; hayatında belki de ilk kez bir araya gelen kadınlar sıkıntılarını ya da sevinçlerini paylaşıyor, ortak bir güç oluşturuyorlardı. İkincisi; kadınlar sohbete katılan yerel yönetim temsilcisine sorunlarını aktarma, beklentilerini dile getirme fırsatı buldu. Biz de bu sohbetleri kayda aldık. Projenin ilk iki etabında çektiğimiz görüntüleri kullanarak bir kısa belgesel hazırladık. "Köprüler Kuruyoruz Belgeseli", 19-22 Ekim 2004 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen "Avrupa Birliği'nde Türkiye: Ortak Bir Gelecek?" toplantısında ve Tarih Vakfı'nın yürüttüğü bir insan hakları projesi olan "Hikayemi Dinler misin?" sergisi kapsamında gösterildi. Bu belgesel ayrıca, NTV'de Oğuz Haksever tarafından hazırlanıp sunulan "Ve İnsan" programında da izleyicilere ulaştı.

Uçan Süpürge olarak hedefimiz, 55 ilde kameramıza takılanları daha kapsamlı bir belgesele dönüştürmek ve önümüzdeki aylarda "Türkiye'de Kadın" adını vereceğimiz bu belgeselle bir kez daha Anadolu yollarında kadınların sesinin/sözünün izini sürmek...

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Sinop 2004

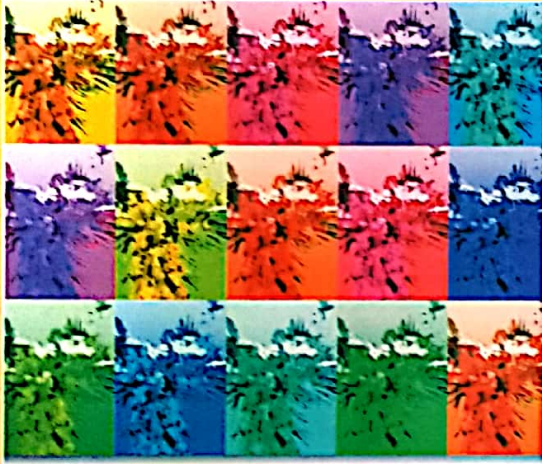
"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Çorum 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Hakkari 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Muş 2004

7. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali

6-16 Mayıs 2004

Film Festivali
Kadın & Film Festivali

Yeşim Ustaoglu seyircilerle birlikte

2004 Uçan Süpürge Onur Ödülü'nü
Suzan Avcı aldı.

Bir Festival Daha Yapmak...

Her yıl festivalin ardından "bir dahaki sefere daha iyisini yapalım, daha farklı olsun, sürprizler olsun..." diyerek başladığımız yeni festival, aslında tam bir yıl boyunca süren bir macera filmi gibi. Bu filmin başrolünü paylaşıyor, yardımcı oyuncular ve dublörler için, çok iyi bildikleri ama aslında her yıl yeni sahnelerin eklenmesiyle farklılaşan bir süreç başlıyor. Gülmekten gözünüzden yaşların geldiği saçma anlar ya da sinirden dolayı elektrikle yüklendiğiniz ve size dokunanları ve hatta oturduğunuz sandalyeyi bile çarptığınız anlar. Korkudan ırmaklarınızı yemeye başladığınız zamanlarda aniden telefonun çalmasıyla irkileniz ve telefondaki sesin size vermiş olduğu haberle korkunuzun yok olması ve yerine yüzünüzde bir tür gülümseme bırakması.

Macera filmi gibi dedik ya... Bir yıl boyunca süren bu yoğun çalışmalar sonrasında film tam eksiksiz olarak sinemalarda gösterime hazır mıdır dersiniz eğer, film tamamlanmasına tamamlanmıştır ama bütçeniz açık vermiştir; üstüne üstlük daha tanıtım yapmanız da gerekmektedir. Bu kadar çaba harcadığınız ve sonucunun gerçekten başarılı olduğuna inandığınız bu filmi herkesin görmesini istersiniz.

Festival her şeyi ile hazırdır artık. Şimdi de gala gecesinin heyecanı sarılmıştır herkesi. Festival gala geceniz tüm Türkiye tarafından biliniyorsa ve bu gece TRT'den yayımlanıyorsa, değerli konuklarınız, sunucularınızın provaları, sahnenin dekoru, davetiyeler için daha da heyecanlanırsınız.

Madem böylesine zor, böylesine yorucu bir iş bu festival, neden her yıl inatla devam ediyoruz Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'ni yapmaya? Festivalin son günü filminizin bittiği ve "SON" yazısının görünmesinin ardından izleyicinin salonlardan çıkışı ve on gün boyunca izlemiş oldukları filmlerin onlar üzerine bırakıldığı izler ile bir yıl sonrası için şimdiden meraklanmaya başlamaları...

Geçen yılki festival maceramızda bir yılın sonunda ortaya çıkan filmiden bizim kadar izleyicimiz de memnun kaldı. Geçen yılda neler mi vardı?

Sinemamızın "kötü kadını" olarak tanıdığımız ama tanıştığımız andan itibaren filmlerde canlandırdığı "kötü kadın"ın tam anlamıyla karşıtı olan Suzan Avcı, 7. festivalimizin açılış gecesinde Uçan Süpürge Onur Ödülü'nü aldı. Festivalin açılış sahnesinde çocuklukluğumuzda ekranlarda görmeye çok alışıktığımız bir tablo vardı: Suzan Avcı, Hülya Koçyiğit ve Ediz Hun...

Cinselliği, bir kadının, Catherina Breillat'ın bakış açısıyla gördük ve Hasan Bülent Kahraman, Necati Sönmez, Övül Durmuşoğlu ve Ayşe Saktanber "sinemada cinsellik ve pornografi" konu başlığıyla düzenlenen "Gösterecek Bir Şey Kaldı mı?" paneline konuşmacı olarak kauldılar.

Lotte Reiniger'in, sinema tarihinin ilk uzun animasyon filmi olarak kabul edilen "Prens Ahmet'in Maceraları" adlı filmi, bir yıl boyunca yaşanan festival maceralarının aynası gibiydi, ama tek bir farkla: Bu film canlı müzik eşliğinde gösterildi. "Prens Ahmet'in Maceraları"nı vurma çalgılar eşliğinde izledik. Almanya'dan Steven Garling, Stefan Barnikel ve Türkiye'den Dinçer Özer bu gösteri için birlikte çalıştılar, yorulular ama sonuç bütün bu yorgunluğa değdi.

"Her Biri Ayrı Renk" olan filmlerle mayıs ayını daha da renklendirmek için çalıştık. Festivalimiz için çok kolay olmasa da "Bir Deve için Daha Kolay" dı! Valerie Bruni Tedeschi'nin "Bir Deve için Daha Kolay" filmi, FIPRESCI (Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği) Jürisi tarafından En İyi Film seçildi ve ödülünü yine Jüri'nin ellerinden aldı.

Festival macerası sona ererken bu defa sahnemizde Bilge Olgaç Başarı Ödülleri'ni alan Belkis Özener ve Prof. Dr. Seçil Bükler vardı. Festivalin kapanış gecesi ödül töreniyle daha da hareketlendi.

Geçen yıl 7.sini tamamladığımızda yorgunduk ama bir sonraki festival için heyecanlamaya başlamıştık ve zaman hızla geçti. 8. festivalimiz için hazırlıklarımızı tamamlamak üzereyiz. Az kaldı hem de çok az: 5 Mayıs 2005 gecesi başlayacak olan festivalimiz, on gün boyunca Ankara'ya baharın renklerini getirecek.

Bu yıl festivalde, Uçan Süpürge Onur Ödülü, yılların eskitemediği bir büyük oyuncuya, Sevdâ Ferdağ'a verilecek. Bilge Olgaç Başarı Ödülleri ise, hem tiyatro ve sinema oyuncusu hem de seslendirme sanatçısı olan Jeyan Ayrıl Tözüm ile sinema yazarı Sevin Okyay'a gidecek.

Mayıs ayı Uçan Süpürge için her zaman farklı oldu ve olmaya devam edecek. Her mayısta festivalle bir renk daha katıyoruz baharın renklerine.

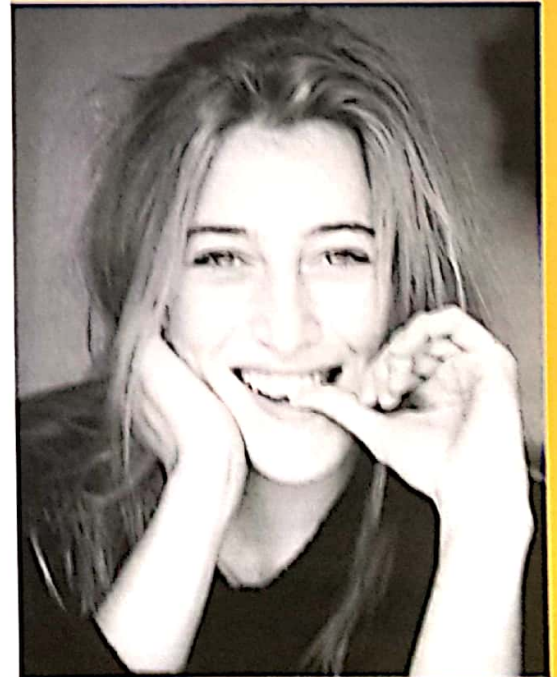
8. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali 5-15 Mayıs 2005 tarihlerinde Ankara Kızılırmak ve Kavaklıdere Sinemalarında gösterilecek filmlerle, paneller ve birbirinden hoş sürprizlerle izleyicisini selamlamayı bekliyor.

2004 Bilge Olgaç Başarı Ödülü'nü
Belkis Özener aldı.

2004 Bilge Olgaç Başarı Ödülü'nü
Prof. Dr. Seçil Bükler aldı.

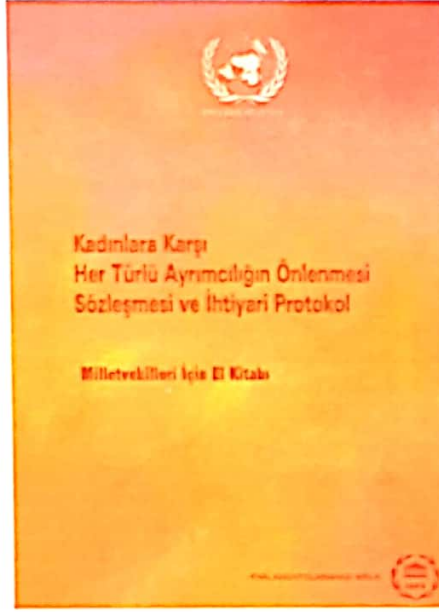

2004 FIPRESCI Ödülü'nü
Valeria Bruni Tedeschi kazandı.

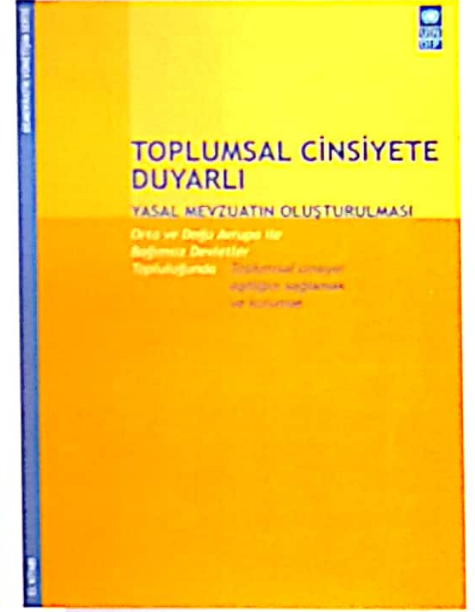
yayınları

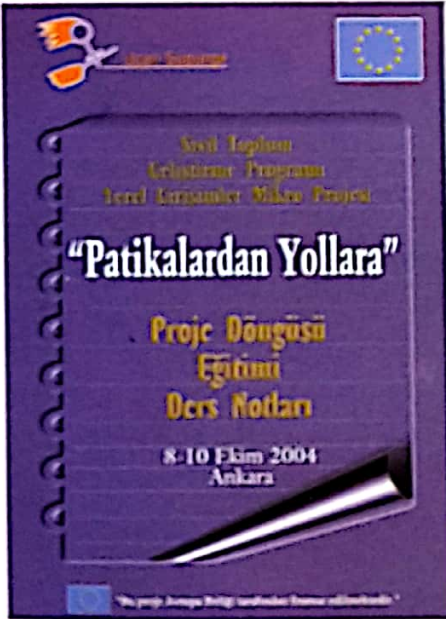
2003

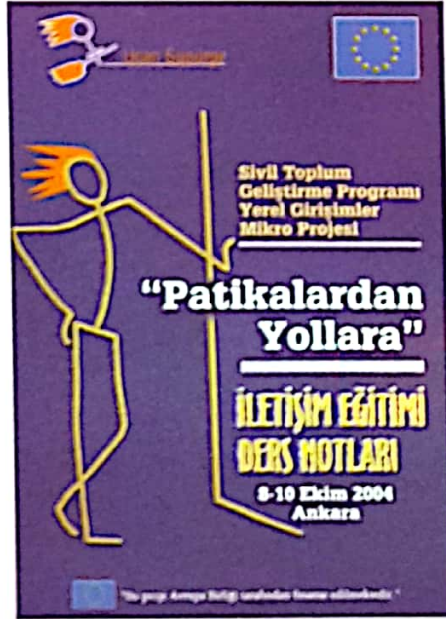
2003

2003

2004

2004

1998 - ...

2004... 365 gün... 4 şey...

Ocak

Uçan Süpürge'nin "Kadın 2004 Radyo Programı" TRT Radyo 1'de başladı.

Temmuz

İtalyalı oyuncu Laura Betti yaşama veda etti.

Şubat

Güldünya...

Ağustos

Cumhuriyet'in ilk kadın oper sanatçısı Semiha Berksoy yaşama veda etti.

Mart

Yerel seçim sonuçlarına göre İl belediye başkanlığına yalnızca bir kadın seçildi.

Eylül

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Doğubayazıt'taydı.

Nisan

"Kadının Türküsü" Almanya'da sahnelendi.

Ekim

Sekiz yıl sonra ilk kez bir kadın yazar Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Mayıs

7. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali başladı.

Kasım

"Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar 1. Ülke Konferansı" Ankara'da yapıldı.

Haziran

"Her Şey Ellimizde! Kadına Yönelik Şiddete Son" kampanyası başladı.

Aralık

Susan Sontag yaşama veda etti.

2 ocak

Yüzyılın en iyi kadın portre fotoğraf sanatçılarından biri kabul edilen Fransalı Denise Colomb 102 yaşında yaşama veda etti.

Merkezi Paris'te bulunan Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, 42 gazetecinin öldürüldüğü, 766 gazetecinin gözaltına alındığı, 1460 gazetecinin saldırıya uğradığı veya tehdit edildiği, 501 basın yayın kuruluşununsa geçen yıl sansüre maruz kaldığı 2003'ün basın özgürlüğü açısından "kara bir yıl" olduğunu bildirdi.

7 ocak

Uçan Süpürge'nin "Kadın 2004 Radyo Programı" TRT Radyo 1'de başladı. 2004 yılı kadın politikalarının ele alındığı programa Yakın Er-türk, Yıldız Ecevit, Selma Acuner, Nazik Işık, Şenal Sarıhan, Aksu Bora ve Ser-pil Üşür konuşmacı olarak katıldı.

9 ocak

Yeni Türk Ceza Yasası Tasarısı'nda, töre ve namus cina-yetlerine verilecek cezayı düzenleyen maddede "haksız tahrik" ifadesi, "haksız fiil" olarak değiştirildi. Böylece "tahrik" sonucu suç işlediğine karar verilenler, ceza indiriminden yararlanamayacak.

İsveç'in eski Dışişleri Bakanı Anna Lindh'i öldürdüğü iddiasıyla tutuklanan Mijailo Mijailovic, avukatının isteği üzerine alınan son ifadesinde suçunu itiraf etti. Anna Lindh, 10 Eylül 2003'te Stockholm'deki alışveriş merke-zinde bıçaklı saldırıya uğramış ve kaldırıldığı hastanede yaşama veda etmişti.

10 ocak

Emniyet Genel Müdürlüğü, 2003 yılında 88 bini aşkın ço-cuğun çeşitli nedenlerle karakola getirildiğini, 21 bin ço-cuğun şiddete maruz kaldığını, 51 bin çocuğun suç işledi-ğini, çoğu 10 yaşın altındaki 3500 çocuğun ise sokakta ya-şadığını açıkladı.

İstanbul Kadın Platformu'na üye 50 kadın, kadınlara yö-nelik taciz ve şiddeti protesto amacıyla Kadıköy'de otur-ma eylemi yaptı.

Türkiye, idam cezasının barış zamanı dışında, savaş ve sa-vaş tehlikesi halinde de kaldırılmasını öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13. protokolünü imzaladı.

11 ocak

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi'nin 'İnsan Hakla-rı Değerlendirme Raporu' açıklandı: 2003 yılında bölgede hak ihlallerinde büyük artış yaşandı. Hak ihlallerinde ilk sırayı gözaltı ve işkence aldı.

12 ocak

Afganistan televizyonuna, yıllar sonra ilk kez kadın şarkı-cı çıktı: 80'li yılların yıldızı Selma.

14 ocak

Fransa'nın ardından Almanya'nın Baden Württemberg Eyaleti'nde de okullarda türban yasağı getirileceği bildirildi.

15 ocak

'Çağdaş Türkiye'nin Çağdaş Kızları' projesinde, kalkınma-da öncelikli 35 ilde "okuma azmi ve kararlılığı gösteren" 5 bin kız öğrenciye karşılıksız öğrenim bursu verildi.

16 ocak

Uçan Süpürge, "yerel yönetimlerle kadınları buluşturmayı, kadın örgütleriyle arasındaki iletişimi güç-lendirmeyi ve kadın sorunlarının çözümüne yönelik politikalar üretilmesine katkıda bulunmayı" amaçla-yan "Köprüler Kuruyoruz" projesi kapsamında Sam-sun'da kadınlara yönelik belgesel film gösterimi ve sohbet toplantıları gerçekleştirdi.

Beyazperdeye de aktarılan 'İlk Eşler Kulübü' romanının yazarı Olivia Goldsmith, 54 yaşında yaşama veda etti.

Dünya Sosyal Forumu, Hindistan'ın Mumbai kentinde başladı.

17 ocak

Fransız Müslümanları Partisi'nin çağrısı üzerine, Paris'te binlerce kişinin katıldığı bir gösteri düzenlendi. Göstericiler, "Başörtüsü benim seçimimdir" sloganıyla başörtüsünün serbest bırakılmasını istedi.

Uçan Süpürge "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Antalya'daydı.

19 ocak

Sinema Yazarları Derneği'nin "2003 Yılı Türk Sineması Ödülleri" Emek Sineması'nda yapılan törenle sahiplerini buldu. En İyi Kadın Oyuncu Ödülü "Çamur" filmindeki rolüyle Yelda Kaymakçı'ya, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü de "İnşaat" filmindeki rolüyle Suna Pekuysal'a verildi. Onur Ödülü ise Türkan Şoray'ın oldu.

Uçan Süpürge
"Köprüler Kuruyoruz"
projesi için Mersin'deydi.

20 ocak

Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği (Göç-Der) Başkanı Şefika Gürbüz, Kürtlerin zorla göç ettirildiğini anlatan "Zorunlu Göç Raporu"nu açıkladığını için 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Hindistan'ın Mumbai kentinde düzenlenen, küreselleşme karşıtlarını bir araya getiren ve yaklaşık 100 bin kişinin bulunduğu 4. Dünya Sosyal Forumu'nda, Güney Afrikalı Savcı Seracettin Desai, kadın meslektaşına tecavüz ettiği suçlamasıyla gözaltına alındı.

21 ocak

Avrupa kültürüne katkısı bulunanlara verilen Sonning Ödülü'ne, "kültürler arasındaki değişken temellerle ilgili 'yeni Avrupalıların' varoluşsal deneyimi konusunda en özlu sanatsal ifadeyi bulan sanatçılardan biri olması" nedeniyle İngiltere'de yaşayan Filistinli heykel ve fotoğraf sanatçısı Mona Hatoum değer bulundu.

22 ocak

Zişan Ugurlu'nun yönettiği "Son Yemek" adlı uluslararası tiyatro prodüksiyonu, Manhattan'daki ünlü La Mama Tiyatrosu'nda ABD prömiyerini yaptı.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, kamu kurumlarının personel alımında cinsiyetçi ayırım yapılmamasını istedi. Başbakan "Personel alımında hizmet gerekleri dışında cinsiyet ayrımı yapılması, başta Anayasamız ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerdeki kadın-erkek eşitliğine ilişkin hükümlere aykırılık teşkil etmektedir" dedi.

Kız çocukların okullaşma oranının artırılması için Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF işbirliğiyle yürütülen 'Haydi Kızlar Okula' kampanyasına Adana, Erzurum, Erzincan, Mersin, Adıyaman, Ardahan, Aydın, Bingöl, Edirne, Elazığ, Erzincan, Iğdır, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Manisa, Mardin, Niğde, Osmaniye ve Tokat da katıldı.

Aşırı dinci gruplardan ölüm tehdidi aldığı için sürgünde yaşayan Bangladeşli feminist yazar Teslime Nesrin, tehditlere rağmen ülkesine dönmek istediğini söyledi.

23 ocak

Kürtaj karşıtları, ABD Başkanı George W. Bush'un kürtajı yasaklayan yasa tasarısını engellemeye çalışan Demokratlar'a karşı protesto gösterisi düzenledi.

Uluslararası Af Örgütü, cinayetten suçlanan 18 yaşın altındaki çocukların idam edilmesinin 'insanlık ayıbı' olduğunu belirterek, çocuk idamlarının tümüyle kaldırılması için 2005 yılına kadar sürecektir iki yıllık bir eylem planı başlattığını ilan etti.

Fas'ta kadınlara yeni haklar getiren yasa tasarısı parlamentoda onaylandı. Yeni 'Aile Yasası'yla kadınların evlenme yaşı 15'ten 18'e çıkarılırken, evli kadınlara da aile meselelerinde eşleriyle 'ortak sorumluluk' verildi. Yasayla ayrıca, birden fazla kadınla evlenme uygulaması da ağır şartlara bağlandı. Erkeklerin karılarından boşanma işlemleri de zorlaştırıldı.

25 ocak

TCK Alt Komisyonu, tecavüzünün, evlenme yoluyla ceza almaktan kurtulmasının önünü kapatmak için ilk adımını attı. Eşiyle zorla cinsel ilişki kuranlar da 'tecavüz' suçuyla yargılanacak. Herhangi bir cismin cinsel organa sokulması da ilk kez 'tecavüz' kapsamına alındı.

Erzurum Emniyet Müdürlüğü'nün, 1335 erkekle birlikte olan Ukraynalı kadını HIV/AIDS taşıdığı gerekçesiyle teşhir etmesi üzerine Ukrayna Türkiye'ye nota verdi.

Geleneksel dil ve lehçelerde ulusal radyo ve televizyonlardan yayına imkan veren yönetmelik Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

26 ocak Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey'in başkanlığına ilk kez bir kadın seçildi: Finlandiya'nın BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi Marjatta Rasi.

Belçika'da çarşafli kadınların sayısında artış görülmesi üzerine, belediyeler yasal önlemler almaya başladı. Brüksel'de, Arap asıllı yabancıların yoğun olarak bulunduğu Molenbeek Belediyesi'nde alınan kararı uygulamaya başlayan polis, çarşafli sokağa çıkan kadınları gözaltına alacağını ve 150 avro para cezası keseceğini açıkladı.

27 ocak Afrika Birliği Örgütü'nün 5 yıl boyunca sürdürdüğü çalışmaların sonucunda Afrika'da 'İnsan Hakları Mahkemesi' kuruldu. Örgüt içindeki 15 ülkenin de anlaşmaya imza atmasının ardından mahkemenin çalışmasına karar verildi. Mahkeme, Afrika'daki hak ihlallerinin önüne geçebilmek için önemli bir gelişme olarak görülüyor.

29 ocak TCK Altı Komisyonu, eşcinsellere yönelik ayrımcılık yapılamayacağı konusunda yasal güvence getirdi.

Yönetmen Jane Campion'ın 'Masamdaki Melek' (An Angel at My Table) adlı filmine esin kaynağı olan romanıyla tanınan yazar Janet Frame, 79 yaşında yaşama veda etti.

uçan süpürge

yaşında...

24 Ocak 2005

Sinemanın 'Dişil' Yüzü

S. Ruken Öztürk

10 şubat

S. Ruken Öztürk'ün "Sinemanın 'Dişil' Yüzü" adlı kitabı çıktı. Kitap, unutulmuş kadın yönetmenlere dikkat çekmeyi ve tanınmış kadın yönetmenlerin 'kadın sineması tarihi' içinde nasıl konumlandırılabilir sorusuna yanıt aramayı amaçlıyor.

1 şubat

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, BM'de görev alan eşcinsel personelin de evli çiftler gibi, sağlık sigortası gibi sosyal haklardan yararlanabilmesi yönünde karar aldı. Karar, eşcinsel beraberliği resmen tanıyan 11 ülkenin vatandaşları için geçerli oldu.

4 şubat

Meksika'nın ABD sınırındaki Ciudad Juarez eyaletinde 1990'lı yıllardan bu yana büyük çoğunluğu tecavüze ve işkenceye uğradıktan sonra öldürülen kadınlardan 250'sinin cesedine ulaşıldığı bildirildi. Kayıp olan yüzlerce kadın içinse federal hükümet Maria Lopez Urbina'yı soruşturmayı yürütmekle görevlendirdi.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Alan Guttmacher Enstitüsü, dünya nüfusunun yaklaşık beşte birinin cinsel yolla bulaşan hastalıkların pençesinde olduğunu açıkladı. Dünyada her üç kadından biri 'cinsel hastalıklardan mustarip'.

5 şubat

DSP Parti Okulu'nun dün düzenlediği kadın toplantısında konuşan Genel Başkan Yardımcısı Rahşan Ecevit, laiklik karşıtı uygulamaların kadın-erkek eşitliğini tehlikeye soktuğunu söyleyerek hükümeti eleştirdi: "Bundan böyle kimi ailelerin pusuda yatan erkek fertleri, hükümetten aldıkları güle kadınlarımızı örtünmeye ve erkeklerin gerisine çekilmeye zorlayacak. Hükümet hedefine adım adım yaklaşıyor."

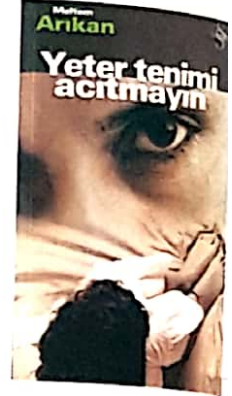
6 şubat

2003 yılında dünyanın en iyi basın fotoğrafçısı ödülünü kazanan Ami Vitale'nin "Keşmir: Sorunlu Cennet" başlıklı sergisi Diyarbakır Sanat Merkezi'nde açıldı.

10 şubat

Meltem Arıkan'ın Everest Yayınları'ndan çıkan 'Yeter, Tenimi Acıtmayın' adlı kitabının, "halkın ar ve hayâ duygularını incittiği, cinsi arzuları tahrik ve istismar eder nitelikte genel ahlaka aykırı olduğu, Türk Ceza Yasası'nın 426. maddesini ihlal ettiği ve müstehcen bulunduğu" gerekçesiyle toplatılmasına karar verildi.

13 şubat

Kadın Adayları Destekleme ve Eğitime Derneği (KA.DER) İzmir Şubesi, 'Kadınları Siyasette Güçlendirme' projesi çerçevesinde çeşitli siyasi parti ve sivil toplum kuruluşlarındaki kadınları bir araya getiren bir toplantı düzenledi.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, kadınların belediye başkan adaylığı için partisine yaptığı başvuruları yeterli bulmadığını belirterek "Hanım aday adaylarının azlığını gördüm ve buna çok üzülüm" dedi.

14 şubat

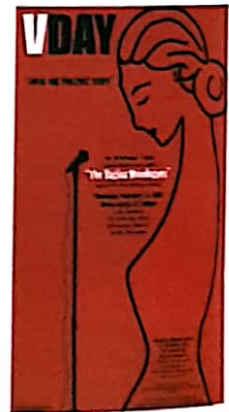
Prof. Dr. Feride Acar, Ankara Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde 'Kadının İnsan Hakları' başlıklı bir konferans verdi.

15 şubat

İngiliz Akademi Film Ödülleri'nde (BAFTA) 'Lost in Translation' adlı filmdeki rolüyle Scarlett Johansson En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'ne değer bulundu. En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü'nü de 'Cold Mountain'daki rolüyle Renée Zellweger aldı.

16 şubat

Ünlüler, vahşice öldürülen ve kaybolan 300 kadınla ilgili cinayetlerin çözülmesi için düzenlenen yürüyüşe katıldı. Aralarında Jane Fonda, Sally Field ve Vajina Monologları'nın yazarı Eve Ensler'in bulunduğu ünlüler büyük çoğunluğu tecavüze ve işkenceye uğradıktan sonra öldürülen kadınların aileleriyle bir araya geldi. Üç ünlü kadının kurduğu V-Day isimli örgüt binlerce kişiyle beraber yürürken, polisten olayı çözmek için elini hızlı tutmasını istedi.

Uluslararası Af Örgütü'nün Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a sunduğu "2004 Türkiye Raporu"nda, kamu görevlilerinin kadın kaçakçılığı yaptığı ya da bunu yapanları koruduğu öne sürüldü.

18 şubat

Muzır Kurulu'nun, 'Yeter Tenimi Acıtmayın' adlı kitabını genel ahlaka aykırı bulması üzerine Meltem Arkan, "Kitap kurmaca ama anlattığım bütün taciz ve tecavüz öyküleri gerçek. O kadınlar şu an aramızda yaşıyor ve kimseye dertlerini anlatamıyor" dedi.

22 şubat

Ünlü yazar Nazım Hikmet'in kız kardeşi, Kemal Tahir Vakfı'nın Kurucu Başkanı Melda Kalyoncu yaşama veda etti.

29. Cesar Sinema Ödülleri sahiplerini buldu. En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü 'Stupeur et tremblement' adlı filmdeki rolüyle Sylvie Testud, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü'nü ise 'La petite Lili' filmiyle Julie Depardieu aldı.

23 şubat

Avrupa Parlamentosu Kadın Hakları ve Şansların Eşitliği Komisyonu tarafından hazırlanan raporda, Türkiye'de kadınlara yönelik hak ihlallerinin devam ettiği ve Kürt kadınların güvenlik güçlerinin şiddetine maruz kaldığı belirtildi. Komisyon, namus cinayetlerinin de birinci dereceden suç olarak ele alınmasını istedi.

24 şubat

KA.DER'in yaptığı bir araştırma, yerel yönetimlerde kararları alan her 100 kişiden 99'unun erkek olduğunu, yüzde 1'lik kadın temsil oranıyla Türkiye'nin dünya listesinin en alt sırasında yer aldığını gösterdi.

Bursa'da bir araya gelen DEHAP, EMEP, SDP ve EKB'li kadınlar 'Yerel Yönetimlerde Kadın' konulu bir panel düzenledi. Panelde, yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin güçlü olacağı bir seçimin Türkiye'de demokratikleşmenin önünü açacağına dikkat çekildi.

Danışmanlık hizmeti veren Grant Thornton firmasının 26 büyük ülke ve bölgede yaptığı araştırma, Rusya'nın yüzde

89 ile şirketlerinde en fazla üst düzey kadın yönetici çalıştıran ülke olduğunu ortaya çıkardı. Hollanda ve Pakistan ise yüzde 27 ile kadın yöneticilerin en az olduğu ülkeler.

25 şubat

Türkiyeli kadın yazarlar, PEN Türkiye Kadın Yazarlar Komitesi'ni kurdu. En önemli misyonunu 'ifade özgürlüğü' olarak tanımlayan Komite'nin çalışmaları, kadın yazarların eserlerine ve kişiliklerine yönelik saldırılarla mücadele ve otosansürün ortadan kaldırılmasını hedefliyor.

ABD Başkanı George W. Bush, eşcinsel evliliğin yasaklanması için anayasada değişiklik yapılmasını desteklediğini açıkladı.

Uluslararası Af Örgütü, 2003 yılına göre Türkiye'de insan hakları sorununun iyileşmeye başladığını açıkladı.

26 şubat

Uçan Süpürge, 'Türkiye'de Kadın Örgütleri' adlı veri tabanını çalışmasını Ankara Hilton Oteli'nde düzenlenen bir toplantıyla tanıttı. Toplantıya büyükelçilikler, basın kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinden temsilciler katıldı.

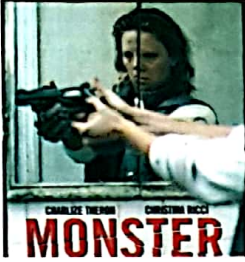

Bitlis'te evlilik dışı ilişki sonucu hamile kalınca İstanbul'a kaçan 22 yaşındaki Güldünya Tören, erkek kardeşleri tarafından silahla vuruldu. Güldünya, yaralı olarak kaldırıldığı Bakırköy Devlet Hastanesi'nde kardeşlerinin silahlı saldırısı sonucu yaşama veda etti.

Irak Demokrasi ve Kalkındırma Vakfı'nın (IFDD) Bağdat'ta düzenlediği "Yarının Irak'ında Kadının Rolü" konulu toplantıya, aralarında Özgür Kadın Merkezi temsilcilerinin de bulunduğu çok sayıda Kürt, Asuri-Süryani ve Arap kadın katıldı.

Danimarka Adalet Bakanı Lene Espersen, aile içinde eşleri ve çocuklarına karşı şiddete başvuran eşlerin evden uzaklaştırılması için bir yasa tasarısı hazırlandığını açıkladı.

27 şubat 'Namus temizleme' gerekçesiyle kardeşleri tarafından öldürülen Güldünya Tören'in cenazesine ailesi sahip çıkamadı.

76. Oscar Ödüllerinde En İyi Kadın Oyucu Ödülü "Monster" filmindeki rolüyle Charlize Theron'a, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü de "Cold Mountain" filmindeki rolüyle Renee Zellweger'e verildi.

28 şubat Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Antalya Kültür Sanat Vakfı'nın düzenlediği 7. Akdeniz Altın Portakal Şiir Sempozyumu başladı. Sempozyumun onur konuğu Necmiye Alpay'dı.

Türk-İş'e bağlı Belediye-İş Sendikası'nın yaptığı araştırma, Türkiye genelinde 12-17 yaş grubu 779 bin çocuğun çeşitli sektörlerde çalıştığını, ucuz işgücü olarak görülen çocuk işçilerin çoğunlukla tarım sektöründe emek harcadığını ortaya koydu.

Amerikan Temsilciler Meclisi, doğmamış bebeği de birey kabul ederek, hamilelere yönelik bir suçu 'iki kişiye karşı işlenmiş suç' sayan tasarını 163'e karşı 254 oyla kabul etti. Yasa tasarısı, 2002 yılında Laci Peterson adlı kadının karnındaki sekiz aylık bebeğiyle öldürülmesiyle gündeme gelmişti.

28-29 şubat Eğitimde cinsiyetçi yaklaşımları eleştiren üniversiteli ve liseli genç kadınlar Ankara'da merkezî bir konferans düzenledi. Konferansın amacı, "okullardaki cinsiyetçi eğitim anlayışını, yasalardaki cins ayrımcılığını, okulda, yurttta, sokakta yaşanan baskı, taciz, tecavüz ve bekaret kontrolü gibi birçok uygulamayı mahkum etmek"ti.

29 şubat Güldünya Tören, Bitlis'in Güroymak ilçesi Budaklı Köyü'nde toprağa verildi.

Prof. Dr. N. Gaye ERBATOR,
CHP Adana Milletvekili

1- TCK'nin çıkarılması aşamalarında kadın örgütleriyle birlikte yaptığım işbirliği ve ilgili maddelerdeki değişikliklerle sağlanan kazanımlarımız.

2- Anayasanın 10. maddesinde yapılan değişiklik.

3- Uçan Süpürge tarafından "CEDAW Şampiyonu" ilan edilmek.

4- Türk kadın örgütlerinin Avrupa Kadın Lobisi'ne üyeliğinin kabulü. Bu, kadınlar için demokratikleşme ve siyasal karar alma süreçlerine katılımda çok önemli bir adımdı.

Güzin Yamaner
Yazar

1- Namus cinayetleri

2- Zinanın suç sayılması için yapılan girişimler

3- Medyanın ürettiği yarışma programlarının yaydığı cinsiyetçilik

4- Aile içi şiddet

1 mart

Uçan Süpürge "Köprüler Kuruyoruz"
projesi için Van'daydı.

5 mart

1998 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kayıt işlemlerinin türbanlı olduğu gerekçesiyle yapılmaması üzerine, Türkiye'deki yasal yolları tükettikten sonra AIHM'de dava açan Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün eşi Hayrünnisa Gül, davasını geri çekti.

Uluslararası Af Örgütü'nün 'Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kırmızı Kart' sloganıyla başlattığı kampanyaya Türkiye Birinci Futbol Ligi'nde oynanacak bazı maçlarda futbolcuların da destek vereceği bildirildi.

Pelin Esmer'in belgesel filmi "Koleksiyoncu", 3. Roma Bağımsız Film Festivali'nde En İyi Belgesel Film Ödülü'nü aldı.

6-7 mart

Ankara Tabip Odası'nın düzenlediği 'Küreselleşme ve Kadın Sağlığı Sempozyumu', Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapıldı.

7 mart

Paris'te 7 bin kadın, erkek egemen toplumun simgesi saydıkları Barbie bebekleri sembolik darağaçlarına asarak 'laiklik ve eşitlik' yazılı pankartlarla yürüyüş yaptı.

8 mart

Diyanet İşleri Başkanlığı, tüm camilerde kadın-erkek eşitliği konulu hutbe okuttu.

Yalova'da CHP Milletvekili Muharrem İnce, kadınlara meslek edindirmek amacıyla açılan kursun sertifika töreninde, "Ben kirli çoraplarımı kapı kollarına asan bir erkeğim. Bundan dolayı sizlerin huzurunda karımdan özür dilerim" dedi.

Antalya'da bir grup kadın, Güldünya Tören cinayetinde gerekli önlemi almadığı iddia edilen kişilerin cezalandırılması için savcılığa suç duyurusunda bulundu.

Adana Müftülüğü tarafından düzenlenen 'Aile Hayatı' konulu konferans öncesinde, salonu dolduran yaklaşık bin türbanlı kadın için türbanlılardan oluşan bir koro ilahi okudu.

İzmir Bornova'da 30 yıldır kebabçılık yapan Hüseyin Akkaya, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde kadınlara lahmacun dağıttı. Tam 8888 lahmacun hazırladıklarını belirten Hüseyin Akkaya, "8 bin tanesi kadınlara, 800 tanesi genç kızlara, 88 tanesi çocuklara" dedi.

Çanakkale'deki 8 Mart kutlamalarında, süpürgelerin üzerine kadınların sorunlarını anlatan yazılar yazarak eylem yapan Çanakkale Belediyesi İdare Amiri Hüseyin Erdoğan, "Süpürge kullanmamın nedeni, süpürge'nin bütün kadınların yaşamında var olmasıdır" dedi.

Manisa'nın Yuntdağı köylerindeki kadınlar, bir günlüğüne işlerini erkeklere devrederek Osmanlı Köyü'nde düzenlenen 8 Mart şöleninde bir araya geldi.

Istanbul'da İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı 7 toplum merkezi ile Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Üniversitesi Sinema TV Merkezi'nin düzenlediği 'Kadın Filmleri Şenliği' başladı.

Denizli Yerel Gündem 21 Kadın Çalışma Grubu, Akça Şirketler Topluluğu Yönetim Kurulu Başkanı Neslihan Akça, belediye otobüsünde şoförlük yapan Fatma Kasapoğlu ve klasik müzik sanatçısı İclal Karaoğlu'na 'Altın Kadın' ödülü verdi.

Irak'ın başkenti Bağdat'ta, kadınların iş eğitimi ile hukuki, tıbbi ve mali yardım alabileceği ilk 'Kadın Merkezi' açıldı.

Umman'da ilk kez bir kadın, bakanlık görevine atandı. Umman Sultanı Kabus, Ravya bint Suud El Buseydi'yi Yüksek Eğitim Bakanlığı'na getirdi.

Bangladeş yönetimi, parlamentodaki kadınların temsilini arttırmak için kadınlara 45 yeni sandalye tahsis etmeye karar verdi.

8-10 mart Uluslararası Çalışma Örgütü, Cenevre'de 'Kadının Çalışması' adı altında bir film festivali düzenledi. Festivalde kadının iş sektöründe maruz kaldığı ayrımcılıklara dikkat çekildi.

12 mart Şili parlamentosu, muhafazakar grupların ve Katolik Kilisesi'nin muhalefetine rağmen boşanmayı yasallaştıran bir tasarıyı kabul etti. Boşanma Malta ve Filipinler'de halen yasak.

15-20 mart Filmmor Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi'nin düzenlediği 'Filmmor Kadın Filmleri Festivali' Diyarbakır'da yapıldı.

22 mart İsveç Dışişleri Bakanı Anna Lindh'i öldürdüğünü itiraf eden Mihailo Mihailoviç, ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

25 mart Ukraynalı O.T. adlı kadının AIDS virüsü taşıdığı gerekçeyle Erzurum Emniyet Müdürlüğü'nde teşhir edilmesiyle ilgili açılan soruşturma sonunda polis suçlu bulundu.

26 mart

Yunanistan'da ilk kez bir kadın parlamento başkanı seçildi. Parlamentoda 165 sandalyeye sahip iktidar partisi Yeni Demokrasi'nin aday gösterdiği Anna Psaruda-Benaki, Yunanistan'ın 300 sandalyeli parlamentosunun ilk kadın başkanı olma unvanını kazandı.

Müjdat Gezen Sanat Merkezi tarafından verilen İsmail Dumbüllü Ödülü'ne Hümeysra değer bulundu.

28 mart

Türk halkı, yerel yöneticilerini seçmek için sandık başına gitti. Seçimlerde en çok belediye başkanlığını, yerel seçimlere ilk kez katılan AKP kazandı. 81 ilden yalnızca Tunceli'de il belediye başkanlığına bir kadın seçildi: Demokratik Güçbirliği çatısı altında seçimlere katılan Songül Erol Abdil.

Müge İplikçi Yazar

1- Felluce'de yaşanan insanlık trajedisi

2- Hızlı tren faciası

3- Avrupa Birliği ve 17 Aralık'taki görüşmeler

4- Semra Hanım'ın milli kayıvalidemiz haline gelmesi- getirilmesi; böylece, özellikle Türkiyeli feminizmi bir kez daha "nerede yanlış yapıldı" sorularına taşıması.

3 nisan

Yaşar Seyman'ın kaleme aldığı 'Kadının Türküsü' Almanya'daki Oberhausen Arena'da gerçekleşti. Kadının tarihsel süreçte geçirdiği evrelerin "simge kadınlar" üzerinden anlatıldığı proje, içeriğine uygun olarak birçok dilde seslendirilip sahnelendi.

Prof. Dr. Binnaz Toprak ile Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu'nun 'kadınların toplumda, siyasette ve çalışma hayatındaki konumunu' ortaya koyduğu araştırmayla 'Gelecek 10 Yıl Kadın Yılı Olsun' önerisini gündeme getirdi.

7 nisan

İsviçre'nin Basel kentinde bir grup kadın, 'Kadınlar öldürülmessin!' sloganıyla bir gösteri yaptı. Gösteri, kamuoyunun dikkatini aile içi şiddete odaklamayı amaçlıyordu.

10 nisan

Uçan Süpürge, Birleşmiş Milletler'den alınan özel izinle ve BM Kalkınma Programı'nın desteğiyle "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Milletvekilleri İçin El Kitabı" ve "Toplumsal Cinsiyete Dayalı Mevzuatın Oluşturulması" adlı kitapları Türkçeleştirerek yayımladı. BM'nin 6 resmi dili dışında ilk kez Türkçeye çevrilen bu kitaplar TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın imzasıyla 550 milletvekiline dağıtıldı.

12 nisan

8. Afife Tiyatro Ödülleri sahiplerini buldu. 'Gayriresmi Hürrem' adlı oyunun yönetmeni Ayşenil Şamhoğlu Yılın En Başarılı Yönetmeni, oyuncular Rozet Hubeş ve Şebnem Köstem de Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu ödülünü aldı. Yardımcı Rolde Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu ödülü Tomris İncir'in, Yardımcı Rolde Yılın En Başarılı Müzikal ya da Komedi Kadın Oyuncusu ödülü de Zerrin Tekindor'un oldu. Yılın En Başarılı Sahne Tasarımcısı ödülünün Feyza Zeybek'e verildiği törende, Yılın En Başarılı Giysi Tasarımcısı ödülünü de iki oyunla Canan Göknil aldı. Törende, Nisa Serezli Aşkıner Özel Ödülü Işık Yenersu'ya, Yapı Kredi Sigorta Özel Ödülü de Zeynep Avci'ye verildi.

17-18 nisan

Kadın Girişimciler Derneği'nin (KAGIDER) 'Kadın Fonu' başlıklı Arama Konferansı İstanbul'da yapıldı.

19 nisan

ABD'nin en büyük yatırım danışmanlığı şirketlerinden biri olan Merrill Lynch, Tahkim Kurulu tarafından, kadın çalışanlarına sistematik ayrımcılık uygulamaktan suçlu bulunarak 2.2 milyon dolar tazminat ödemeye mahkum edildi.

Konya'da, küçük yaşta bir kıza tecavüz ettiği iddiasıyla yargılanan Mahsuni Çaglar, söz konusu kişiyle birlikte yaşadıklarını ve evleneceklerini söyleyince serbest bırakıldı.

20 nisan

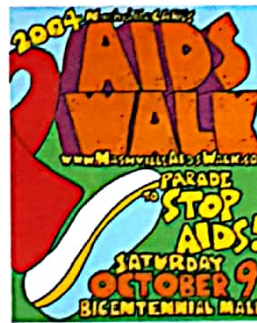
İspanya'da sekiz yıllık bir aradan sonra sosyalistleri tekrar iktidara taşıyan Başbakan Jose Luis Rodriguez Zapatero tarafından kurulan 16 üyeli yeni hükümette sekiz bakanlık kadınlara verildi.

Ukrayna'nın başkenti Kiev'de yapılan 17. Avrupa Kadınlar Halter Şampiyonası'nda Aylin Daşdelen 1 altın ve 2 gümüş madalya kazandı.

21 nisan

Töre cinayetlerinin nedenlerinin araştırılması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla, bir Meclis Araştırma Önergesi'nde namus cinayetlerinin, çağ dışı bazı olumsuz geleneklere dayalı bir düşünce tarzından ve erkek merkezli bir toplum yapısından kaynaklandığı vurgulandı.

22 nisan

İsviçre Sağlık Bakanlığı ve AIDS Yardım Merkezi, prezervatifin AIDS'e karşı korunmadaki önemli rolünü hatırlatmak amacıyla "Stop AIDS 2004" kampanyasını başlattı.

25 nisan

ABD'nin başkenti Washington'da 1 milyon kadın, Başkan Bush'un kürtaj karşıtı politikalarını protesto etmek için yürüyüş yaptı. 50'yi aşkın ülkeden 1400'den fazla sivil toplum örgütünün düzenlediği gösteriye senatör Hillary Clinton da katıldı.

26 nisan

Time dergisinin '20. yüzyılın 20 ticari dehası' listesine giren tek kadın, kozmetik devi Estee Lauder, 97 yaşında kalp ve akciğer yetmezliğinden yaşama veda etti.

29 nisan

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrenci topluluklarından Cinsel Ayrımcılığa Karşı Öğrenci Girişimi, Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi akademisyenlerinin desteğiyle 'Toplumsal Cinsiyet' konulu ilk toplantısını yaptı.

Mayıs 2004

1 Mayıs

İşçi Bayramı için İstanbul'da ilk kez iki ayrı kutlama yapıldı. 45 ilde kutlamalar olaysız geçerken, Taksim'de 56, Diyarbakır'da da 110 kişi izinsiz gösteri yapıpıkları gerekçeyle gözaltına alındı.

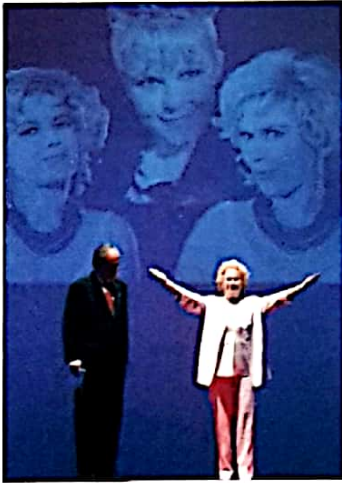
23 yaşındaki Avukat Ezgi Velidedeoğlu'nun noter olmak için Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Noterlik Bölümü'ne yaptığı başvuru, kullandığı fotoğrafın 'açık' olduğu gerekçeyle geri çevrildi.

İzmir'in Foça beldesinde bir kafede çıkan kavgada ateş açılması sonucu 2.5 yaşındaki oğlunu kaybeden Özlem Grimason, İzmir Beşiktaşlılar Derneği ve İzmir Sevenler Platformu tarafından 'Yılın Annesi' seçildi.

2 Mayıs

Yargıtay, evli olmayan anne ve babanın çocuğunun annenin soyadını taşıyacağına hükmetti. Yüksek mahkeme, anne ve babası evli olmayan çocuğun, babasının nüfusu-na kaydının yapılmasını usul ve yasaya aykırı buldu.

6 Mayıs

7. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali başladı. Festivalin Ankara'da Devlet Opera ve Balesi salonunda yapılan açılış töreninde Suzan Avcı'ya 'Uçan Süpürge Onur Ödülü' verildi.

7 Mayıs

Muammer Yanmaz'ın Kadın Yönetmenler Sergisi, Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali kapsamında Ankara'da açıldı.

8 Mayıs

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, kuruluşunun 15. yılını kutladı.

11 Mayıs

Yaşları 14-17 arasında değişen 200 çocuk delege, ilk kez düzenlenen "Dünya Çocuk İşçiler Kongresi" için Floransa'da bulundu. Kongrede çocuklar çocuk işçiliğinin tüm dünyada ortadan kalkması için yapılması gerekenleri tartıştı.

12 Mayıs

Hindistan'da üç hafta süren genel seçimler sonuçlandı. Ülkeyi yıllarca yöneten Gandhi ailesinin İtalya asıllı gelini, Kongre Partisi Lideri Sonia Gandhi sandıktan başbakan olarak çıktı.

13 Mayıs

Cenevre Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırma, İsviçre'de eşit iş karşılığında kadınların erkeklerle göre yüzde 21 daha az ücret aldığını gösterdi.

15 Mayıs

Millitarizm Festivali'nde 4 kadın bir ilke imza atarak Dünya Vicdani Retçiler Günü'nde militarizme karşı vicdani ret haklarını kullandıklarını açıkladı. İstanbul Anti-militarist İnisiyatif üyeleri İnci Alagül, Ebru Topal, Yöntem Yurtsever ve Nazan Askeran, ordu, devlet, militarizm ve otoriteyi besleyen bütün kurumlara karşı vicdani ret kararlarını kamuoyuna deklere etti.

16 Mayıs

7. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali sona erdi. Festivalin kapanış töreninde, Türk filmlerindeki pek çok şarkıyı seslendirmiş olan Belkıs Özeher ve akademisyen Seçil Bükler, "Bilge Olgaç Başarı Ödülleri"ne değer bulundu.

17 Mayıs

"9. Sadri Alışık Oyuncu Ödülleri" sahiplerini buldu. Sinema dalında En İyi Kadın Oyuncu ödülüne "Neredesin Firuze" filmindeki rolüyle Demet Akbağ, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu ödülü "İnşaat" filmindeki rolüyle Yeşim Büber, Onur Ödülü'ne de Suna Pekuysal değer bulundu. Tiyatro dalında ise En İyi Kadın Oyuncu ödülü "Gayri Resmi Hürrem" adlı oyunla Rozet Hubeş ve Şebnem Köstem'in oldu.

Siirt'te bir grup kadın, erkeklerin kahvehane önlerindeki kaldırımını işgal etmelerine karşı imza kampanyası başlattı. Kampanyayı başlatan Sevim Yıldız, "Erkeklerin kaldırımlara iskemle atarak oturması nedeniyle özellikle kadınlar kaldırımları kullanamıyordu. Kampanyaya şimdi erkekler de büyük destek veriyor" dedi.

Sakıp Sabancı'nın yaşama veda etmesiyle boşalan Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanlığına Güler Sabancı getirildi. İki yıl önce Wall Street Journal gazetesinin Avrupa'nın en güçlü 30 kadını arasında gösterdiği Güler Sabancı, halen üyesi olduğu TÜSIAD'a 1984 yılında ilk kadın üye olarak seçilmişti.

18 Mayıs Merkezi İsviçre'de bulunan Uluslararası Olimpiyat Komitesi, ameliyatla cinsiyet değiştiren ve yeni kimlikleri ülkelerinde resmen kabul edilen transseksüel sporcuların yarışlara katılmasına izin verileceğini açıkladı.

Hindistan'da genel seçimleri kazanan Sonya Gandhi, kura-çağı hükümetin istikrarına yönelik şüpheler üzerine yürütülen sert bir kampanyanın ardından başbakanlıktan çekildi. Hindistan Cumhurbaşkanı, 71 yaşındaki ekonomist Manmohan Singh'i hükümeti kurmakla görevlendirdi.

20 Mayıs Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı'nın 'İş Yaşamı, Üst Yönetiminde ve Siyasette Kadın' araştırmasında nüfusun yüzde 14'ü, tanıdığı bir kadının, işyerinde tacize uğradığını bildirirken, yüzde 11.2'si de taciz sonrasında kadının hiçbir şikayette bulunmadığını dile getirdi.

22 Mayıs Türkiyeli eşcinsel örgütler, TBMM'nin gündeminde olan TCK Tasarısı'nda eşcinselleri mağdur edebilecek maddelerin değiştirilmesi talepleriyle ilgili olarak Ankara'da bir bilgilendirme toplantısı yaptı.

23 Mayıs

57. Uluslararası Cannes Film Festivali'nde En İyi Kadın Oyuncu ödülü, Olivier Assayas'ın yönettiği "Clean" filmindeki rolüyle Çinli aktris Maggie Cheung'in oldu.

Sosyalist Demokrasi Partisi Genel Başkanlığı'na, Pazartesi dergisinin yayın yönetmeni Filiz Koçali seçildi.

26 Mayıs Brezilyalı yazar Lygia Bojunga, "hayal ve gerçek arasındaki sınırları kaldıran" yapıtlarıyla Astrid Lindgren Edebiyat Ödülü' değer bulundu.

31 Mayıs Uçan Süpürge'nin 55 ili kapsayan "Köprüler Kuruyoruz" projesinin ikinci etabı Kırşehir'de başladı.

Leyla Pervizat

1- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 59. Oturumunda Üçüncü Komite'de namus suçları ile ilgili karar İngiltere ile masaya yatırması ve bu girişimden 8 İslam Konferansı Örgütü ülkesini de ortak sponsor olarak oylamaya gitmeden kabul etmesi.

2- Aynı kararın içerisinde yer alan üreme sağlığı ve cinsel haklar ile ilgili dilin BM bünyesindeki bir belgede yer alması. Bilindiği gibi BM içerisinde bu konu çok ama çok hassas.

3- Meclis'in yeni TCK'yi namus suçlarını nitelikli ağır suçlar olarak göstermeden geçirmesi. Bütün AB ülkelerine sanki varmış gibi göstermesi ise kadın hareketinin yaşadığı ve yaşayacağı en trajikomik olaylardan biriydi.

4- Zina tartışması. Başbakanın AB süreci bu kadar yoğun yaşanırken böylesine bir tutum takınması kafamızı karıştırdı.

1 Haziran

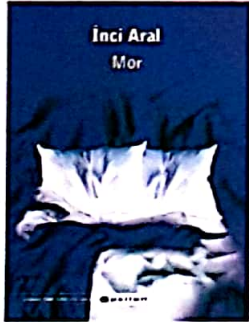
Uluslararası Af Örgütü'nün, "Türkiye: Aile Şiddetine Maruz Kalan Kadınlar" başlıklı raporu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kadınların yüzde 50.8'inin onayı alınmadan evlendirildiğini ortaya koydu.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Nevşehir'deydi.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, kız çocuklarını okutan annelere aylık 35 milyon lira verileceğini açıkladı. Başbakan Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan da kız çocukların eğitimi için töre, din ve kültür olarak topyekün seferberlik başlatılmasını istedi.

2 Haziran

33. Orhan Kemal Roman Armağanı, İnci Aral'ın "Mor" adlı romanına verildi.

Uluslararası Af Örgütü'nün "Her Şey Elimizde! Kadına Yönelik Şiddete Son!" kampanyasının tanıtım toplantısı Uçan Süpürge'de yapıldı.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Aksaray'daydı.

Dünyadaki sosyal içerikli tüm kampanyalara verdiği destekle tanınan Anita Roddick, 'Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı' ile ortaklaşa düzenledikleri "Aile İçi Şiddete Sessiz Kalma" kampanyası için Türkiye'ye geldi.

3 Haziran

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Niğde'deydi.

4 Haziran

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Karaman'daydı.

4-6 Haziran

"1. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi", Çanakkale'de yapıldı.

6 Haziran

Aile içi şiddete maruz kalan kadınlara yaklaşık 15 yıldır hizmet veren Kıbrıslı Türk Kadınlar Projesi, İngiltere'de kadınlara yönelik ev içi şiddetle mücadele için yeni bir kampanya başlattı.

Ellerinde meşalelerle Beşiktaş'ta toplanan DEHAP Kadın Kolları ve Feminist Kadın Çevresi üyeleri ile Barış Anneleri'nin de aralarında bulunduğu yaklaşık 50 kişilik grup, NATO Zirvesi'ni protesto etti.

6 Haziran

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Osmaniye'deydi.

İngiltere'nin en prestijli edebiyat ödüllerinden olan ve yalnızca kadın yazarların aday olabildiği Orange Ödülü'nü 'Küçük Ada' (Small Island) adlı kitabıyla Andrea Levy kazandı.

8 Haziran

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Kilis'teydi.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Bingöl'deydi.

9 haziran Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Diyarbakır Kadın Platformu, Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Danışma ve Uygulama Merkezi, SELİS Kadın Danışmanlık Merkezi ve KAMER, ortak bir basın açıklaması yaparak TBMM'nin TCK'ye ilişkin değişiklikler yaparken kadınların taleplerini göz ardı etmemesini istedi.

TRT'de Kürtçe ilk yayın TRT Radyo 1'de yapıldı.

10 haziran Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Malatya'daydı.

12 haziran Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Elazığ'daydı.

13 haziran Handan İpekçi'nin yönetmenliğini yaptığı "Büyük Adam Küçük Aşk" adlı film, Japonya'nın başkenti Tokyo'da gösterime girdi.

14 haziran Antalya'da bir mahkeme, eşine AIDS virüsü bulaştıran kocaya 8 yıl ağır hapis cezası verdi.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Tunceli'deydi.

İstanbul Kuştepe'de kadınlar el emeklerini pazarlamak için kooperatif kurdu. Hindistanlı kadınlardan esinlenerek hazırlanan "Kuştepeliyiz-Dolapdereliyiz" projesi, kadınları üretime katmak adına atılan önemli bir adım oldu.

15 haziran Oscar ödüllü oyuncu Meryl Streep, Amerikan Film Enstitüsü tarafından 'Yaşam Boyu Başarı Ödülü'ne değer bulundu.

16 haziran Kadın Fonu Danışma Kurulu Toplantısı İstanbul'da yapıldı.

17 haziran Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Muş'taydı.

18 haziran İskoçyalı biliminsanları, kadınların ne zaman menopoza gireceğini gösteren bir test geliştirdiklerini açıkladı.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Bitlis'teydi.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Siirt'teydi.

20 haziran Türkiye İş Kadınları Derneği'nin Diyarbakır Şubesi açıldı. Büyük işletme sahiplerini bölgeye yatırım yapmaya yönlendirmeyi amaçlayan dernek, kadınlara istihdam alanı oluşturmayı hedefliyor.

21 haziran Ankara'da toplanan Barış için Sürekli Kadın Platformu üyeleri, İstanbul'da gerçekleştirilecek olan NATO Zirvesi'ni protesto etti.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Şırnak'taydı.

22 Haziran Fuhuş çetelerinin zorlamasıyla 23 yıl genelevlerde çalışan Selma Ç. adlı kadın, yaşadığı hayattan kurtulmak için Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na mektup yazdı. Kadın, toplumun bazı kesimlerinden davacı olduğunu söyledi.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Hakkari'deydi.

26 Haziran New York Eyalet Üniversitesi Purchase College öğretim üyesi Prof. Dr. Zehra Arat, Ankara'da, Uğur Mumcu Vakfı'nda 'Kadının İnsan Hakları' başlıklı bir konferans verdi.

30 Haziran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'de kamusal alanda türban yasasını oybirliğiyle onayladı. Mahkeme, üniversitelerde uygulanan türban yasasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olmadığını sonucuna vardı.

Uçan Süpürge ve National Democratic Institute (NDI) işbirliğiyle, yasa koyucular ve kadın sivil toplum örgütleri arasında görüş alışverişini sağlamak ve sivil toplumun TCK değişikliği konusundaki beklentilerini dile getirmesine katkıda bulunmak amacıyla düzenlenen "Kadın Gözüyle TCK Değişikliği" paneli Ankara'da yapıldı. Panele ceza avukatı Şenal Sarıhan ile, Uçan Süpürge'nin "CEDAW Şampiyonu" ilan ettiği milletvekilleri konuşmacı olarak katıldı.

Temmuz 2004

1 Temmuz Uçan Süpürge'nin 'CEDAW Şampiyonu' ilan ettiği milletvekilleri Serpil Yıldız ve Faruk Ünsal'ın, nüfusu 50 bini geçen belediyelerle büyükşehir belediyelerinin kadın ve çocuklar için 'koruma evi' açmasını içeren önergesi, TBMM Genel Kurulu'nca kabul edildi.

Kadın Emekçileri Değerlendirme Vakfı'nın Diyarbakır'da yürüttüğü 'Yerel Kalkınmada Kadın Liderliğini Desteklemesi' projesi kapsamında, Diyarbakırlı kadınlar "Umur Işığı Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi"ni kurdu.

2-4 Temmuz Eğitim-Sen'in "1. Kadın Kurultayı" Ankara'da yapıldı.

5 Temmuz Ankara'da, kadın örgütlerinin temsilcileri, Büyükşehir Belediyesi binasının önünde toplanarak basın açıklaması yaptı. Kadınlar, kadın sığınma evi açılması talebiyle belediye başkanlığına dilekçe verdi.

11 Temmuz BM Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği'nin 11 Temmuz Dünya Nüfus Günü nedeniyle yayınladığı bildiride, Türkiye'de son 5 yılda 3 ulusal gazetede toplam 59 töre/namus cinayeti haberinin yer aldığı dikkat çekildi.

12 temmuz İran'ın tarihi İsfahan kentinde, İslami kurallara uygun giyinmeyen kadınların kamuya açık yerlere girmesi yasaklandı.

Danimarka'dan 7 kişilik bir gazeteci heyeti, Uçan Süpürge'yi ziyaret etti.

15 temmuz Muş Ağır Ceza Mahkemesi, Bingöl'de 'Barış Masası' kurmak isteyen 126 kişiye 'işkence ve kötü muamele'yle suçlanan polisler hakkındaki takipsizlik kararını kaldırdı.

17 temmuz Ankara Ticaret Odası tarafından hazırlanan "Hayatsız Kadınlar Dosyası"nda, Türkiye'de vesikalı ya da gizli çalışan seks işçisi kadınların sayısının 100 bine yaklaştığı belirtildi.

18 temmuz Fransa Parlamentosu, kadınlara ayrımcılık yapan yabancıların sınır dışı edilmesini öngören bir yasa teklifini kabul etti.

20 temmuz Van Kadın Derneği bir basın açıklaması yaparak, ilde sığınma evi açılması için belediyeye dilekçe verdi.

22 temmuz Portekiz'in eski Başbakanı Jose Manuel Durao Barroso'nun Avrupa Komisyonu başkanlığı Avrupa Parlamentosu'nda 251'e karşı 413 oyla onaylandı. Barroso, komisyonun 24 üyesini belirlemeye çalışırken cinsiyet dengesi için 'daha fazla sayıda kadın aday' gösterilmesini istedi.

27 temmuz Siirt Kadın Konseyi, Belediye Başkanı Mervan Gül'den sosyal destek, altyapı ve temizlik hizmetlerinin güçlendirilmesini, kente kadın tuvaletleri açılmasını, kuaför tarifelerinin ucuzlatılmasını ve belediyenin kadınlara da eşit istihdam imkanı sunulmasını istedi.

28 temmuz Heybeliada'daki 'Üç Kadın' konserinde bir grup ülkücü, Kürtçe şarkı söylenmesini protesto ederek konserin yarıda kesilmesine neden oldu. Yeninur Ada, Sumru Ağırürüyen ve Yasemin Gökse'nun solist olarak katıldığı konser, 13 dilde söylenen aşk türkülerinden oluşuyordu.

30 temmuz Papa 2. Jean Paul, Vatikan'da bütün kardinaller ve piskoposlardan "kadın ve erkeklerin eşitliğini savunan feminist ideoloji ile savaşmalarını" istedi.

Ünlü yönetmen Pier Paolo Pasolini ile tam 7 film çekerek ölümsüz sanatçılar arasında yerini alan İtalyalı oyuncu Laura Betti, 70 yaşında yaşama veda etti. Laura Betti, 5-15 Mayıs 2005 tarihleri arasında yapılacak olan 8. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Film Festivali'nde iki filmiyle anılacak.

Merkezi Hollanda'da bulunan Uluslararası Özgür Kadın Vakfı'nın kadın ve çocuklara yönelik düzenlediği kamp başladı.

31 temmuz Eşcinsellere yönelik ayrımcılığa karşı düzenlenen 'Gay Pride' festivali, İsveç'in başkenti Stokholm'de yapıldı.

Gör
n kurban ediliyor?

1 ağustos

"Türk ve Ermeni Kadınları Dergisi"nin ilk sayısı çıktı. 15 bin adet basılan dergi, iki toplumun kadınlarını buluşturuyor.

Çeşitli yerlerde çalışan veya çalışmayan bir grup kadın, "feminist olma zemininde" buluştu ve ortaya bir dergi çıktı: "Akıllara Zarar".

2 ağustos

Kadın örgütlerinin ısrarla istediği 'Kadın Erkek Eşitliği Danışma Komisyonu', Türk Parlamenterler Birliği bünyesinde kuruldu.

3 ağustos

18-20 Nisan 2003 tarihleri arasında Ankara'da yapılan CEDAW Sivil Toplum Forumu'nun atölye çalışmaları kitaplaştırıldı. Kitap, Uçan Süpürge Yayınları'ndan çıktı.

Tunceli'de yapılan Munzur Festivali'nde olay çıktı. Belediye Başkanı Songül Erol Abdil, Emniyet Müdürü tarafından tartaklandı.

İnsan Hakları İzleme Örgütü, AIDS vakalarının hızla arttığını, AIDS'li çocukların yaygın bir şekilde ayrımcılığa ve istismara maruz kaldığını açıkladı. Örgüt, gerekli politikaları oluşturmayan Hindistan hükümetini milyonlarca kişinin hayatını riske atmakla suçladı.

4 ağustos

İstanbul Kadına Yönelik Şiddete Karşı Platform üyesi kadınlar, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadın sığınağı ve kadın danışma merkezi açılması talebiyle Şişli Belediyesi'ne dilekçe verdi.

8 ağustos

"Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik" Resmi Gazete'de yayımlandı: Kadın işçiler geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırılmayacak. Hamile işçiler doğuma kadar, yeni anneler de 6 ay süreyle gece vardiyasından muaf tutulacak.

"King-Kong'un unutulmaz yıldızı ABD'li oyuncu Fay Wray 96 yaşında yaşama veda etti.

12 ağustos

Yapı Kredi Yayınları'nın yeni yayın yönetmeni İlknur Özdemir oldu.

14 ağustos

Almanya'da yaşayan Ayşe Polat'ın yönettiği "En güzel" adlı film, 57. Locarno Film Festivali'nde Gümüş Leopar aldı. Başrol oyuncularını Pinar Erincin ve Maria Kwasowsky de En İyi Kadın Oyuncu ödülünü paylaştı.

Halterci Nurcan Taylan, Atina'da üç dünya, beş olimpiyat rekoru kırarak Türkiye'ye olimpiyatlarda altın madalya getiren ilk kadın oldu.

15 ağustos

2009 yılına Avrupa Komisyonu'nu oluşturan 25 kişilik ekipte çalışacak olan kadın üyelerin sayısı 8'e yükseldi.

Atatürk Ödülü" sahibi Cumhuriyet'in ilk kadın opera sanatçısı ve ressam Semiha Berksoy 94 yaşında yaşama veda etti.

Türkiye'nin ilk kadın müsteşarı ve ilk kadın genel müdürü Şeyda Büşra Acarlar (Odyakmaz) yaşama veda etti.

17 ağustos İstanbul'da Pendik Belediyesi'nin 1641 kişiyle yaptığı "Deprem Algısı Araştırması", depremden psikolojik olarak en çok kadınların etkilendiğini ortaya koydu. Araştırmaya katılan kadınlar depreme uyurken ve ykanırken ya- kalanmaktan korktuklarını söyledi.

22 ağustos Yargıtay'ın, 15 yaşından küçük 12 kıza tecavüz edip 3 kı- za da tecavüz girişiminde bulunan Yaman Özçelik hak- kındaki kararı, "iki kız çocuğunun bekaretinin bozulduğu belgelenmediği için" bozması üzerine, kadın örgütleri "Tecavüz bekaretin bozulmasından ibaret değildir" diye- rek TCK Tasarısı'nda bekaret kontrollerinin tamamen ya- saklanmasını istedi.

23 ağustos İngiltere'de The Poppy Project Charity isimli kuruluş ta- rafından "Sokaktaki Seks İşçileri" adı altında hazırlanan rapor; Londra'da çoğu Doğu Avrupa ve Asyalı 8 binden fazla kadının genelev, sauna ve masaj salonlarında seks kölesi olarak çalışıldığını ortaya koydu.

26 ağustos AKP, TCK Tasarısı'nı görüşmek için TBMM'yi 14 Eylül'de toplantıya çağırdı. Hükümet, Tasarı'nın suç olmaktan çıkarılan "zina"ya ilişkin maddesi de dahil 5-6 maddenin değiştirilmesini gündeme getirdi.

80'li yılların simgesi olan ünlü pop müzik şarkıcısı Laura Branigan yaşama veda etti.

27 ağustos TCK Kadın Platformu adına Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı, yazdığı bir mektupla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'dan, Avrupa Birliği'ne üyelik konusunda göstermekte olduğu kararlı tutumu, kadın-erkek eşitliği politikalarıyla ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi konusunda da göstermesini istedi.

tema: AŞK!

festival@ucansupurge.org

Eylül 2004

1 eylül

Van Kadın Derneği'nin dergisi 'Mor Kalem'in ilk sayısı çıktı.

Dünya Barış Günü, çeşitli etkinliklerle kutlandı.

2 eylül

Fransa'da okullarda başörtüsü dahil dinî simgeleri yasaklayan yasa yürürlüğe girdi.

4 eylül

Lambdaistanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi, Türk Ceza Yasası'na ilişkin taleplerini dile getiren bir basın açıklaması yaptı.

Fransalı yazar Françoise Sagan 69 yaşında yaşama veda etti.

8 eylül

Iran "Türkiye, Almanya ve Fransa'da türban taktıkları için eğitimlerini sürdüremeyen kız öğrencilere eğitim vermeye hazır olduğunu" bildirdi.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Sinop'taydı.

11 eylül

61. Venedik Film Festivali'nde, Mike Leigh'in yönetmenliğini yaptığı, kürtaşı konu alan "Vera Drake" adlı film, Altın Aslan ödülünü aldı. Festivalde, En İyi Kadın Oyuncu Ödülü de aynı filmdeki rolüyle Imelda Staunton'a verildi.

13 eylül

Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA.DER), "Türkiye'de ve AB'de Kadınlar: Ortak Bir Anlayışa Doğru" başlıklı bir uluslararası sempozyum düzenledi.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Giresun'daydı.

14 eylül

Eski ABD Başkanı Bill Clinton'ın bireysel silahlanmayla ilgili çıkarttığı 1994 tarihli yasa, Başkan George Bush'ur yasayı uzatmamasıyla sona erdi. Makineli tüfek gibi otomatik saldırı silahlarının bireylere satışını yasaklayan yasanın yürürlükten kalkmasıyla ABD'de isteyen herkes saldırı silahı alabilecek.

Olağanüstü toplanan TBMM'de AKP Hükümeti, TCK Tasarısı'nda 'zina'yı suç sayma girişiminden vazgeçti.

15 eylül Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Rize'deydi.

17 eylül Uçan Süpürge, Köprüler Kuruyoruz projesi için Artvin'deydi.

19 eylül İçişleri Bakanlığı'nın son Vali Yardımcıları ve Kaymakamlar Kararnamesi ile Malatya'nın bir ilçesine ilk kez kadın kaymakam atandı.

20 eylül Şanlıurfa'da 22 yaşındaki Gülseren Artuk, evlilik dışı ilişkiden hamile kaldığı için 'aile meclisi' kararıyla öldürüldü.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Ardahan'daydı.

21 eylül Zaman gazetesi yazarı Nihal Bengisu Karaca, Uçan Süpürge'ye verdiği röportajda, "Zina, İslam hukukuna göre de ancak İslam toplumunda yasaklanabilecek bir şey. Bütün dış uyaranlar var gücüyle zinaı teşvik ederken, insanlar 24 saat bu baskının altındayken zinaı yasaklamaya kalkmak objektif hukuka ters; adil değil" dedi.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Kars'taydı.

22 eylül Türkiye'de 1970'li yıllarda en fazla okunan romanlardan biri olan "Benden Selam Söyle Anadolu'ya" adlı eserin yazarı Dido Sotiriou yaşama veda etti.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Doğubayazıt'taydı.

24 eylül Tracey Emin'in Türkiye'deki ilk kişisel sergisi, "Tracey İstanbul'da" adı altında İstanbul'da açıldı.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Ağrı'daydı.

26 eylül Başbakan Erdoğan, TCK Tasarısı çalışmalarında tartışma yaratan 'zina' konusuna noktayı koydu: "Yasa çıkacak ve zina suç olmayacak!"

27 eylül Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Bayburt'taydı.

28 eylül Bireysel Silahsızlanma Günü nedeniyle Umut Vakfı tarafından yapılan açıklamada, 2003 yılında Türkiye'de ruhsatlı silah sayısının 1 milyon 954 bin 303 adet olduğu belirtildi.

29 eylül Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Sivas'taydı.

30 eylül Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Tokat'taydı.

1 ekim Türkiye'nin ilk gey ve lezbiyen filmleri festivali "Outs-tanbul" başladı.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Yozgat'taydı.

2 ekim

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Çorum'daydı.

4 ekim

Bangladeş'te ilk "kadın futbol turnuvası" başladı.

Uçan Süpürge, "Köprüler Kuruyoruz" projesi için Çankırı'daydı.

5 ekim

İsveç'te, Feminist Kadınlar Konseyi, kadına yönelik şiddeti önlemek için erkeklere 'dayak vergisi' konulmasını önerdi.

7 ekim

Sekiz yıl sonra ilk kez bir kadın yazar, Elfriede Jelinek, Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

8-10 ekim

Uçan Süpürge'nin, 7 bölgeyi temsilen seçilen 7 ilde yerel yönetimlerle kadın kuruluşlarını iletişim ve işbirliği zemininde buluşturmayı amaçlayan "Patikalardan Yollara" projesinin ilk eğitimi Ankara'da yapıldı.

8 ekim

Nobel Barış Ödülü, Kenyalı çevreci Wangari Maathai'ye verildi. Maathai ödülü alan ilk Afrikalı kadın oldu.

9 ekim

Bangladeş'te yapılan kadın futbol turnuvasına karşı olan İslami Anayasal Hareket üyesi 900 eylemci, sokak gösterileri yaparak turnuvaya lanetler yağdırdı.

10 ekim

Gazeteci-yazar Müşerref Hekimoğlu 83 yaşında yaşama veda etti.

12 ekim

Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü "Meleğin Düşüşü" filmindeki rolüyle Tülin Özen aldı.

13 ekim

UNESCO Hoşgörü Ödülü, Bangladeşli yazar Teslime Nesrin'e verildi.

14 ekim Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'ne, 'Erguvan Kapısı' adlı romanıyla Oya Baydar değer bulundu.

14-17 ekim Avrupa'nın her köşesinden savaş karşıtları, sosyalistler, muhalifler, göçmenler, ekolojistler, feministler, azınlıklar "başka bir dünya mümkün" sloganıyla Londra'da düzenlenen Avrupa Sosyal Forumu'nda buluştu.

22-24 ekim Kadın Kurultayı "Sözümüzü örgütleyelim, hayatı değiştirelim" sloganıyla Ankara'da toplandı.

23 ekim Prof. Dr. Meryem Koray, Uçan Süpürge'de "Kadın Hareketi ve Feminizmin Özgün Bir Bakış Açısı Olabilir mi?" başlıklı bir söyleşi gerçekleştirdi.

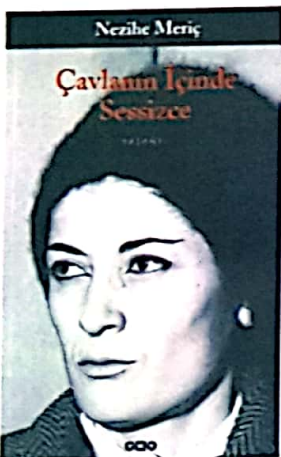
29-31 ekim Gey-Lezbiyen İşçi Ağı'nın düzenlediği "Gey-Lezbiyen İşçiler Buluşması" Ankara'da gerçekleştirildi.

25 ekim Fransa'da eşcinsellere yönelik ilk televizyon kanalı yayına başladı.

26 ekim Devlet Bakanı Güldal Akşit, son yıllarda aile içi şiddetin Türkiye'de tartışılan önemli konular arasında yer aldığını belirterek, valilerden şiddetin önlenmesi konusunda 1 yıllık eylem planı hazırlamalarını istedi.

Uluslararası Af Örgütü, Kongo'da iç savaşın sürdüğü son 6 yılda 40 bin kadına tecavüz edildiğini açıkladı.

27 ekim Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa Tasarısı, TBMM'de kabul edildi.

28 ekim

Nezihe Meriç'in "Çavlanın İçinde Sessizce" adlı yapıtı, Yılın Telif Kitabı seçildi.

8

Uçan Süpürge
Uluslararası
Kadın Filmleri
Festivali

5-15 Mayıs 2005

8. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali; Türk sinemasına oyunculuğu ile yaptığı katkının yanında, sadece "yıldız"ların hatırlandığı bu sinema dünyasında hâlâ kendini "hatırlattığı", Türk sinemasında "vamp" kadının da "derinlikli" rollerde iyi oyunlar çıkarabileceğini gösterdiği, oynadığı en küçük role bile oyunculuk "aura"sını taşımayı başardığı, 1958'de başladığı oyunculuk kariyerini bugünlere taşıyarak bir karakter oyuncusunun oyunculuk gücünü yıldan yıla geliştirdiği ve koruduğu için,
Sevda Ferdağ'ı
Uçan Süpürge Onur Ödülü'ne değer bulmuştur

Kasım 2004

3 kasım İngiltere'de yapılan yasal düzenlemeyle, anne-babaların 'ız bırakacak' şekilde çocuklarını dövmesi 'suç' sayıldı. İz bırakmadan dövmek herhangi bir suç kapsamına girmedi.

ABD'de yapılan başkanlık seçiminde sandıktan bir kez daha George W. Bush çıktı. 11 eyalette sandık başına giden seçmenler, eşcinsel evliliğini yasaklayan yeni yasal düzenleme için yapılan referandumda da oy kullandı ama sonuçlar, eşcinsellerin evlenme umudunu erteledi.

5-7 kasım Uçan Süpürge-NDI işbirliğiyle düzenlenen "Lobicilik Stratejileri ve Teknikleri" konulu eğitim Ankara'da yapıldı.

10 kasım Barış için Aydın Girişimi adlı inisiyatifin üyeleri, 'Barış Otobüsü' adını verdikleri otobüsle İstanbul'dan Diyarbakır'a doğru yola çıktı.

11 kasım Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, "Evdeki Şiddete Karşı Kadının Hakları" konulu bir panel düzenledi.

19 kasım İsveç'te artan şiddet olaylarına karşı "Kadınlara Yönelik Şiddete Karşı Erkek İnisiyatifi" oluşturuldu.

20 kasım Van'da, Yaşam Kültür Eğitim Çevre Kadın Kooperatifi (YAKA-KOOP), "Kadın ve Şiddet" konulu bir konferans düzenledi.

22 kasım KAMER'in namus cinayetlerine karşı başlatığı kampanya kapsamında Diyarbakır ve Mardin'de muhtemel namus cinayetlerine karşı acil müdahale ekipleri oluşturuldu.

Kadınların araba kullanamadıkları ve beraberinde erkek yakınları olmadan yolculuk yapamadıkları Suudi Arabistan'da bir kadın, muhafazakar kesimlerin tepkilerini göze alarak ülkenin ilk kadın pilotu oldu.

23 kasım Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Güldal Aksit'in öncülüğünde hazırlanan "Kadına Karşı Şiddete Son Kampanyası" İstanbul'da başladı.

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi'nden bir grup "cinsel tacize uğrayan kadınlar için sığınma evleri açılması" talebiyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne dilekçe verdi.

24 kasım Uluslararası Af Örgütü, kadınlara yönelik şiddetin, dünya yada HIV/AIDS'in yayılmasını artırdığını açıkladı. Kadın sünneti, erken yaşta evlilik ve dul kalan kadınların zorla kocalarının akrabalarıyla evlendirilmesi gibi geleneklerin kadınların hastalığa yakalanma ihtimalini artıran etkenler olduğu vurgulandı.

İngiltere'nin ünlü ekonomi gazetesi Financial Times, Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Güler Sabancı'yı "Avrupa'nın en güçlü 7. kadını" olarak gösterdi.

25 kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü, çeşitli etkinliklere sahne oldu.

Avrupa Parlamentosu'nun Türk kökenli Hollanda milletvekili Emine Bozkurt, Parlamento'nun 'Türkiye'de Kadın Hakları Raportörlüğü'ne seçildi.

25-26 kasım

Uçan Süpürge ve Alman Kültür Merkezi işbirliğiyle düzenlenen "Kadın ve Politika: Örgütlü Kadınlar Geleceği Örgütlüyor" başlıklı eğitim semineri Ankara'da yapıldı.

26 kasım Sağlık Bakanlığı ve UNICEF işbirliğiyle yürütülen "İlk 6 Ayda Sadece Anne Sütü" kampanyası hedefine ulaştı. 1988'de binde 78 olan bebek ölüm oranı, binde 29'a çekildi. Anne sütü ile beslenme oranı da yüzde 9'dan 27'ye çıktı.

26-28 kasım

"Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar 1. Ülke Konferansı" Ankara'da yapıldı. Türkiye'nin çeşitli illerinden 100'ün üzerinde kadın konferansın ardından yapıkları basın açıklamasında "görünmek istiyoruz" dedi.

29 kasım

Denizli Belediyesi Yerel Gündem 21 Kadın Çalışma Grubu Çevre Kadın Komisyonu, gönüllü zabıta uygulaması başlattı. Gönüllü kadın zabıta, kapkaçtan çevre temizliğine, turizmden insan sağlığına kadar çeşitli alanlardaki eksiklikleri belirlemekle görevlendirildi.

8 Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali

5-15 Mayıs 2005

8. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali; tiyatroyla başlayıp oyunculuğunu sinema perdesine taşıyan, sonra da seslendirme odalarında sürüp giden yaşamıyla yıllarca Yeşilçam filmlerindeki kadınların sesi olan, "perde arkası"ndan yıldızları ağlayan, gülen, konuşan, sesin sahibi ya da 'sahibinin sesi' olan "sesinden ayrı kalan yüz"

Jeyan Ayrıl Tözüm'ü

Bilge Olgaç Başarı Ödülü'ne
değer bulmuştur.

1 aralık

AIDS Savaşım Derneği'nin "gelecek için hemen şimdi" sloganıyla başlattığı kampanyanın ana teması "Kadın ve AIDS" olarak belirlendi.

3 aralık

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Ardahan Müftülüğü'ne atanan ilk kadın vaiz Sümeyra Sav, Çamlıçatak Köyü Camisi'nde öğle namazından sonra verdiği ve 30 kadının katıldığı vaazda büyükler kadar çocukların da dine ihtiyaçları bulunduğunu söyledi.

4-5 aralık

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin "2. Türkiye Kadın Konferansı" Ankara'da yapıldı.

7-8 aralık

"Namus Adına Şiddet Odaklı Kadına Yönelik Ataerkil Şiddetle Mücadele Konferansı" Stockholm'de yapıldı.

10 aralık

Ruanda'nın başkenti Kigali'de bir araya gelen Dünya Kadın Yürüyüşü delegeleri "İnsanlık için Küresel Kadın Şartı"nı kabul etti.

11 aralık

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin düzenlediği 28. Sedat Simavi Ödülleri sahiplerini buldu. "Sesimi Duy" adlı belgeseliyle Nuran Bayer Televizyon dalında ödüle değer bulundu. Vatan Gazetesi'nden Emine Algan "Yazık Bu Milletin Parasına" başlıklı haberiyle Gazetecilik Ödülü'nü, "İki Kere Yabancı" adlı radyo programıyla da Ayça Abakan Duffrene Radyo Ödülü'nü aldı.

Nüfusbilim Derneği'nin UNFPA ve UNDP işbirliğiyle düzenlediği "Namus Cinayetleri Projesi Atölye Çalışması" Ankara'da yapıldı.

Devlet İstatistik Enstitüsü, son 1 yıl içinde çalışmak yerine "ev işleriyle meşgul olmayı seçen" kadın sayısında artış olduğunu açıkladı. İşbaşı yapmaya hazır olan ancak işgücü piyasasında yer almayan kadın sayısı da 250 binden 504 bine çıktı.

15 aralık

İzmir'de şiddet mağduru kadınlara avukatlık ve psikolojik danışmanlık hizmeti verecek "Kadın Danışma Merkezi Günışığı" açıldı.

Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi ve Açık Toplum Enstitüsü'nün desteğiyle basılan ve Nevin Şenol, Ceren İsat ve Aysun Sayın tarafından yazılan, editörlüğünü Dr. Selma Acuner'in yaptığı "Avrupa Birliğine Giriş Sürecini İzleme Programı: Kadınlar ve Erkekler için Eşit Fırsatlar: Türkiye" kitabı yayınlandı.

16 aralık

"Liberya'da Cezalandırılmayan Suç: Tecavüz" başlıklı bir rapor yayınlayan Af Örgütü, tecavüz suçlularının yargılanması için ülkede yetkililerin harekete geçmesini istedi.

17 aralık

Belçika'nın başkenti Brüksel'de yapılan Avrupa Birliği zirvesi sona erdi. Türkiye, Avrupa Birliği'nden müzakere tarihi aldı: 3 Ekim 2005.

18-19 aralık

Türkiye'nin çeşitli illerinden Diyarbakır'a gelen Demokratik Özgür Kadın Hareketi üyesi kadınların Bağlar Belediyesi'nde yaptıkları toplantının ardından "Kurucu Kadın Meclisi" oluşturuldu.

19 aralık

Başörtüsüne özgürlük isteyenler, Ankara'da miting düzenledi. Kamusal alanda başörtüsü yasağının kalkması için toplanan imza sayısı ise 50 bine ulaştı.

23 aralık

İzmir'de bir grup kadın, ABD Başkanı Bush'a bir mesaj göndererek "Irak'ta işkence edilen, öldürülen insanların ve ölüme gönderilen Amerikalı gençlerin ailelerinin kadar mutlu bir Noel" dilediler.

'Haydi Kızlar Okula' kampanyasının 2004 yılı sonuçları belli oldu. Kampanya kapsamında kız çocukların okullaşma oranı yüzde 11.44 arttı.

24 aralık

Yeni Belediyeler Yasası Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yasanın kadınlarla ilgili 3. bölümünde, "Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar" hükmü yer aldı.

Uçan Süpürge'nin "Patikalardan Yollara" projesi kapsamında 8-10 Ekim 2004 tarihleri arasında Ankara'da yapılan eğitimin ders notları 'Proje Döngüsü' ve 'İletişim' adı altında iki kitap halinde yayımlandı.

28 aralık

Susan SONTAG

ABD'li muhalif, eleştirmen, sinemacı, tiyatro yönetmeni, öykü-roman yazarı ve insan hakları savunucusu Susan Sontag, 71 yaşında yaşama veda etti. Öykü, roman ve denemelerden oluşan 17 kitabı yayınlandı. Kadınlık halleri, cinsellik, savaş, fotoğraf, sinema, felsefe ve edebiyat üzerine yazdı. "Irak işgaline sesini çıkaran, 11 Eylül sonrası bile hala Amerikalılara dair ümitlenmemizi sağlayan Amerikalılardandı. Fotoğrafı öğreten, insanlığı sevdiren ve cinselliği anlatabilenlerdendi. Göğüs, rahim ve en son kan kanseri... Kanserleri bile kadındı."

8

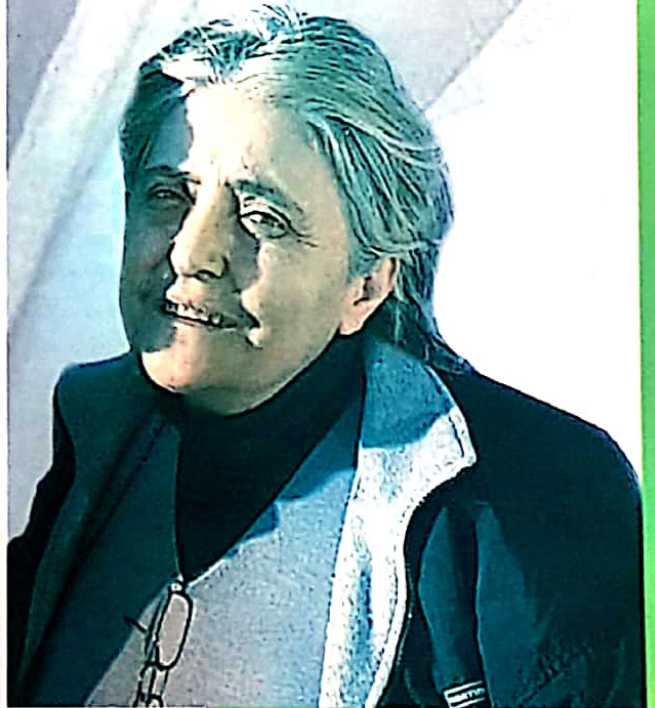
Uçan Süpürge
Uluslararası
Kadın Filmleri
Festivali

5-15 Mayıs 2005

8. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali; 1984 yılından beri sinema üzerine yazan, bu alanda pek çok kadın yazara da öncülük eden, çokuçlu ve içten kalemiyle sinema yazarlığına yeni bir soluk getiren

Sevin Okyay'ı

Bilge Olgaç Başarı Ödülü'ne
değer bulmuştur.

Biz Kadınlar...

Prof. Dr. Yıldız Ecevit

Ortadoğu Teknik Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans Programı Öğretim Üyesi. Uçan Süpürge'nin ilk gönüllülerinden biri ve danışmanı.

Neleri yaptık? Biz kadınlar, Türkiye'de son yirmi senede önemli bir kadın hareketi yarattık. Haklarımızın ihlal edilmesi, çiğnenmesi ve yok sayılmasına yönelik uygulamalara ve ayrımcı muamelelere karşı çıktık, bu hakları savunduk, korumaya çalıştık. Kadın hareketimiz erkeklerin hiyerarşik üstünlüğüne dayalı bir toplumsal yapıyı sorguladı ve eleştirdi. Biz kadınlar, öncelikle kadına yönelik ayrımcılığı ve bu durumdan kaynaklanan sorunları tartışsak da esas olarak toplumdaki tüm ayrımcı politikalara karşı bir tavır içinde olduk. Bu anlamda 1980 sonrası Türkiye'de, demokrasi ve insan hakları savunucuları olarak da rolümüzü oynadık. Yeni siyaset yapma biçimleri ve alternatif örgütlenme modelleri yarattık. Bu modelleri aramamızı gerektiren şey, erkek egemen siyaset yapma alan ve biçimlerinin dışında bırakılmış olmamızdı.

Kadın hareketimiz, bir feminist söylemin gelişmesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulundu. Bugün Türkiye'nin en küçük şehirlerinde bile bu feminist söylemi benimsemiş ve feminist politika yapan başka kadınlarla karşılaşmak bizim için heyecan verici.

Örgütlerimiz sayıca çoğaldı. 2002 yılında yaptığımız bir araştırmada, 37 ilde 313 kadın örgütü ile karşılaşmamız bunun en somut örneğidir. 1990 sonrası 230 kadın örgütünün (şubeler de dahil) kurulduğunu saptadık. Bu demektir ki Türkiye'deki kadın örgütlerinin yüzde 74'ü 1990 sonrası kurulmuş. Bu örgütler sadece sayıca çoğalmadı, coğrafi olarak da yaygınlaştı. Kadın örgütlerinin yüzde 55'i Ankara İstanbul ve İzmir olmak üzere üç büyük şehirde yoğunlaşmışsa da geri kalanları diğer illere yayılmış durumda. Ayrıca Diyarbakır, Gaziantep, Mardin ve Batman'daki kadın örgütlerinin toplam örgütlerin yüzde 12'sini oluşturuyor olması da dikkat çekici.

Son yirmi senede Türkiye'de önemli bir kadın aktivizm alanı oluşturduk. Hareketimizin ilgi alanları ve faaliyetleri çe-

şitlendi. Medeni Yasa ve Türk Ceza Yasası'nda yapılan önemli değişikliklerde kadın aktivistlerin katkıları yadsınmaz. Hak savunuculuğu ve danışmanlık; hizmet sunuculuğu (özellikle sağlık ve eğitim alanlarında); şiddetle mücadele; siyasete daha katılmak; ekonomik özgürlüklerini kazanmaları için kadınlara destek olmak (girişimcilik, gelir getirici işler ve istihdam); enformel sektörde çalışan kadınlar arası dayanışma sağlamak; toplumsal tepki oluşturmak, kamuoyu yaratma ve lobicilik bu çalışmalarımızdan bazıları. Türkiye'de kadının güçlenmesi, bütün çalışmalarımızın odak noktası oldu ve olmaya devam ediyor.

Biz kadınlar...

Bazı şeyleri ise yapamadık. Kadın hareketine toplumca verilen desteğin zayıf ve kesintili olduğunu düşünüyorum. Toplumsal desteği artıramadık. Yeterli kaynaklara ulaşamama sorunumuz devam ediyor. Örgütlerimizin yeterince tanınmama ve imaj sorunları da var. Çokpartıtlık da başka bir sorunumuz. Bir taraftan kitlesel, hiyerarşik yapı, hantal örgütler olma tehlikesinden bizi uzak tutuyor, öte yandan, küçük gruplarda kendimizi daha rahat hissediyor, bu nedenle birbirimizle güçlü ve sağlıklı ilişkiler kurma, kolektif çalışma konusunda fazla gayret sarf etmiyoruz. Örgüt içi demokratik yönetim ve katılıma ilişkin sorunlarımızı aşamadık. Hareketimiz içinde siyasal, sınıfsal, kültürel, etnik ve cinsel kimlik farklılıklarına ve çöksesliliğe tahammülsüzlük zaman zaman ortaya çıkıyor. Hepsinden önemlisi, gündem takipçiliği yaptık, geleceğimizi konuşamadık. Ülkenin bir kadın gündemi var ama bu gündemin maddelerini biz oluşturmuyoruz.

Artık gündem koymanın zamanı geldi: Bundan sonraki adımımız, yukarıda saydığım alanlara yönelik somut taleplerde bulunmak, bu talepleri öncelik sırasına koyabilmek ve yasama yürütme ve yargının hangi kurumlarına yönelteceğimizi planlayabilmektir. Bu taleplerimizi iç-

ren çok sayıda kaynak zaten elimizde var. Bunlardan belki de en önemlisi ve güncel olanı, 2003 yılında kadın örgütlerini temsilen bir araya gelen 450 kadının yaptığı talepleri içeren CEDAW Gölge Raporu'dur. Lobicilik, savunuculuk gibi becerileri daha çok kazanarak bu taleplerin gerçekleşmesi için somut, stratejiler içeren, geleceği planlayan çalışmalar yapabiliriz. Ancak, taleplerimizin sadece kamu kurumlarına yöneltilmesi yetmez. Eşitsizliğin ve ayrımcılığın yeniden üretilmesinde aile ve topluluk gibi, devlet dışı alanların ve bu alanların değerler sisteminin de etkisi vardır. Bu alanlara yönelik taleplerimizin ne olduğunu da saptamalıyız. Şu bir gerçek ki; bu alanlarda değişiklik yaratmak, yasaların değişmesi için harcadığımız emekten daha çok ve uzun vadeli emek istiyor.

Neler istiyoruz ve neler yapmalıyız?

Kadın hareketinin mücadelesini sürdürmeli, eşitsizliğe ve her türlü hak ihlaline karşı duruşumuzu kararlılıkla sürdürmeli, ulaştığımız noktadan geri gitmemeliyiz. Ancak, bununla yetinmemeliyiz. Başka yapabileceklerimiz, şunlar olabilir:

Daha geniş ve güçlü bir kadın aktivizm alanı oluşturmamız; Değişen yasaların uygulanmasını izlemek, yapılan vaatlerin yerine getirilmesini sağlamak da gelecekteki faaliyet alanlarımızdan biri olabilir. Bunu hem bugüne kadar kullandığımız yolları kullanarak hem de yeni mekanizmalar geliştirilmesini talep ederek yapabiliriz.

Diyalog, deneyim paylaşımı, etkin çalışma: Kadın örgütleri olarak birbirimizle kuracağımız diyaloglar sayesinde birbirimizin deneyimlerinden yararlanabilir, kaynaklarımızı paylaşabilir ve birlikte daha etkin çalışabiliriz.

Bizim dışımızdaki kadınları da kazanmak, kadın bilinci ve duyarlılığını yaymak ise başka bir amacımız olmalı. Kadın örgütlenmesine katılmış kadınlar, kamusal alana çıkabilmiş kadınlardır. Bu alanın bizler kadar başka kadınların da alanı

olabilmesi ve bizimle buluşabilmelerini sağlamak için stratejiler geliştirmeliyiz. Kadın örgütleri dışında kalan sivil toplum örgütlerindeki kadınlarla ilişkilerimizi artırmalıyız. Bunların başında, sendikalar ve meslek odalarındaki kadınlar geliyor. Kadın hareketi içinde olmayan kadınları aramıza katmadan kadın örgütlenmesini yaygınlaştırmak konusunda yeterince başarılı olamayız.

Yerel yönetimlerde karar verici pozisyonlarda olmak esas hedefimiz olmalı. Ama bu, zaman alabilir. Bu hedefe ulaşana dek şu anki yerel yöneticilerin kent yönetimi politikalarını kadın perspektifi ile eleştirebilir, kendi önceliklerimizi onlara kabul ettirmek için çalışabiliriz.

Diğer ülkelerin kadın hareketleriyle ilişkilerimizi güçlendirmeliyiz. Uluslararası kadın hareketinden ve başka ülkelerin deneyimlerinden öğreneceğimiz çok şey var. Diğer ülkelerin kadınlarıyla kuracağımız ilişkiler, bize hem dünyada kadın sorununun hangi ölçekte, hangi parametrelerle, hangi bağlamda ve ne düzlemde tartışıldığını öğretecek, hem de bu deneyimlerden yararlanmamızı sağlayacaktır.

Bir ulusal kadın politikası oluşturabiliriz. Türkiye'de kadınlara ilişkin politikaların tayininde devletin hem yeterli ilgi, inanç ve ısrarının olmadığını hem de bu politikaların değişen hükümetlerle birlikte sık sık değiştiğini görmekteyiz. Kadın hareketi, süregelen politika ve uygulamaları eleştirerek, hangi alanlarda politika eksiklikleri olduğuna dikkati çekerek, ve bu konulara ilişkin görüşlerini dile getirip gerektiğinde ortak karar ve eylemlerde buluşarak etkin bir rol oynayabilir. Kadın kuruluşları görece bağımsız ve özerk yapı ve karakterleri nedeniyle, kadınlar hakkında alınan kararları ve uygulamaları eleştirebilecek, muhtemel sonuçları konusunda kamuoyu yaratabilecek niteliktedir.

Türkiye'de kadın hareketi kendi kadın politikasını oluşturmalıdır. Burada kadın politikasından kastım, kadınlar olarak

taleplerimizin yer aldığı bir çerçeve ve bu taleplerimizi nasıl elde edebileceğimize dair bir yol haritasıdır. Bu, aynı zamanda kolektif bir tasavvurumuzun ve gelecek hayalimizin olması demektir. Bu politikanın devlete yol göstericiliği yüksek bir politika olma özelliği ne kadar artarsa kadın hareketinin talepleri de o kadar karşılık bulacaktır.

Bana göre kadın politikası nedir? Neleri içerir?

- Kadın politikası cinsiyet temelli eşitsizliğin ve cinsiyet ayrımcılığının varlığını kabul eder.
- Her türlü eşitsiz duruma, baskıya, tahakküme, sindirmeye, ezici uygulamalara ve pratiklere karşıdır.
- Kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasını ve ayrımcılıkla mücadele edilmesini amaçlar.
- Kadın politikası kadın-erkek eşitsizliğinin yasama, yürütme ve yargı kurumlarının gündemine girmesini hedefler.
- Bu politikanın çerçevesini kadınların değişime yönelik somut talepleri çizer.
- Bu politika, kadınların güçlenmesi için siyasal, ekonomik ve toplumsal alanlarda gereken değişimleri belirler, öncelik sırasına koyar ve bu değişimlerin nasıl ve kimler tarafından sağlanabileceğine dair öneriler içerir.
- Bu politikanın ayrımcı özelliği, feminist bir politika olmasıdır. Feminist ideolojiden esinlenir; güçlenme ve güçlendirmeyi amaçlar.
- Feminist politika toplumu dönüştürücüdür, sadece kadınları değil.
- Bu politika aynı zamanda, kadın sorunlarını toplumsal ve küresel gerçekler içinde değerlendirebilen bir politika olmalıdır.

Yakın gelecekte böyle bir kadın politikasını oluşturabileceğimizi umut ediyorum.

Türkiye'deki Kadın Hareketi Üzerine Düşünceler

Prof. Dr. Meryem Koray

Yıldız Teknik Üniversitesi İktisadi ve
İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

Bugün kadın meselesinde elimizde birikmiş epeyce bilgi var; epeyce yaygın bir kadın örgütlülüğü var; geçmiş yılların getirdiği deneyimler var; o halde daha da güçlenmek ve sesini duyurmak açısından eksik olan nedir?

Galiba en önemli eksiklik, tüm kadınların ve kadın kuruluşlarının kendilerine ve yaptıklarına biraz uzaktan bakamamaları. Oysa bu mesafeli bakışla aralarındaki ortaklıkları bulma ihtiyacını görüp ortak bir zemin inşa etmeleri gerekiyor. Bu kadar parçalı, bu kadar bölünmüş, bu kadar kendisine ve yaptığına yoğunlaşmış ve bu kadar bütünü görmekten uzak bir kadın hareketinin bugünkünden daha fazla güç kazanması da mümkün değil. Bunun için birlikte düşünmeye ve tartışmaya da, siyasal olarak kendimizi ifade etmeye de ihtiyacımız var.

Feminizm başlangıçta, "her şey siyasaldır" derken çok doğru bir gerçeğe parmak basmıştı; ancak, bugün kadın hareketi bunu büyük ölçüde unutmuş görünüyor. Siyasal etkinliği, birkaç yasa değişikliği veya birkaç kadının siyasete katılımı olarak görmemek gerek. Siyasal etkinliği, kadın meselelerinin olduğu kadar, feminist duyarlılığın da siyasallaşması olarak anlamak demek. Böyle bir yazıda tüm bunları tartışmak mümkün değil. Ancak, özetle Türkiye'deki kadın örgütlerinin ve feminist yaklaşımın bir durum değerlendirmesi yapmaya ihtiyacı var diye düşünüyorum.

Örneğin, bana göre, kadın hareketinin hem kadınla hem de kadın konusunda birkaç alanla sınırlanan sıkışmışlığının aşılması gerekli. Kuşkusuz bu sınırlanmanın birçok nedeni olduğunu biliyoruz. Bir yandan, kadınıyla erkeğiyle benimsenmiş ve kuşaktan kuşağa aktarılan ataerkil topluma özgü değerler sistemi, öte yandan gelişmekte olan bir ülkenin birçok alanda ortaya çıkan sosyo-ekonomik yetersizlikleri var ve her ikisi de kadın sorunlarının toplumun gündemine taşınmasını da, kadın hareketinin güçlenmesini de olumsuz etkilemekte. An-

cak sonuç olarak, kadın hareketinin toplumsal ilgisinin kadın meselesiyle sınırlanması ve ilgilendiği alanlarla sınırlı bir "proje duyarlılık" oluşması feminin hareketi sınırlayan ve güçsüzleşmesine yol açan bazı tehlikeler ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde artık bir "proje feminizminden" bile söz edildiğini biliyoruz. Ayrıca, bu dar alanla ve ilgilendiği sorunla sınırlanan feminizm, ister istemez kadın meselesinin bir "mağduriyet" meselesine indirgenmesini de kolaylaştırmaktadır. Aslında kadın sorunlarını bu mağduriyet bakış açısıyla ele almak, ataerkil toplumu kabul etmek ve sürdürmek anlamına da gelmektedir? Oysa, kadın meselesi, yalnızca kadınlara yardım meselesi de değildir; bir yandan kadının bireyselleşmesi, özgürleşmesi, güçlenmesi, öte yandan kadın duyarlılığının topluma taşınması meselesi olarak düşünülmesi gereken ve temelde toplumsal değişim bir projesi olarak bakılmasında yarar olan bir meseledir. Bu nedenle de, hem kadın meselesini geniş açılı düşünmek hem de kadın sorunlarını toplumsal bir bütün içinde ele alıp değerlendirmek gerekmektedir.

Öte yandan, Türkiye'de kadın sorunu çok boyutlu eşitsizlikler üzerinde yükselen bir sorun; bu nedenle de bu çok boy-

yutlu ilişkiler içinde düşünülmesi gerekmektedir. Türkiye'de eğitim ve istihdam olanakları, gelir dağılımı veya bölgesel gelişme açısından o kadar yaygın ve kökleşmiş eşitsizlikler var ki, bunları tartışmadan cinsel ayrımcılığı tartışmak da pek kolay değil. Örneğin kadın için siyasette yer alma ve güçlenmenin, onu engelleyen birçok toplumsal eşitsizliğin gerekeli de olsa giderilmesiyle mümkün olduğunu biliyoruz; yani eğitimden ekonomik koşullara kadar birçok alanda kadının güçlenmesi gerekli. Dolayısıyla, seçkin birkaç kadının daha parlamentoya girmesinin ötesinde bir siyasal katılım istiyorsak, sosyo-ekonomik anlamdaki tüm eşitsizlikler karşısında daha temel bir duyarlılık geliştirmemiz gerekmektedir. Çok özetle bu toplumda, genel anlamda, eşitlik, özgürlük, demokrasi gibi konularda toplumsal duyarlılığın yükselmesine ihtiyaç var. Öyle olunca da, Türkiye'deki kadın hareketinin kadın meselesi dışında daha genel bir bakış açısına ve toplumsal bir proje arayışına yönelmesi de kaçınılmaz ve gerekli görünüyor.

Bugün, birçok Batı toplumunda kadının siyasal yaşama katılımı konusunda kaydedilen gelişmelerden söz edebiliriz. Bunların büyük ölçüde 1980 sonrasında yükselen kadın duyarlılığıyla ilgili olduğu bilinmektedir, birçok uygulamada

olumlu ayrımcılığın izlerini görmek de mümkündür; ancak bu gelişmelerde o ülkelerin genel anlamdaki eşitlikçi anlayışlarıyla, demokratik duyarlılıklarını da unutmamak gerekir. Örneğin kadının karar-organlarında en güçlü biçimde temsil edildiği Kuzey Avrupa ülkelerindeki durum bize birçok şey anlatır. Bu toplumlarda demokrasi anlayışı, toplumcu ideoloji ve refah politikaları nedeniyle önemli bir eşitlik anlayışı gelişmiştir; buna bağlı olarak, bir yandan bu toplumlarda kadının bireysel ve toplumsal konumu oldukça iyileşmiştir, öte yandan benimsenen anlayışlar nedeniyle hem kadınlar hem de siyasal aktörler açısından bu eşitlik anlayışının siyasete yansımaları kaçınılmaz olmuştur. Kısacası bu siyasal sonuç, hem genel olarak kadınların güçlenmesiyle, hem de sosyo-ekonomik yapıdaki gelişmelerle ve daha genel anlamdaki eşitlik anlayışı ile demokrasi arasındaki ilişkilerin iyi anlaşılmasıyla ilgili.

Türkiye'de ise, kuşkusuz kadın sorunlarına duyarlılık ve bu yolda atılan bazı adımlar var; ancak birçok konuda meseleye böyle bir bütünlükçü bakış açısıyla bakmaktan uzak. Örneğin kadın hareketinin eşitlikçi bazı özelemleri olsa da, genellikle topluma ve sisteme ait köklü bir eleştiri getirmedigi ve bu nedenle ideolojik açıdan yetersiz kaldığı söylenebilir. Bunların yanı sıra, bu toplumun sosyal, ekonomik ve siyasal yapılanması ve koşulları eşitsizlik üzerine kurulu ve birçok açıdan eşitsizlik üretmekte. Örneğin, kendi adıma, yalnız kültürel temelli bir "toplumsal cinsiyet" yaklaşımını yeterli görmem. Ataerkil yapı ve hegemonik ilişkiler hemen her alanda ikili yapılar yaratıyorlar; bunun eril ekonomi, eril siyaset gibi bo-

yutları da var; küresel ve toplumsal bölünmeler gibi boyutları da. Örneğin yaşadığımız eşitsizliklerin arkasında toplumsal olduğu kadar küresel açıdan da bölünmüş bir dünyanın olduğunu bilmemiz gerekmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerden gelen kadın hareketinin ise, bunları daha çok dile getirmesi ve gerek içinde bulundukları toplum, gerek de küresel düzen karşısında daha eleştirel olmalarına ihtiyaç var. Bu toplumsal koşulları görmezlikten gelerek veya bunları konuşmadan, kadın için eşitlik istemenin de hayata geçirmenin de pek mümkün olmadığını kabul etmek gerekmektedir. Olsa olsa yasal eşitlik isteyebilirsiniz ki, onunla da gerçekleri pek değiştiremiyorsunuz. Bu nedenle bu ülkede tüm kadınlar ve feminist yaklaşımlar açısından şu soru önem taşıyor; ne istiyor ve ne iddia ediyoruz? Örneğin yalnızca yasalarda eşitlik, birkaç kurumsal gelişme istiyorsak, bunun için bazılarımızı siyasete taşımak da gerekmez; erkekler de bunu yapabilir. Yok, hem kadın adına daha derinden bir değişim, hem de kadının siyasal, toplumsal, kültürel yapıyı değiştirmesi gibi istemlerimiz varsa, -ki bana göre olmalı-o zaman kadınların hem daha fazla ve daha boyutlu (yani kadın meseleleri dışında da taşarak) düşünmeye ve tartışmaya, hem de daha fazla mücadeleci olmalarına ihtiyaç var. Dolayısıyla bugün kadınların, hem eşitlik meselesine sonuçlarda eşitlik anlayışı ile bakmalarına, hem de daha bütünlükçü bir sorgulamaya yönelmelerine ihtiyaç var. Siyasette ve yönetimde "olumlu ayrımcılık" gibi uygulamalar da kendi adlarına değil, bu arayışlara bir yanıt olarak anlaşılabilir ve uygulanırsa kadınlar adına olumlu bir şeylerden söz edilebilir.

Sonuç olarak, en başta da söylediğim gibi, düşünülecek, üzerinde durulacak çok şey var; bu nedenle dışarıya rapor hazırlamaktan önce, Türkiye'deki kadın hareketinin geldiği yeri, temsil ettiği duyarlılıkları, gerçekleştirmek istediklerini bu toplum özelinde bir durup düşünmeye, bir durum değerlendirmesi yapmaya ihtiyacı var.

Dün, Bugün Değildir!

Elinizdeki bu sayının hazırlıkları sürerken, bir yandan da büyük bir buluşmanın hazırlıkları içindeydik. 1 Nisan'da yürürlüğe girmesi beklenen yeni Türk Ceza Yasası'ndaki kadınlar açısından olumlu düzenlemelerin herkesçe bilinmesini sağlamak amacıyla "Dün, Bugün Değildir" başlığı altında bir eğitim toplantısı düzenlemek için kolları sıvamıştık. Kadınlar olarak bu düzenlemelerin getirdiği haklarımızı nasıl kullanabileceğimiz ve yeni yasanın uygulanmasını nasıl izleyeceğimiz konusunda yöntemler belirlemek amacıyla Türkiye'nin hemen her ilinden kadınları Ankara'ya davet ettik. Ancak, Uçan Haber baskıya giderken öğrendik ki, yasanın yürürlüğe girmesi ertelenmiş! Tabii ki bu toplantıdan vazgeçemedik. Yasanın uygulamaya geçeceği 1 Haziran'a kadar çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Bu iki aylık sürede, tüm Türkiye'de kadınların yeni TCK konusunda yapacakları kampanyaların ön çalışmalarını yakından izleyeceğiz. Bu çalışmayla ilgili tüm gelişmeleri www.ucansupurge.org adresindeki web sitemizden takip edebilirsiniz.

YENİ TCK NELER GETİRİYOR?

Kadın hareketi, bugün, yasal haklar alanındaki yeni bir başarısının doğum gününü kutluyor. Kadınlar, özellikle son on yıllık süreçte, Türk hukuk sisteminde kadının insan hakları yönünden önemli kazanımların yaratıcıları oldular. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa, Medeni Yasa, İş Yasası, Anayasa ve ardından Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikler, bu kazanımların somut örnekleridir.

Bugün, kazanımlarımızın yaşama geçirilmesi noktasında yeni bir süreç başlıyor. Yasaların, istemlerimize uygun bir biçimde yazılmış ve kabul edilmiş olmaları kadar, yeni yasal hakların herkesçe bilinmesi ve uygulanması önem kazanıyor. Bu nedenle bugün, yeni Türk Ceza Kanunu'nu öğrenmek, kadın-erkek hepimizin gereksinimidir.

YENİ TCK, KADINI BİREY OLARAK KORUYOR

Bugün yürürlükten kalkan TCK; kadının vücut bütünlüğüne yönelik tecavüz ve taciz gibi cinsel şiddet içeren suçları, birey-insan olarak kadına yöneltilmiş eylemler olarak değerlendirmiyor, bu tür suçları, öncelikle, toplumun genel ahlak ve adabını rencide ettiği savı ile "Topluma Karşı Suçlar" başlığı altında inceliyordu.

Yeni TCK bu yaklaşımı reddederek cinsel suçlarda korunması gereken değer, kadının vücut bütünlüğü olduğunu kabul etmiştir. Bu nedenle anılan suçlar yeni TCK'da "Kişilere Karşı Suçlar" ana başlığı altında "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" alt başlığı ile yer almaktadır. Yeni TCK'da "bireyin vücut bütünlüğünü koruma" amacını birinci sıraya almış olması nedeniyle eski TCK'da "ırza tecavüz ve ırza tasaddi" olarak anılan eylemler, artık "cinsel saldırı" olarak ifade edilmekte ve cinsel davranışlarla, bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi cezalandırılmaktadır.

Çocuklarla ilişki, cinsel taciz ve tecavüz suçlarında, çocuğun rızası ile bu fiilin gerçekleştirilebileceği ve bu nedenle eyleminin ceza indiriminden yararlanması gerektiği yolundaki düzenlemeden tümüyle vazgeçilmiş, çocuklara yönelik cinsel amaçlı suçlar, cinsel istismar olarak kabul edilmiş ve cezalandırılmıştır.

YENİ TCK, EVLİLİK İÇİ TECAVÜZÜ CEZALANDIRIYOR

Yeni Türk Ceza Kanunu, toplumun ve kurumların korunmasından önce birey olarak kadının korunmasını temel aldığı için, rızaya dayalı bir birlik olan evlilik kurumunun, bu temel çerçevesinde kavranmasını ve sürdürülmesini amaçlıyor. Bu nedenle, evlilik içindeki cinsel birlikteliğin, rıza dışında gerçekleştirilmesini, şikayete bağlı bir suç olarak kabul ediyor.

KADINLAR, İŞYERİNDE CİNSEL TACİZE KARŞI KORUMAYA ALINIYOR

Yeni kanun, işyerinde cinsel taciz eylemini, dolaylı bir anlatımla da olsa ceza yaptırımına bağlamış bulunuyor. Kadının beden bütünlüğünü hedef alan bu tür suçlar karşısında, mağdurun ekonomik haklar yönünden uğradığı zarar da

dikkate alındığında ağır sonuçlar doğuran bu eylemin suç sayılmış olmasının bir kazanım olduğunu kabul etmek gerekiyor.

YENİ TCK, KADIN-KIZ AYRIMINI REDDEDİYOR

Yeni yasal düzenlemeyle, cinsel suçlar karşısında evli kadın ile kızları farklı korumaya alan düzenlemelerden vazgeçildi. Tecavüze uğrayan genç kızların tecavüz edenin cezadan kurtarılmasına olanak sağlayan düzenleme kaldırıldı.

BEKARET KONTROLÜ GENİTAL MUAYENE OLARAK YAPTIRIMA BAĞLANIYOR

Herhangi bir yasal düzenleme olmadığı halde, özellikle yatılı okullar ya da gözetim süreçlerinde idarecilerin keyfi istemleri ile genç kızların bekaret kontrolüne gönderilmesi biçimde ortaya çıkan hukuksuzluk, "genital muayene" başlığı altında yaptırıma bağlandı. Ancak bu düzenlemede "bekaret kontrolü eyleminin" açıkça anılmaması, muayene kararını verme yetkisinin hakim ve savcılarla kısıtlanmış olmasına karşın, kadının rızasının ön koşul olarak ifade edilmemiş olması önemli bir eksikliktir.

Bu olumlu gelişmelerin yanı sıra, 15-18 yaş arasında bulunan ve cinsel farkındalık içinde olan gençler arasındaki rızaya dayalı cinsel ilişkinin şikayete bağlı olarak cezalandırılması, halen bir sorun olarak önümüzde duruyor.

YENİ TCK, YAŞAMA HAKKINI EN YÜKSEK DEĞER OLARAK KORUMAYA ALIYOR

Yeni TCK'da, evlilik dışı dünyaya gelen çocuğun annesi tarafından namus kurtarma gerekçesi ile öl-

dürülmesi eylemine ceza indirimi getiren bir düzenleme artık yoktur. Yeni TCK; insan yaşamını korunacak en yüksek değer olarak kabul etmekte ve namus kavramının yaşama hakkının üzerinde tutulmasını reddetmektedir.

TÖRE CİNAYETLERİ NİTELİKLİ ADAM ÖLDÜRME EYLEMİ OLARAK KABUL EDİLİYOR

"Namus cinayetleri"nin nitelikli adam öldürme fiili olarak tanımlanıp cezalandırılması istemimiz kısmi bir kabulle TCK'da yer almış bulunuyor. TCK değişikliği tartışmalarında en önemli sorun alanlarından birini oluşturan bu istem, yeni TCK'ya "töre cinayetleri" nitelemesi ile girmiş oldu. Namus ve töre cinayetlerinin içerik olarak farklı anlamlar taşıması karşısında bu maddedeki düzenlemeyi yeterli bulmadığımız açıktır. Ancak, kanunun özellikle "haksız tahrik" başlıklı 29. maddesinin gerekçesinde, kanun koyucunun bu iki kavramı aynı anlamlar yükleyerek açıklamış olması karşısında, namus cinayetlerinin de aynı madde içinde ve nitelikli adam öldürme fiili olarak değerlendirilmesi için çaba göstermek gerekiyor.

Bu konuya ilişkin olarak yeni bir düzenleme "Haksız Tahrik" maddesinde karşımıza çıkıyor. Yeni TCK; "haksız tahrik" in kabulü için, hiddet ve şiddetli eylemin haksız bir fiil olarak karşımıza çıkmasını arıyor. Suçun mağduruna yönelik eylemlerde ceza indiriminin uygulanmasının önüne geçilmiş oluyor.

Türk Ceza Kanunu, yukarıda sıraladığımız önemli kazanımların yanında, çok temel noktalarda eksiklikler de taşımaktadır. Ancak, bizler bardağın dolu yanından bakmak gerektiği inancındayız. Kadınların önünde dün olduğu gibi bugün de iki görev duruyor. Bu görevlerden biri, yeni haklar için durmaksızın mücadele etmek; diğeri ise, kazanımların yaşama geçirilmesi için koşturmacıya devam etmek.

Yeni bir yolun başında hepimize kolay gelsin!

Bağımsız Kadın Hareketi: Mümkün mü?

Aksu Bora

Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları
Araştırma ve Uygulama Merkezi
(KASAUM) Uzmanı.

1980lerin çok önemli bir tartışmasıydı bu: Kadın hareketinin bağımsızlığı. O zaman, bağımsızlıktan kastımız, sosyalist hareketten bağımsızlaşmaktı. Cinsiyet eşitsizliğini politik bir problem olarak tanımlamaya çalışırken, başka politik problemler içinde eriyip gitmemesini istiyorduk.

Bugün hâlâ önemli bir tartışma bu bana sorarsanız: Bağımsız bir hareket mümkün müdür?

1990'lar, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de muhafazakar milliyetçiliğin yükseldiği bir dönem oldu. Türkiye'de kadınların ve feminizmin muhafazakar milliyetçilikle ilişkisi, zaten baştan beri karmaşık ve sancılı bir ilişkiydi; 90'lardan itibaren baktığımızda, giderek siyasetin ve hatta sosyolojinin terimlerinin kapsam alanından çıkıp psikolojininkine doğru kaydığını izleyebiliyoruz. Özellikle laiklik/şeriatçılık kutuplaşmasında laiklik cephesinin en güçlü taraftarları olan kadınlar, ayrı ve derin bir araştırmanın konusu olmalı herhalde. Ama burada, şu kısacık değerlendirme yazısında, çok genel hatlarıyla feminizmin ayrışma noktalarına dikkat çekmekle yetinmek niyetindeyim, bu nedenle bu verimli konunun üzerinden atlayıp daha yakına, bu yıllara geleyim.

Ama hatırlatmalıyım ki, muhafazakar milliyetçilik meselesini arkada bırakıp ilerlemek, Avrupa Birliği tartışmalarını bu meseleden bağımsız ele almak mümkün değil. Çünkü 2004 yılına damgasını vuran bu tartışmalarda yeni bileşenler olmakla birlikte, bütün refleksler hâlâ milliyetçilik paradigması içinde konumlanıyor.

Muhafazakar milliyetçilik memleketimiz toprağını çok sevdiğinden midir bilmem, siyasi hatlar, gündemler, tartışmalar değişse de, bütün bunların üzerinde, ana referans çerçevesi olarak iş görmeye devam ediyor: Gericilik/ilericilik, modernlik/muhafazakarlık gibi siyasal konumla-

rı değerlendirmeye çalışırken bunu hatırd tutmakta yarar var. Nitekim, AB tartışmalarındaki taraflara baktığımızda, bu konumların böyle bir çerçeve içinde çok özel anlamlar kazandıklarını, zaten ancak bu çerçeve içinde kavranabildiklerini görüyoruz. İlerici/modernlerin muhafazakar milliyetçilikleri son derece devletçi iken, gericilik/muhafazakarlarınki daha liberal, uluslararası piyasaya eklenmeye daha hevesli.

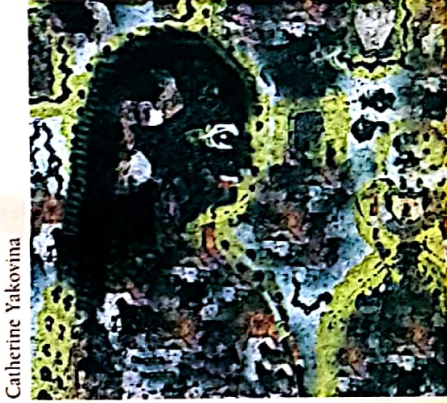
Peki, kadınlar bu tartışmalarda nasıl taraf oluyor?

Görünen o ki, Kemalist milliyetçi reflekslerle "AB'ye hayır" diyenlerle kendi aralarında çok daha fazla çeşitlilik gösteren "AB yanlısı" kadınlar arasında giderek netleşen bir ayrım var. Sendikalarından CHP içindeki hiziplere, küçük sol grupların kadınlarına, AB'ye kafadan hayır diyen hauri sayılır bir kadın kitlesi, başından itibaren bu tartışmalarda şöyle bir tutum izliyor: "Memleketi sömürge yapmak istiyorlar, biz buna karşı koyacağız". Ulusal bağımsızlıkçı sol ile düpedüz faşist sağın ortaklaştığı noktada kadınlar, Kemalist çizgide konumlanıyor ve çok açık bir biçimde ifade etmeseler de, anlaşıldığı kadarıyla ulus-devletin zayıflamasına karşı çıkıyorlar. Bu karşı çıkış, "Peki cinsiyet eşitliği meselesi ne olacak?" sorusunu erteleyen, ikincilleştiren bir dil içinde yapılıyor. "Eski güzel günler"deki gibi: Büyük davaların neferleri olmaya dünden razı kadınlar.

Diğer yandan, kendi aralarında büyük farklılıklar olduğunu söylediğim "AB'ci cephe", henüz farklılıklarını yeterince ortaya koymuş, tartışabilmiş değil. Bu cephe içinde müzakere süreçlerini eşitlik politikalarının yerleştirilmesi ve güçlendirilmesi için bir araç olarak kullanmayı hedefleyenlerden AB sürecinin getirdiği görece demokratikleşmeyi bir nefes alma imkanı olarak kullanmak isteyenlere; sürecin bir kültür-kimlik değişimi olarak görülmesine karşı daha temkinli yaklaşıp yeniden bölüşüm boyutunu öne çıkaranlara kadar hakikaten çok farklı siyasal

çizgi ve tutumlardan kadınlar var. Ancak bütün bu farklılıklara rağmen, cinsiyet eşitliği sorununu ertelemeyen, ikincilleştirmeyen bir tutumda ortaklaşıyorlar.

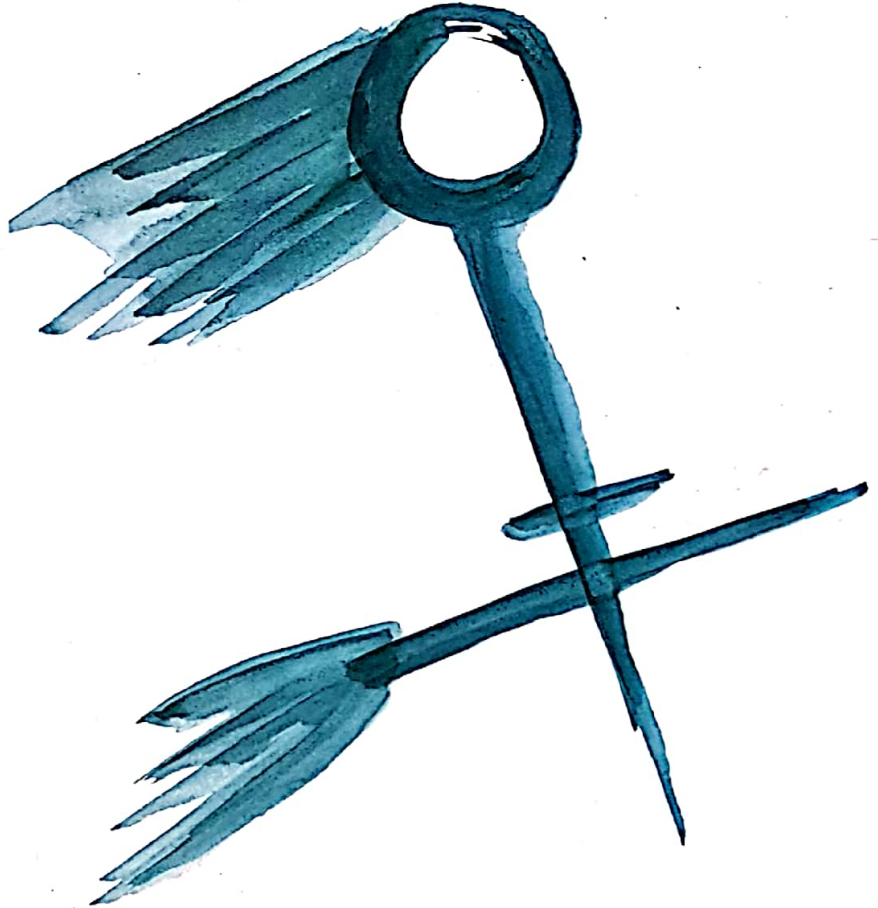
Önümüzdeki dönem, bir yandan bu iki cephenin giderek farklılaşmasıyla geçecek; ki bu farklılaşmanın işaretleri zaten uzun zamandır vardı: Feminizmin devletle mesafesi tartışmalarını hatırlayın. Diğer yandan ise, "AB'ci cephe" içindeki tartışmaların, ayrışmaların daha netleşeceği bir dönem olacak diye umuyorum- belki bu tartışmaları da feminizmin devletle ve piyasa ile mesafesi tartışmaları olarak değerlendirebiliriz. Aynı zamanda, bağımsızlık meselesini yeni ve çeşitli boyutlarıyla tartışma, sinema imkanımız olacak. "Türkiye'nin AB'ye girişi davası"nın neferleri olmadan bu sürece müdahil olabilecek miyiz, kendi sözümüzü söyleyebilecek miyiz?

Catherine Yakovina

Büyük bir toplumsal değişim döneminden geçerken, kadınların bu sürece ilişkin söyleyecek sözleri var. Bu söz, hiçbir zaman basitçe "Ama kadınların durumu ne olacak?" sorusuna indirgenemez; aksine, sosyal politikalardan kamunun yeniden yapılandırılmasına, hukukun dönüşümüne, bütün temel alanlarda konuşabilen, bu alanlardaki tartışmalara yeni boyutlar katabilen bir söz. Öyle sanıyorum ki, 2005 yılında bu sözü, bu sesi daha güçlü duyacağız.

Türkiye'nin Kadın Haber Sitesi

www.ucansupurge.org

Uçan Süpürge

Büyükelçi Sokağı 20/4 06700 Kavaklıdere, Ankara - TURKEY
Tel: +90 312 427 00 20 • Faks: +90 312 466 55 61
E-posta: web@ucansupurge.org • ucanhaber@ucansupurge.org

Siyaset ve Kadın

İlknur Üstün

Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği
(KA.DER) Ankara Şube Başkanı

2004'ü siyasette kadının durumu açısından değerlendirmem istendiğinde gözümün önüne hemen iki tablo geldi: Kadınların siyasal karar alma mekanizmalarındaki iç karartıcı yokluğu ve bu alanda mücadele eden kadın hareketinin yükselişi.

2004 kadınların siyaset alanında verdikleri mücadele açısından çok umut vericiydi. Her yerden her kesimden kadının yerel seçimlere yönelik bir kampanyayı birlikte yürüttüğü politik bir çalışma temposuyla girildi yeni yıla. Ortak bir gündemin belirlendiği, ortak sözün üretilip tüm ülkeye yayıldığı bir çalışma yürütüldü. Farklılıklarıyla birlikte bir araya gelen kadınlar, eşitsiz konumlarını dönüştürecek sivil kadın gücünü oluşturacak dev adımlar attılar.

Karar mekanizmaları cephesinde ise yeni bir şey yok gibi. Hâlâ kadınlar genel mecliste yüzde 4'lerde (yüzde 4.36), yerel meclislerde yüzde 1'lerde (yüzde 1) seyretmekte. Türkiye'de kadınların, yasal olarak seçme ve seçilme hakkına sahip olmaları yüzümüzün akı olamıyor bu durumda.

Bu kadın temsil oranıyla Türkiye 119 ülke arasında 103. sırada yer alıyor. Meclis'te kadın olmayınca Komisyonlarda hiç olmuyor. TBMM'de oluşturulmuş 16 Komisyonunda toplam 11 kadın var. Komisyon başkanı ya da başkan vekili kadın hiç yok. Bakanlar Kurulu'nda ise sadece bir kadın bakan var.

2004 Yerel Seçimlerinin resmi olmayan sonuçlarına göre; 3216 belediye başka-

nından 19'u (yüzde 0,6), 3.184 il genel meclisi üyesinden 54'ü (yüzde 1,7), 34.477 belediye meclis üyesinden 864'ü (yüzde 2,5) kadın.

Türkiye'de KA.DER'in (Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği) 2003-2004'te yürüttüğü "Yerel Yönetimlerde Kadın Katılımı ve Temsili" projesinde, en küçük yerel yönetim birimleri olan muhtarlıklarda kadın aday sayısının, yerel yönetimlerdeki diğer karar organlarına adaylıktan çok daha yüksek olduğunu gördük. Bu da çok önemli iki şeyin göstergesiydi: Birincisi; kadınlar, siyasi partilerin söylediği gibi siyasete ilgisiz ve isteksiz değildir. İkincisi ise siyasi parti adayı olmayı gerektirmeyen muhtarlık kademelerine kadınların yüksek oranda talip olmaları, siyasi partilerin kadınların siyasette yer almasını destekleyici değil, dışlayıcı bir tavır içinde olmasından kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde kadınların siyasal temsiline önündeki en önemli engellerden biri siyasal kültür, dahası siyasi partilerin erkek egemen yapısıdır. Siyasi partilerin karar organlarındaki kadın temsil oranları genel siyasetteki kadın temsil oranlarından farklı değildir. Siyasi partilerde kadınlar, politikayı belirleyen kademelerde değil, partiye destek veren yan destek kuruluşu olarak örgütlenmiş kadın kollarında/komisyonlarında yoğunlaşmıştır. Siyasi partilerin çoğunun tüzüğü ve kadın kolları yönetmeliği bu alanları etkisiz, yetkisiz ve bütçesiz kılmıştır.

Kadını siyasal bir özne olarak görmeyen siyasi partilerin, kadınları siyasete kazandırmak için bir politikaları yoktur. Bu politikaları geliştirme çabasında olan bazı partilerin ise bunları uygulamaya geçirmekte zorlandığı ya da hiç uygulamadığı görülmektedir.

Siyasi partilerin kadın örgütleri ile ilişkileri son derece zayıftır. Türkiye'de 7 yıldır kadın ve siyaset konusunda faaliyet gösteren ve Cumhuriyet tarihinde kadınların ilk siyasi hareketi olarak kabul edil-

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Gaziantep 2003

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Bayburt 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Tunceli 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Tokat 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Siirt 2004

len bir kadın örgütünün (KA.DER) varlığı ve çabaları ile bu ilişki bir ölçüde kurulmuş olsa da siyasi partiler kadın örgütlerini görmezden gelme eğilimindedir. Siyasi partilerde ne yazık ki "kadınlar da erkekler gibi mücadele edip siyasette yer alsın" zihniyeti egemendir. Oysa "adalet, eşitsizlerin eşit muamele görmesiyle değil, eşitsizliği gören bir muameleyle sağlanır". Toplumsal ve yasal fırsatlardan tarihsel olarak eşit bir biçimde yararlanamayan kadınların bu mağduriyetini giderecek kota gibi özel önlemler alınmalı/destek politikaları geliştirilmelidir. Ancak, siyasi partilerin çoğunun tüzüğünde bunlar yoktur. Siyasi partilerin bazılarında kota uygulaması olsa bile bu sembolik bir orandadır ve son derece sınırlı bir alana uygulandığı gibi bazen tüzüklerinde olmasına karşın uygulamaya geçirilmemektedir. Örneğin aday listelerinde kota yoktur.

Kadınların, karar mekanizmalarında neredeyse yokluğunu gösteren bu oranlar, günlük yaşamlarını doğrudan ilgilendiren politikalar üzerinde hiçbir söz sahibi olamadıklarının da kanıtıdır. Diğer bir deyişle kadınlar kendilerini doğrudan etkileyen politikaların oluşma süreçlerinde olmadıkları için kendilerine özgü sorunlara çözüm getirme şansından da uzak kalmaktadır. Bunun da en önemli sonucu, kadınların yaşamın her alanında (eğitim, çalışma yaşamı, aile yaşamı, sağlık vb.) ağır sorunlarla karşı karşıya kalmaları, eşitsizliğin sürmesi ve "fiili eşitlik" anlayışını yerleştirecek süreçlerin yaşama geçirilememesidir.

2004, aynı zamanda, pek çok olumlu değişikliği de içeren bir dizi yasal düzenlemeler yılı oldu. En önemlilerinden biri de, Anayasa'nın eşitliği düzenleyen 10. maddesine 7 Mayıs 2004 tarihinde "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" fıkrasının eklenmesiydi. Ancak, yapılan bu düzenleme geçici özel önlemlerin uygulanabilirliğini açıkça gösterme özelliğine sahip olmadığı için yeterli değil. Siyasi Partiler

ve Seçim Yasalarında eşitliği sağlayabilmek için çok önemli olan KOTA uygulamalarının yer alabilmesi ayrımcılık sayılabileceğinden ya da bu tür önerimlerin Anayasa Mahkemesi tarafından eşitlik ilkesine aykırı bulunarak iptal edilme yolu açık olabileceğinden zorlaşacaktır.

Türkiye'de Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları, kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik nitelikte değildir. Türkiye'de özellikle son yıllarda kadın politikaları gündemini belirleme ve ana politikalara yerleştirme konusunda giderek daha örgütlü ve etkin hale gelen kadın örgütleri Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarında olmasını istedikleri değişikliklerle ilgili bir yasa tasarısı teklif paketi hazırlamışlar ve yasa yapıcılara iletmışlerdir. Bu yasa tasarısı teklifinde, temel olarak alınması gerekli özel önlemler belirtilmektedir. Buna göre, alınması gereken önlemlerin başında, her bir cinsiyetin en az yüzde 30 temsil ve katılımının yasayla zorunlu kılınması gelmektedir. Bu da kota uygulamalarının çok gerekli olduğu anlamına gelir. Siyasi partilerde, kadın kollarının görev ve yetkilerinin, kadın-erkek eşitliğini ve kadınların karar alma süreçlerine katılımını güçlendirecek şekilde, siyasi partilerin tüzük ve yönetmelikleriyle belirlenmesi, partilere devletçe yapılacak para yardımının yüzde 20'sinin, kadınlara yönelik araştırma, geliştirme, eğitim ve politika oluşturma çalışmalarında kullanılması ve bu amaçla parti kadın kollarına tahsis edilmesi de önemli diğer önlemler arasında sıralanmıştır.

Daha yapacak çok işimiz var. Hepimize kolay gelsin.

Cinayet, Eğitim, Siyaset, Edebiyat

Arzu Çur

Yazar

2004'e ne yazık ki bir cinayetle "merhaba" dedik. 26 Şubat'ta tecavüz sonucu olsa da evlilik dışı bir çocuğu dünyaya getirmekten "suçlu" Güldünya Tören, akrabaları tarafından önce sokak ortasında vuruldu, sonra da tedavi edildiği hastanede öldürüldü. Cinayetin devletin korumasında olduğu varsayılan bir mekanda işlenebilmesi nedeniyle uzun süre gündemde kalan olay, beraberinde töre cinayeti nedir, namus cinayeti nedir tartışmalarını da getirdi.

Tartışmalar devam ederken cinayetler de devam etti, sadece ağustos ayı içinde yedi kadın, yakınları olan erkekler tarafından öldürüldü. 15 Ağustos'ta Adana'da Aynur Ince kocası tarafından kurşunlanarak, 16 Ağustos'ta Van'da Nazmiye Alır kocası tarafından mazotla yakılarak, 18 Ağustos'ta Adana'da Ümit Y. ağabeyi tarafından bıçaklanarak, 20 Ağustos'ta Konya'da Fadimana A. oğlu ve kızı Yase-min A. da kardeşi tarafından av tüfeği ile, 20 Ağustos'ta Denizli'de Aynur Selçuk ayrı yaşadığı eşi tarafından bıçaklanarak, 23 Ağustos'ta Gaziantep'te M.K ağabeyi tarafından kurşunlanarak öldürüldü.

2004'ün sofrasında namus, temcit pilavı olarak üzerine düşen görevi hakkıyla yerine getirdi. Eylülde Türk Ceza Yasası'nda yapılacak değişiklikler esnasında zina gündeme geliverdi. Aslında getiriliverdi demek daha doğru olur. Birileri, daha önce suç kapsamından çıkarılmış olan zinayı yeniden suç olarak tanımlamaya yeltendi. Herkesin söyleyecek bir sözü vardı bu konuda, söylediler de. Kıyametler koptu. Sonunda olay "Yok böyle bir şey kardeşim"ler, "Bunları kim uyduruyor"lar, "Fakat biz bu konuda aslında muhafazakarız"lar arasında kaynadı gitti. TCK, zinasız çıktı. Birtakım iç mihraklar, olan bitenin yapay bir gündem maddesi, aslında borsada AB endeksli yükselip alçalmalarda deve ve hamut ilişkisi gören, bu ilişkiden nasiplenmeyi de pek seven güçlerin ortaya attığı bir spe-

külasyon olduğunu söyledi ve gerçek bir kez daha ortaya çıktı ki, bir balon salacaksanız adını namus koyun, her koşulda yedirirsiniz bu halka!

Bunca gırtlak düğümünün ortasında iyi şeyler de oldu ama. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bence en güzel projesi olan "Haydi Kızlar Okula" kampanyası tam hız devam etti, örneğin. 2004-2005 yılında 73 bin 211 kız çocuğu daha okula gitmeyi başardı. MEB'in açıklamasına göre kızların okullaşma oranı geçen yıla göre yüzde 11.44, benim o çocukların büyüyünce daha güzel bir yarına sahip olacaklarına ilişkin umutlarım ise yüzde 100 arttı. Kampanyanın sayısal sonuçlarından çok, toplum geneline kabullenilir oluşu, beni bunca umutlandıran. Sivil toplum örgütleri, yerel yöneticiler, vatandaşlar, toplumun farklı kesimlerinden pek çok insan destekledi projeyi ve desteklemeye devam ediyor. Daha da önemlisi bugün artık Türkiye'de kızların okula gönderilmesi değil gönderilmemesi garipseniyor.

2004 Mart'ında Türkiye'nin de, kadınların da gündeminde yerel seçimler vardı. Kadınlar açısından bu seçimlerin ayrıt edici özelliği, kadın oyları üzerinde daha çok durulur olmasıydı. Tamam, sonuçlar tam bir hüsrandı; seçilen kadın oranında inanılmaz bir gerileme yaşandı, siyasi partiler fazla kadın aday göstermedi, gösterdiklerini de seçim listelerinin sonlarına doğru iteleyerek seçilmelerini engelledi fakat yine aynı partiler ortaya çıkar-

dıkları kadın adaylarla şov yapma gereği hissettiler ki, bu bence gayet önemliydi. Bundan sonraki seçimlerde daha fazla kadın milletvekili ya da yerel yönetici olabilir mi, sorusunun yanıtını zaman gösterecek. Ancak kadın siyasetçilerin azlığını bir problem olarak toplumsal bilinç düzeyinde tanımlamak da problemin çözümü için mühim bir adım. Bu adıma katkıda bulunan KA.DER'i de özellikle burada anmak isterim. Önlerinde çok uzun bir yol var elbette ama hiç olmazsa siyasete katılımı, seçmen olmanın dışında seçilen olmak bazında da kadınların gündemine sokmayı başardılar.

Geçen yıl Uçan Haber'e yazdığım aynı konulu yazıda 2003'te yayınevlerinin kadın okurları keşfettiğinden, ancak, roman yazar kadınların erkeklerle göre azlığından yakınmış, "İlle de bir Meave Binchy çıksın bu topraklardan ne olur" demiştim. İstedğim oldu. Bu sene birçok kadın roman yazdı. Nitelikleri konusunda bir sürü şey söylendi edebiyat camiasında gerçi ama olsun, bu daha başlangıç.

Şimdi diyorum ki, madem ki geçen yıl buraya yazdığım bir dilek gerçekleşmiş, bir kez daha deneyeceğim: 2005 için sıfır şiddet, yüzde yüz barış istiyorum!

Tutar mı? Belki. Ama istemek umutsuzluktan daha iyi değil mi?

Bir "Mucize" Gerçekleşti!

Leyla Pervizat

Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve
Siyaset Bölümü Doktora Öğrencisi

28 Ekim 2004 Perşembe günü Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Üçüncü Komite'de Namus Adına Kadınlara ve Kız Çocuklara Karşı İşlenen Suçların Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışma başlıklı karar kabul edildi. Ana sponsorluğunu Türkiye ve İngiltere (Birleşik Krallık) devletlerinin ortaklaşa yaptığı kararın İslam ülkesinden de 8 sponsoru var. Kararın Birleşmiş Milletler'deki 4 yıllık geçmişini ve dünyanın içinde bulunduğu karmaşayı göz önüne alırsak bu son gelişmeyi "mucize" olarak ifade edebiliriz.

Geleneksel ana sponsor Hollanda, Avrupa Birliği Dönem Başkanlığı yaptığından, her iki yılda bir masaya yatırılan kararın işleyiş sürecini İngiltere üstlendi. Kısa bir süre sonra da Türkiye onlara katıldı.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti 81 yıllık tarihinde kadın konusunda ilk kez böyle bir işe girişti. BM sürecinde Genel Kurul'da böylesine hassas ve önemli bir kararın ana sponsoru olmak ve kulisini gerçekleştirmek, Türkiye'nin İKÖ'nün başkanlığını yaptığı döneme rast geldi. Jeopolitik konumunu, tarihsel ve kültürel derinliğini çok iyi kullanan Dışişleri, kararın masaya yatırılması ile bizzat ilgilenen Başkatiğimiz de çok başarılı bir iş çıkarması sayesinde herkesin ortak düşüncesiyle bir mucizenin mimarları oldu.

Mucizeyi kısaca şöyle özetleyebiliriz: Böylesine hassas bir kararda Türkiye dahil 8 İKÖ ülkesi ortak sponsor olarak bulunuyor. Bunlar alfabetik sırayla Fas, Irak, Kazakistan, Senegal, Tunus, Türkiye, Türkmenistan, ve Ürdün. Öte yandan, 3 yıldır herkese soğuk terler döktüren 'üreme sağlığı ve cinsel haklara' ilişkin ifade de kararın dilinde yer alıyor. Çok önemli bir diğer gelişme ise, kararın başlığına ve içeriğine kızlar ifadesinin eklenmiş olması. Bu ifade bakirelere ya da bakireliğe gönderme yapmıyor, kız çocuklardan bahsediyor.

Kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi için erkeklerin rolüne de değinen kararın Türkçe ve Kurmanci tercümesi yapılmıştır. Namus suçlarının BM sürecindeki öyküsüne vâkıf olan sivil toplum, devlet ve akademisyenler üçgeninin birbirleriyle el ele tutuşunca nelere imza atabileceklerinin en büyük kanıtı olarak gösterilebilen bu kararın 'hayata geçirilmesi', kuşkusuz önümüzdeki en büyük engeldir.

Orada öyle kalacak mıyız?

S. Nazik Işık

Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar
Çalışma Grubu Üyesi.
CEDAW Türkiye Sivil Toplum Forumu
Yürütme Kurulu Üyesi.

Kadınlar ekonominin, işgücü piyasasının, istihdamın, yoksulluğun neresinde?

2005'te ekonomi olumlu gitti. Hükümet

memnun; büyüme iyi, ihracat iyi, enflasyon tek haneli rakamlara düşmek üzere... Bu iyilik istihdama henüz pek yansımada. Olsun, o da olur. Peki nasıl? İstihdam için yatırım lazım. Yatırımlarda ise, henüz önemli bir hareket yok. Doğrudan yabancı sermaye gelişlerinde bir artış olmadığı gibi, hani neredeyse tersine bu ülkede olabilenin en kötüsü hali mevcut. Olsun, AB'yle müzakerelere başlayacağız. Bu, iyimserliği artırıyor, yatırımları da artırabilir. Şimdilik inşaat sektöründeki canlanma çıplak gözle görünür halde. Bu yüzden, benim aklıma hep, "kentin lise mezunu ve iş bulamayan gencecik kızlarını inşaatlarda mı çalıştırsaydık acaba?" sorusu takılıyor. Yani, inşaat sektöründeki canlanmadan kadınların, genç ve eğitilmiş ama işsizlik oranı yüzde 40'ı aşmış kentli kadınların yararlanması nasıl sağlanır?

Türkiye'de kadın işsizliği ciddi bir sorun. Bu, kentsel kesimde, AB'nin en düşük katılım oranlı ülkesi Portekiz'in bile neredeyse yarısı düzeyinde kalan kadının işgücüne katılımıyla böyle. Yüzde 25-26'lık katılım düzeyi, tarımsal faaliyetlerdeki milyonlarca ücretsiz aile işçisi kadın sayesinde. Yoksa, oran yüzde 16-17 kadar olacak. Gelecek beş yıl, tarımın ne olacağı, kadın işgücü açısından da çok kritik bir soru. Göç mekanizmalarının nasıl işleyeceği de ayrıca önemli. Emin olduğumuz bir şey var, kadın işgücündeki ciddi bir artış, büyük ölçüde istihdamın değil işsizliğin patlaması demek olacaktır.

Ülkemiz aktif istihdam politikaları uygulanmaya çalışıyor. Bu politikalar kadınları kapsıyor mu? Ben kuşkuluyum. Politika metinlerinde "ve kadınlar" biçiminde bazı uzantılar var tabii, ama istihdamda gender mainstreaming'den söz etmek mümkün değil. Ayrıca, istihdam politikalarının devlet programlarıyla desteklendiğini söylemek de güç; birkaç Türkiye büyüklüğündeki bir ülke için çok küçük sayılabilecek proje dışında devlet programı diyebileceğimiz pek bir şey yok. 2003'te çıkan İş Yasası, eskisine oranla daha esnek ve yeni çalışma türlerini daha çok kapsıyor. Bu, bence kadınların lehine. Mesela, yüzde 90'ı kadın olan ev-eksenli çalışanlar kanun kapsamına girdiler. Yalnız, Kanun'un nasıl uygulanacağına dair belirsizlikler henüz ortadan kalkmadı. Bu da, mesela ev-eksenli çalışan kadınların işçilik haklarında yararlanmaya başlamaları için daha zaman var, dedirtiyor.

Önümüzdeki yıllarda yeni istihdam edilecek kadınların büyük kısmı formel işlerde çalışmayacak. Kadınlara gidecek işler daha çok onları "çalışan yoksul"ların yanına götürecektir informel ekonomideki marjinal işler olacak. Biraz da, mikro girişimcilik. Görünen o ki, ekonomi iyi gitmeye devam etse de, bu iyi gidişten payımızı almak için özel bir şeyler yapılması lazım.

Biz, yani kadın hareketi, bu alandaki çalışmalar açısından ne durumdayız? Türkiye'de kadın hareketinin ekonomik gelişmelere, istihdama ilişkin boyutları oldukça zayıf. 2003-2004'te bu alanda kaydedilen gelişmeler, bu nedenle çok

önemli. Mesela, ev-eksenli çalışan kadınların kendi örgütlenmelerini oluşturma çalışmaları 20 kadar ile yayılmış durumda ve Kasım 2004'te 1. Ülke Konferansı yapıldı. Kadın kooperatiflerinin sayısı artıyor. 2005'te kadın kooperatiflerinin kadın istihdamı ve kadının ekonomideki yeri ile ilişkilerini ele alan çalışmalarımız gündeme gelecek. Mikro kredi alanında önemli bir deneyim birikimi oluştu. Bu alandaki yasal düzenleme eksikleri 2005'te giderilebilir. Girişimcilik alanında, bütünlükten uzak, küçük ama yaygın çalışmalar var. Bunların çoğu, kamu projeleri olarak kurulan kadınlar için girişimcilik danışma merkezleri. Kredi ve garanti fonu desteklerinde ise gelişme yok. Yerel yönetimler kadın istihdamına ilgisiz, ama yoksullukla ilgililer. 2004'te özellikle kadın belediye başkanlarıyla yaptığımız çalışmalar, yoksulluk ve istihdamı bir arada ele alırsak başarabileceğimizi düşünüyor. AB'ye uyum çalışmaları, bize yeni bir imkan sağlayacak. Tabii, bu çalışmalara taraf olabilirsek. Mesela, Çalışma Bakanlığı kadın hareketinden çok uzak, bizi hiç tanımıyor gibi. Yani, çalışma ve örgütlenme yasalarındaki değişikliklere nasıl taraf olacağımızı çok düşünmeliyiz.

2005'e umutla ve iyimserlikle bakmak istiyorum. Ama iki önemli eksikğin altını çizerek bitireceğim:

(1) Kadınlar ittirmezse, devlet yürümekte zorluk çekiyor. Hükümette cinsiyete dayalı eşitsizlik ve ayrımcılıkla mücadele açısından hem politik arzu ve samimiyet eksikliği, hem de ciddi bir bilgi ve donanım eksikliği var. Bu bizi, bu eksikleri gidermek için, hem var ve bir güç olarak ortada olmaya, hem de iyi bir dayanışma ağına sahip olmaya zorluyor.

(2) Sendikalar örgütlenme, işgücü piyasasındaki gelişmelere ayak uydurabilen politika ve örgütlenme hattını genelde geliştiremedi. Kadınları dikkate alan bir gelişme ise, yok gibi. Kadın hareketi olarak memur sendikalarının 2004'te sendikalar örgütlenmede kadın gerçeğine gösterdiği ilgiyi kendi parçamız haline getirerek ilerleyebilirsek, biraz yol alabiliriz.

Son İki Yılda Kadın Hakları

Yrd. Doç. Dr. Günel Kurşun

Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi. Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Hukuk Koordinatörü.

Geride bıraktığımız iki yılda, özellikle kadın hakları açısından olumlu yönde çok önemli değişimlere tanık olduk. Öncelikle yasal alanda çok büyük bir değişime imza atılan bu dönemde, kadının haklarını elde etmesi yönünde, cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi ve eşitlik ilkesinin sağlanması, kadınlara karşı şiddetin önlenmesi konularında büyük atılımlar gerçekleşti.

1982 Anayasası'nda yapılan son değişikliklerle, özellikle 7 Mayıs 2004 değişiklikleri ile 10. maddeye eklenen "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" ifadesi ile eşitlik ilkesini en açık şekliyle en önemli yasa metni olan Anayasa'da gördük.

Benzer şekilde, 41. madde değişikliği ile de ailenin korunması alanında yapılan düzenlemede eşler arasındaki eşitlik tekrar edilmekle birlikte "Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar" ifadesi ile de anne ve çocuk söz konusu olduğunda pozitif ayrımcılık yapılabilmesine olanak tanıyacak yasal dayanak sağlanmış oldu. Dileğimiz, bu düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından tüm kadınları kapsayacak şekilde geniş yorumlanması.

Gerek yeni Medeni Yasa gerekse de yeni Türk Ceza Yasası, kadın haklarının güvence altına alınmasında önemli atılımlara vesile oldu. Özellikle yeni Ceza Yasası'nın yapım aşamasına kadın derneklerinin katılması, görüşlerini dile getirmesi, lobi yapması ve neticeyi takip et-

mesi, yalnızca kadın hakları alanında değil Türkiye'de faaliyet yürüten tüm sivil toplum kuruluşlarına da bir ders niteliğindeydi. Böylelikle, modern toplumlarda sivil örgütlerin yasa yapım sürecine nasıl dahil olabileceğini ve bunun nasıl sonuçlar doğuracağını hep birlikte görmüş olduk.

Elbette yapılan bu değişikliklerin bütünüyle olumlu olduğunu söylemek mümkün değil, ancak eski düzenlemeler ve uygulamalarla kıyaslandığında yeni kazanımların önemi açığa çıkıyor. Asıl bundan sonraki süreçte yaşanacak doğru uygulamalar bu alanda yapılan değişikliklerin önemi ve günlük yaşama yansımalarını gösterecektir.

Toplumsal ortak aklında yer etmiş, doğru bilinen, yasal bilinen, kimi zaman da töre bilinen yanlışlıklar yasal düzenlemelerle ne kadar düzelebilir? Bu soruya "derhal" diye yanıt vermek mümkün değil; ancak, unutmamak lazım ki, yola çıkarak bir defa.

Toplumdaki rolleri dengelemek, kadınlara karşı şiddeti önlemek, kız çocukların okula gönderilmesi gibi alanlarda da özellikle sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü kampanyaların etkili sonuçlar vermeye başladığını da gördük. Ne var ki, kadın haklarının bütünüyle kazanılması mücadelesinde erkeklerin bu süreçte tam olarak dahil edilemediğini gözlemledik. Kanımca erkeklerin de kadın hakları mücadelesinin içinde daha fazla yer alması, kadın hareketini çok daha fazla güçlendirecektir. Örneğin, yeni TCK görüşmeleri sırasında ben de kadınlarla birlikte Meclise gidip milletvekilleriyle görüşmek ve süreci izlemek istedim. Ne var ki, erkeğin kültürel egemenliğine karşı çıkan feminizm ile kadın hakları mücadelesinden erkeklerin dışlanması anlayışının fena halde birbirine karıştığı Türkiye pratiğinde bu gibi düşünceleri henüz hayata geçirmek mümkün olmadı.

Umarım, bundan sonraki dönemde daha fazla atılım gerçekleştirildiği ve sonucun alındığı bir süreç yaşarız.

Kadın-Erkek Eşitliği İçin...

Mukaddes Kubilay

Ağn - Doğubayazıt Belediye Başkanı

Doğubayazıt Belediyesi olarak 2004 yılı içinde kadınlara yönelik sağlık ve eğitim projelerine önem verdik. Bu anlamda, kadınlar için kurulan ve iki yıldır faaliyette olan Doğubayazıt Belediyesi Yerel Gündem 21 Ayşe Nur Zarakolu Kadın Sağlık Eğitim Merkezi'nin hizmet alanını genişlettik. Daha önce bir doktor ile sağlık hizmetini yürütürken, doktor sayısını ikiye çıkarttık. Kadınlarımızın diş sağlığı için, bir diş hekimi ile anlaşarak Diş Kliniği kurduk ve hizmete açtık. Kadının kendini geliştirmesi, üretken olabilmesi ve kendi sağlığı konusunda bilinçli olması için hafta içi her gün saat 08:00 ile 10:00 arasında yapılan eğitimlerden, hafta sonları ise 3 saatlik eğitimden faydalanmasını sağladık.

Kadınlara yönelik kadın kooperatifinin oluşması için geniş imkanlar ve katkı

sunduk. Kadın Destek Çevre Kültür Kooperatifi'nin halen bir atölyesi ve bir sergi salonu faaldir. Katkılarımızla sadece kadınların çalıştığı bir Yöresel Yemek Evi'ni hizmete hazırlamış bulunmaktayız.

Yerel yönetimlerdeki kadın oranının kadın-erkek eşitliği ilkesi gereği yarı yarıya olmasını gerektiğini düşünüyoruz. Şu anda partimizin on dört Belediye Meclisi üyesinden üçü kadındır. Partimizin İl Genel Meclisi üyelerinden biri kadındır. Bu sayı bizce yeterli değildir. Bunu önümüzdeki seçimlerde hedeflediğimiz gibi yüzde 50'ye getirmeyi düşünüyoruz. Kadınların yerel siyasette daha çok yer alması için partimiz bünyesinde, belediyemizde ve mahallelerde toplantılar düzenlemekteyiz. Mahalle çalışmalarında daha çok kadınlarımıza görev veriyoruz. Etkinlik ve çalışmalarımızda kadın katılımını artırmaya çaba sarf ediyoruz. Böylelikle siyasette daha çok yer alması için kadınların önünü açıyoruz.

Özellikle ilçemizde Belediye Başkanı olarak, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda kadının oldukça fazla olan sağlık ve eğitim sorunlarını gidermek için ilk işim Kadın Sağlık Eğitim Merkezi'ni hizmete açmak oldu. Bu Merkezi de çok iyi değerlendirerek kadının eğitimine değer verdik. Sağlık ve eğitim çalışmalarını geliştirerek idame edilmesi olanaklarını oluşturduk. Eğitilen kadının kendi kişiliğini bulmasıyla kadın-erkek eşitliği ilkesi için çaba sarf edeceğine inanıyorum.

2005 planlarımıza gelince... Kadınlara yönelik hizmetlerimizi daha da geliştirip genele yaymak amacındayız. Mahallelerde yapılan bilgilendirme çalışmalarını genel sağlık taramalarıyla genişletmek istiyoruz. Kadınların yerel yönetimlerde daha çok yer almasına yönelik çalışmalar içerisinde olacağım. Kadın Kooperatifi'nin daha etkin olabilmesi için gerekli desteği vermeye devam edeceğim. Doğubayazıt Kültür Sanat Festivali kapsamında kadınlara yönelik bilgilendirme toplantıları, tiyatro oyunları, kadın konulu sinema filmleri gösterimi için çalışmalara

rımız devam ediyor. Ayrıca, Festivalin koordinasyonunda kadınların daha aktif olarak yer almalarını sağlayacağım.

Kadının AB sürecinde hak ettiği çağdaş konuma gelebilmesi için yerelde, demokratik çerçevede yapılması gereken tüm katkıları sunmaya devam edeceğiz. Kadının üretkenliğini, ailesine gerekli katkıyı sağlayabilmesi için tüm çabasını olumlu sonuçlandıracak kadın eksenli projeleri hayata geçirmeye hassasiyetle üzerinde duracağız.

Barış, özgürlük ve kardeşliğin hakim olduğu bir dünya dileğiyle başarı, mutluluk ve sağlık diliyorum ve Uçan Süpürge'ye çok teşekkür ediyorum.

Bartın'da Kadınlar...

Meliha Okutay

Bartın - Kozcağız Belediye Başkanı

Bartın Kozcağız Belediye Başkanı Meliha Okutay, kadınlara yönelik yaptıkları çalışmaları ve 2005 yılı planlarını anlattı.

Yaz aylarında mesleki kurslar ve el sanatları ürünlerini pazarlamaya yönelik çalışmalar yapıyoruz. Bartın Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün işbirliği ile çeşitli kurslar düzenledik, ancak yeterli katılım sağlayamadık. İki yıl önce açtığımız kilim ve el sanatları kursumuz devam ediyor. Burada eğitim gören kursiyerlerimize, dokudukları kilimler için metrekaşe başına ücret veriyoruz. Yani, el becerilerini geliştirirken para da kazanmış oluyorlar.

Biz, kadınlarımızın gerek sözünü ettiğim kilim atölyesinde gerekse kendi evlerinde yaptıkları el işi çalışmalarını bir mekanda sergileyip, iş hayatının içine girmelerini sağlamak için mekân arayışına girdik ve kullanılmayan bir çarşıyı restore ettik. Bu çarşının kadınların sosyalleşmesinde ve ekonomik özgürlüklerini kazanmasında önemli bir yeri olacağına inanıyoruz.

Bu yıl beldemizde ilk kez 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutlamak için bir toplantı düzenledik. Bu toplantıda yeni Medeni Yasa ve bir yıllık belediye çalışmaları hakkında bilgi verildi. Toplantıya çok sayıda kadın katıldı.

Belediyemizin kadınlara yönelik projeleri arasında; bilinç yükseltme toplantıları, mesleki eğitim kursları, bez ve kilim dokumacılığı kursları, kültür gezileri ve çeşitli gösterimler bulunuyor.

Kozcağız Belediyesi:

Cumhuriyet Cad. No: 14

Tel: 0 378. 233 1007-1296

Faks: 0 378. 233 1296

E-posta: belediye@kozcağız.bel.tr

baskan@kozcağız.bel.tr

www.kozcağız.bel.tr

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Şırnak 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Diyarbakır 2003

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Doğubayazıt 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Kilis 2004

Adıyaman'da Kadınların Bir Yılı

Sevim Kılınç

Uçan Süpürge Adıyaman Muhabiri

Adıyaman, kadın örgütlenmesi açısından çok zayıf bir ildir; bunu üzülerek

söylüyorum. Adıyaman'da II Kadın Platformu (Eğitim-Sen, SES, İHD, CHP, Komagene Kültür ve Sanat Merkezi, DEHAP ve EMEP'ten kadınların oluşturduğu bir platformdur.) bünyesinde kadınlar örgütlenerek bir şeyler yapmaya çalışıyorlar. Güneydoğu'da her ilde "Kadın Platformu" var. Güneydoğulu kadınlar bazen eş zamanlı ortak eylemler de yapıyor.

Güneydoğu'da 2004 yılı içinde kadınlar adına birçok üzücü olayın yanı sıra sevindirici gelişmeler de oldu. Örneğin; yerel seçimlerde elde edilen başarı (başarısızlığın başarısı), beklediğimiz kadar olmasa da kadınların siyasetteki temsili bakımından önemliydi. Yine, Diyarbakır'a bağlı Kocaköy Belediyesi'nde gördük ki, işçilerle toplu iş sözleşmesi yapılırken kadın-erkek eşitliğine yönelik maddeler gündeme geldi. "Eşini döven belediye çalışanının şikayet edilmesi halinde hak ettiği ücreti eşine ödenir" maddesine pek ilgi gösterilmedi.

Tüm eylem ve etkinliklerde en ön saflarda yer alıyor olmaları, kendi cins kimliklerini sorgulamaları, bazı illerde "Kadın Meclisleri"nin ve çeşitli kadın kuruluşlarının kurulması... bütün bunlar geçen yılla dair olumlu örneklerdi.

Bunlar kadınların hanelerine yazılabilecek artılar. Siyasi anlamda bir hareketlilik var. Kadınlar artık sığınma evi yerine "yaşam evleri" talep ediyor. "Kadın rengi"ni yaşamın her alanına taşımaya çalışıyorlar. "Uyuyan dev uyandı" mı desek acaba?!. Kürt kadını kendini çepeçevre saran kabağı kırmaya başladı. Bölge kadınlarının önlerine çok büyük hedefler koyduğunu da görüyoruz.

Güneydoğu'da kadınlar için yapılan çalışmaları mümkün olduğu kadar yakından takip etmeye çalışıyorum. Yapılan çalışmaların çoğundan haberdarım.

Adıyamanlı kadınlar için son bir yılı de-

ğerlendirdiğimde; kadınların birçok ilki yaşadıklarını görüyorum. Yerel seçimlerde aday adayı olmaları, muhtar seçilmeleri (Adıyaman'da tek bir kadın muhtar var ama Türkiye genelinde kadın muhtarların sayısı oldukça fazla), sivil toplum örgütlerinde aktif çalışmaları ve yönetimlerde yer almaları, eylem ve etkinliklerde ön saflarda olmaları, Kadın II Platformu'nun belli aralıklarla toplanması ve çalışması...

Düşünün ki, artık Adıyaman'da okuma-yazma bilmeyen bir kadın feminizm üzerine bir şeyler söyleyebiliyor veya en azından bu konudan haberdar. Kadının insan hakları diye bir şey olduğunu çoğu kadın biliyor artık ve bunun için mücadele ediyor.

Adıyamanlı kadınlar epeydir bir kadın derneği kurmak için uğraşıp duruyordu. Dernek kurmak 2004'te değil, 2005'te mümkün oldu ancak. Adıyaman Anadolu Kadınlar Derneği, 8 Mart 2005'te törenle açıldı. Artık kadınların bir araya geleceği, birlikte çalışıp birlikte fikir üreteceği bir dernekleri var!

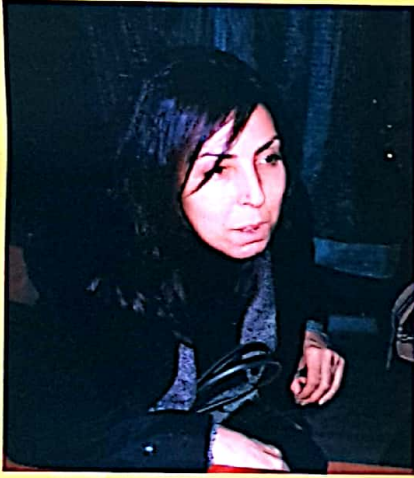
Geçen yılın olumsuzlukları neydi peki?

Kadınlar, yerel yönetimleri çalıştıramadılar. Kadınlara psikolojik, hukuki yardım sunacak, sağlık hizmetleri ve ekonomik destek verebilecek bir mekan/ortam sağlamadı. Zor durumda olan birçok kadına yardım sunulamadı. Okuma-yazma bilmeyen kadınlara ulaşamadı (biz bunu en kısa zamanda hayata geçirmek üzere çalışmalar başlatmış bulunuyoruz). Kadın Meclisi açılmadı. Bu liste uzar gider...

Adıyaman'da kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için sivil toplum örgütlerinde çalışmalar başladı. Artık birçok kuruluş kadınlara destek vermeye ve kadınların önünü açmaya çalışıyor. Bu gayretler elbette sevindirici. Yerel yönetimlerde böyle bir çalışma göremedik.

Adıyaman'da kadın konusunda yapılacak çok şey var hâlâ. Bunun için tüm kadınları büyük görevler bekliyor.

Şanlıurfa'da Kadınların Bir Yılı

Gül San

Uçan Süpürge Şanlıurfa Muhabirisi

Şanlıurfa'da, "kadın" konusunda duyarlık yaratan ilk oluşumdu, İl Kadın Platformu. Sendika temsilcisi veya üyesi kadınların yanı sıra İHD'den kadınların da yer aldığı bu platformda, bireysel duyarlıklarından dolayı aktif katılım sağlayan kadınların, kadınları ilgilendiren tüm konularda Şanlıurfa toplumuna yönelik çalışmaları sürüyor. Fakat bu iş sanıldığı gibi kolay değil. Bazen Valilikten izin alınmaz, bazen etkinlik yapacak salon bulunmaz... Toplumsal baskının yoğun olduğu Şanlıurfa'da bütün gözler size "ne işiniz var orada" der gibi bakarken, siz başınız dik, var olmak adına, görünür olmak adına örgütlenmeye çalışırsınız.

Yaşam Evi Kadın Dayanışma Derneği'nin kurulması Şanlıurfalı kadınların örgütlenme sürecinin bir sonucudur. Birlikte olmanın, güç birliği oluşturmanın farkına varan kadınların bir araya gelerek dernekleşmesinin ön güzel örneklerinden biri olan Yaşam Evi'nde kadınlar birbirlerine inandılar, güvendiler, birbirlerine danıştılar, sorunlarını paylaştılar. Birbirlerinden çok şey öğrendiler ve örgütlenmenin gücünü fark ettiler. Şanlıurfalı kadınlara yerel yönetimlerin yapamadığını Yaşam Evi yapmaya başladı.

Şanlıurfa'da kararları erkekler verir, kadınlar da bu kararlara uymak zorunda kalır. Önünüzde en büyük engel bürokrasi ve destek vermeyen yerel yönetimlerdir; gerekirse biz yaparız diyerek kadınların taleplerine destek olmazlar.

Şanlıurfa'da bir kadın girişimcinin "kadın kahvesi" açma düşüncesini ifade etmesi üzerine belediye başkan yardımcısı "Sakin ha! Tepki alırsınız, kimse gelmez, ben şahsen öyle bir yere gitmem" diyerek kadın girişimciyi caydırmaya çalışmıştı. Buna rağmen Kahve Miss (Kadınlar Kahvesi) açıldı. Kadınların gücü!

Son bir yılda kadınlar sivil toplum kuruluşlarında görünür olmayı başardı. Toplumsal duyarlık yaratmak amacıyla etkinlikler düzenlediler. Yerel televizyon ve

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Doğubayazıt 2004

"Köprüler Kuruyoruz" projesi, Şırnak 2004

radyalardan canlı yayınlanan programlarla her kesimden kadınlara ulaşıldı. Farklı dünya görüşüne sahip kadınlar bir araya gelerek güç birliği yaptı. Birlikte olabilecekleri mekanlarını kendileri yarattılar.

Şanlıurfa'da kadınlar emin adımlarla ilerlemeye devam ediyor.

2004'te İsveç Kadın Hareketi ve Cinsiyet Eşitliği Mücadelesi

Tülin Uygur

Uçan Süpürge Gönüllü
Stockholm Muhabiri, İsveç

2004 yılına esas damgasını vuran; cinsiyet eşitliği ve bu konuda yapılması gerekenlerle ilgili tartışmalar, kadınlara yönelik şiddetin boyutları ve mahkeme koridorlarındaki yansımaları; kadın sığınma evlerinin yetersiz kaynakları ve bu konuda atılması gereken adımlar oldu. Bu sorunlarla birlikte, Birleşmiş Milletler'in yayınladığı raporda dünyadaki hiçbir ülkenin cinsiyet eşitliği sorunu- nu çözemediğini gösterince İsveç çok iddialı olduğu bir alanda aslında daha ne kadar yol alması gerektiğini de bir bakıma anlamış oldu.

Aralık 2004'te gazete sütunlarında çok geniş yer alan tartışmalarında 2000'li yıllarda kadınlara yönelik şiddetin durdurulması yokedilmesi amacıyla yapılan birçok reform bazı akademisyenler ve feministler tarafından "havaya yumruk atmak" gibi nitelendirildi. Reformlara ve kanun değişikliklerine rağmen, devlet kurum ve kuruluşlarının erkeklerin şiddet uygulamasına karşı mücadelede yetersiz kaldığı ve bu konuda büyük zorluklar yaşandığı ortaya çıktı. Mücadelede kullanılan eleman ve parasal kaynakların yok denilebilecek kadar az olduğu gözler önüne serildi. Ayrıca, hâlâ cinsiyet ve söz sahibi olma arasındaki ilişkinin net olarak anlaşılabilenmemiş olması için teorik özünüde kavranmadığını gösterdi. Hükümet tarafından bu kurum ve kuruluşlara verilen görev, uzun vadede kadınlara yönelik şiddeti önlemek için bu kurum ve kuruluş- ta bir anlayış geliştirilmesini ve gerekli yapılanmanın sağlanmasını gerektiriyordu. Ancak, hiçbir merkezi kurum ve kuruluşun bunu başaramadığı ve bu nedenle İsveç'in kadınlara yönelik şiddetle mücadeleye öncelik veren bir ülke olduğunu iddia etmenin olanaksız olduğu akademisyenler tarafından ortaya konuldu.

Akademisyenler, konuyla ilgili kurumların, araştırmacıların ve sığınma evlerinin temsilcilerinin katılımı ile ulusal bir uzman gurubunun oluşturulması, ekonomik sorunları hiç bitmeyen sığınma evlerine kaynak aktarımı, bağımsız bir araştırma merkezi ve programı, her kurumda ve belediyede kadınlara yönelik şiddeti önlemek amacıyla pratik çalışmalar yapılması ve özel bir grup kurulmasını talep ettiler.

2004 yılında hükümet de kadın-erkek eşitliğinin sağlanabilmesi için yapılan çalışmaların yaygınlaştırılması için bir dizi önlemler aldı. 1999 yılından beri yürürlükte olan Eşitlik Yasası, 2001 yılında yeniden gözden geçirildi. Hükümet ve Cinsiyet Eşitliği Bakanlığı tarafından hayatın her alanında, erkeklerin ve kadınların aynı imkanlara, haklara ve yükümlülük- lere sahip olması adına belirlenen hedefe ulaşabilmek için; gerek iş piyasasında gerekse okul hayatında bu yasanın gerektiği gibi kullanılması ve cinsiyete dayalı ayrımcılığa son verilmesi için yeni projeler desteklendi. Ayrıca İsveç'te "namus adına şiddet" konusunda da programlar yapıldı ve bir dizi önlem alındı.

Hükümet 2004-2006 yıllarında insan ticaretine karşı bir program oluşturulması için çalışmalara başladı. Bu çalışmaların hedefi; gerek İsveç içinde gerekse uluslararası alanda özellikle kadınların ve çocukların cinsel amaçlar için kullanılmasını ve fuhuşu, ucuz iş gücü ve insanların organlarına yönelik kanunsuz ticare-

ti önlemek olarak belirlendi. Bu amaçla bakanlıklar arası bir komisyon kuruldu ve komisyonun çalışmalarını en geç 30 Eylül 2005'te sunması karara bağlandı.

Hükümet 2003-2007 yılları arasında kullanılacak üzere "namus adına şiddete uğramış veya tehdit altında olan gençlerin" sığınma imkanlarının artırılması için 180 milyon İsveç kronu ayırdı. 2004 yılında ise üç büyük vilayetin (Stockholm, Göteborg, Malmö) valiliklerine bu tür sığınma evlerini açmaları ve çalışmalara devam etmeleri için 7,5 milyon kron dağıtıldı. Diğer vilayetlere de proje yardımı yapabilmeleri için parasal kaynak sağlandı.

Yine üç büyük vilayet, hükümet tarafından Sosyal Hizmetler ve bu sorun ile ilgili çalışan meslek gruplarına danışma hizmeti vermek amacıyla özel bir grup kurmakla görevlendirildi.

1 Mayıs 2004'ten itibaren geçerli olmak üzere İsveç evlendirme memurlarının huzurunda evlenecek kişilerin yaş sınırı 18 olarak kabul edildi. Ayrıca, yeni yasa-ya göre, başka ülkelerde gerçekleştirilmiş çocuk evliliklerinin ve zoraki evliliklerin İsveç yasalarınca "kabul" edilmeyeceği net bir şekilde belirtildi.

Göteborg Üniversitesi ve Umea Üniversitesi ile Stockholm Öğretmen Yüksek Okulu'nun işbirliği yaparak "cinsiyet ve cinsiyet eşitliği" üzerine uzmanlaşmış eğitimci yetiştirmesi ve her belediyede en az bir eğitimci bulunmasının sağlanması, programa alındı.

Halk Sağlığı Enstitüsü, hükümet emriyle özellikle yabancı kökenli ebeveynlerin ihtiyaçları ve sorunları konusunda bilgi toplayıp yapılması gerekenler konusunda 2004 yılı sonuna kadar bir rapor hazırlamakla görevlendirildi.

Göçmen Dairesi personeli namus adına şiddet ve namus cinayetleri konusunda eğitecek ve bu nedenle iltica müracaatında bulunan kadınlara sığınma hakkı verilebilecek. Aileler tarafından organize edilmiş evliliklerin ciddiyeti ve taraflardan birinin şiddete maruz kalması halin-

de sığınma hakkı özel olarak göz önünde tutulacak.

İsveç 1975 yılında kadınlara serbest kürtaj hakkı tanıdı ve böylece her yıl yüzlerce kadın Polonya'ya gidip kürtaj yaptırmaktan kurtuldu. Ancak, toplumdaki kürtaj karşıtlarının mücadelesi hiç bitmedi ve bazı İsveçli gruplar "kürtaj hakkı" konusunu tutucu Avrupa Birliği parlamenterleri ile birlikte ahlaki ve etik tartışmalar yaparak toplumun gündeminde tutmaya gayret ediyor.

İsveç'te hastalık nedeniyle alınan raporların üçte ikisi kadınlar tarafından alınıyor. Erken emeklilerin çoğunluğunu da kadınlar oluşturuyor. Kadınların hem evin sorumluluklarını alması ve hem de ev dışında çalışması nedeniyle kadınların toplam çalışma saatini erkeklerden daha fazla oluyor. Ayrıca, kadınların meslek içi eğitimlere katılma şansı erkeklerden daha az ve kariyer imkanları da sınırlı. İsveç İstatistik Bürosu'nun yayınladığı araştırmaya göre; kadınlar işyerlerinde şeffaflardan daha az destek görüyor ve hastalık sonrası rehabilitasyon yardımı ve desteği de erkek elemanlara göre çok daha sonra işleme konuyor. Yüksek eğitimli erkekler daha serbest ve statüsü yüksek işlerde çalışırken kadınlar genelde belediye ve devlet işlerinde orta seviyeli yönetici konumunda kalıyor ve bütçe kısıtlamalarında ilk kovulanlar onlar oluyor. Kadınların daha çok sağlık, eğitim ve bakım gibi cinsiyet ayrımının yoğun olduğu sektörlerde çalıştığı belirtilirken aynı sektörde çalışan erkek ve kadın elemanlar arasında da erkekler lehine maaş farklılıkları olduğu belirlendi.

MART

Avrupa Birliği ülkelerinde yapılan bir araştırmaya göre, internet yoluyla yapılan ticaretin yüzde 70'ini pornografi endüstrisi oluşturuyor ve aynı rakam İsveç için de geçerli.

Tecavüz olaylarının artması ve mahkemelerin mağdur durumdaki kadınlar aleyhine kararlar vermesi üzerine ceza

Suzanne Wennberg

hukuku profesörü Suzanne Wennberg tecavüz yasasının değiştirilmesini istedi. Parlamentoda erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddet ile ilgili bir tartışma yapıldı ve artık toplumda tecavüze uğrayan kadınların suçlandığını, ancak kadın hayır dediği zaman bunun geçerli olması gerektiği vurgulandı. İsveç'te vilayetlerce yapılan araştırmaya göre, 1000-1500 genç kadının namus adına şiddetle karşı karşıya kaldığı ve çok daha fazla genç kızın da sessizce bu baskılara katlandığı belirtildi.

Adalet Bakanlığı'nın üzerinde çalıştığı cinsel suçlar ile ilgili ceza yasasında yapılacak değişikliğin gecikeceği açıklandı. İsveç'in en büyük seyahat şirketlerinden Fritidsresor'un çocukların seks amaçlı kullanımını engellemek için Ecpat ile işbirliğine gideceği belirtildi.

Uluslararası Af Örgütü İsveç Temsilciliği, dünyada her üç kadından birinin, yakını bir erkek tarafından dövüldüğünü ve tecavüze uğradığını açıklayarak erkeklerin uyguladığı bu şiddete karşı bir kampanya başlattı.

MAYIS

Stockholm Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmaya göre; cinsel yönden kullanılan çocuklara mahkemeler tarafından ihanet edildiği ve enstest davalarında bu çocukların, mahkemenin elinde kanıtları gösteren filmler olduğu halde dahi mahkemeler tarafından mağdur edildiği ve suçlulara -ağırlıklı olarak babalar- hafif cezalar verildiği ortaya çıkarıldı. Toplum derinden sarsan toplu tecavüz davasında mahkemenin beraat vermesinden

sonra Adalet Bakanı cinsel suçlarla ilgili ceza yasasında "kadının yardımı muhtaç" konumuna ve "kendini koruyamayacak durumda oluşuna" açıklık getirilmesini belirtti.

HAZİRAN

Yüksekokullar Merkez Kurumu erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddetle ilgili bilginin psikoloji, hukuk, tıp, öğretmen, psikoterapi, teoloji, ebe eğitimlerine dahil edilmesini önerdi ve bu alanda hem yetersiz bilgi hem de yetersiz kaynak kitap olduğuna dikkat çekti... Kadınların eski eşlerinin taciz ve şiddet korkusuyla kimlik değiştirmesine rağmen, saldırgan eşlerin mahkemeler kanalıyla çocukları ile görüşme hakkına sığınarak kadınların adreslerini elde ettiği ve kadınların yeniden gizlenmek zorunda kaldıkları açıklandı. 1993 yılında 4628 kadın gizli kimlik edinirken 2003 yılında bu sayı 8425'e ulaştı...

Liza Marklund isimli yazarın satış rekorları kıran kitabının kahramanı olan ve eski eşinin ölüm tehdidi ve teşebbüsüne, şiddete, tecavüze ve takibine maruz kalan İsveçli kadın, 1988 yılında ülkesinden kaçtıktan ve 14 yıl yurtdışında kaçak yaşadıktan sonra ABD den iltica aldı ve ABD ilk defa yakını bir erkek tarafından şiddete uğrayan bir kadına iltica hakkı tanıdı.

TEMMUZ

İsveç'teki otellerde çalışan temizlikçiler, otellerde porno filmlerin yayınlanmasına karşı mücadelelerini yükseltiyorlar. Porno film seyreden otel müşterilerinin tacizlerine maruz kalmaktan bıkan temizlikçiler sendikaları kanalıyla " pornosuz otel" mücadelesi veriyor.

Polislerin cinsel tacize uğrayan ve ensest kurbanı çocukların sorgusunda önemli hatalar yaptığı ve dolayısıyla bazı suç duyurusu dosyalarının soruşturma yapılmaksızın kapatıldığı belirtildi... 2004 yılının ilk yarısında 1140 tecavüz suç duyurusu yapıldığı ve bunun hergün yaklaşık 6 kadına tecavüz edilmesi anlamını

taşıdığı belirtildi. 2003 yılına göre tecavüz sayısının iki katına çıktığına dikkat çekilerek esas tecavüzlerin evde meydana geldiğini ancak kadınların da gece sokaka çıkmaktan korktuğu ifade edildi.

AĞUSTOS

Kadınların internet yoluyla artan oranda vücutlarını sattıkları ve bunu önlemenin çok zor olduğu ve polisin bu mücadelede yeterli kaynaklara sahip olmadığı belirtildi. Bu yolla küçük yaşta kız çocuklarının da fuhuşa yönlendirildiği ve bazı "chat" sayfalarında pedofillerin cirit attığı belgelendi.

EKİM

İsveç'in kuzeyindeki Pitea şehrinde 38 yaşında bir kadının eski sevgilisi tarafından öldürülmesi üzerine erkekler bir protesto eylemi gerçekleştirdi ve bütün erkeklerle kadınlara yönelik şiddet karşısında "sessizliğe karşı" tavrı alma çağrısı yapıldı.

Trollhättan şehrinde Metal Sendikası'nın yönetim kurulunun üyelerin paralarını kullanarak porno klübüne gittiklerinin ortaya çıkması üzerine yönetim kurulu istifa etti.

Ülke çapında pedofillere karşı yapılan bir operasyonda çok tanınmış bir doktorun bilgisayarında 300.000 pornografik çocuk resimleri bulundu... Sol Parti, erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddetin toplumsal maliyetinin çok fazla olduğunu ileri sürerek erkeklerle özel bir vergi alınması fikrini tartışmaya açtılar. Güvenlik personeli olarak işe alınan ve meslek içi eğitim sırasında cinsiyet değiştirme ameliyatı ile kadın iken erkek olan bir İsveçli bu nedenle önce eğitimden sonrada işten atılınca dava açtı ve "cinsiyet eşitliği" kanununa dayanarak davayı kazandı ve ayrıca kendisine uğradığı ayrımcılıktan dolayı tazminat ödenmesine karar verildi.

KASIM

Annesinin dayak yediğini ve her türlü şiddete maruz kaldığını gören çocukların da Suç Mağdurları Fonundan tazminat almalarının gerekliliği Adalet Bakanı tarafından olarak gündeme getirildi... Göteborg şehrinde ilişkileri oldukları erkekler tarafından öldürülen kadınların anısına 600 siyah giysili kadın tarafından yapılan gösteride sığınma evlerinin mali imkanlarının yetersiz olduğu ve buna bir çare bulunulması gerektiği vurgulandı.

25 Kasım BM Uluslararası "Kadınlara yönelik şiddete hayır" günü nedeniyle mecliste bir toplantı yapıldı ve daha somut adımlar adılması istendi. Ayrıca meydanlarda gün nedeniyle mitingler düzenlendi ve kadınların şartları, sığınma evlerinin yetersiz imkanları, belediyelerin ve valiliklerin soruna duyarsız oluşları eleştirildi... Kasım 2004'te yayınlanan bir raporda yeni ebeveyn sigortasının "ev kadını tuzakı" olduğu ve toplumdaki cinsiyet ayrımcılığını arttıracakı öne sürüldü. Esas olarak kadınların ebeveyn sigortasını kullandığı ve iş piyasasından uzak kalmaları nedeniyle maaş artımı, kariyer ve terfi imkanlarından yeterince faydalanamadığı ortaya konuldu. Ayrıca uzun süre iş piyasasından ayrı kalan kadınların daha düşük maaşla emekli olacağı ve bunun uzun vadede geleneksel "erkek evin gelir kaynağıdır" anlayışına hizmet edeceği belirtildi... Kasım ayında yapılan bir araştırmaya göre, İsveç'te öğretmenlerin sadece yüzde 13'ü kız ve erkek öğrencilere okulda eşit davranıldığını düşünüyor ve öğretmenlerin üçte biri okullardaki kitapların ve programın cinsiyet ayrımcılığı mücadelesine hizmet etmediğine inanıyor. İsveç'te okulların cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele etme ve kız-erkek öğrenciler arasında eşitliği sağlama yükümlülüğü olmasına rağmen hâlâ erkek öğrencilerin daha ön planda olması, erkek öğretmenlerin yükümlülüğü yerine getirmede isteksiz olması, konunun düşük öncelikli görülmesi nedeniyle okullarda cinsiyet ayrımcılığının devam ettiği belirtildi.

ARALIK

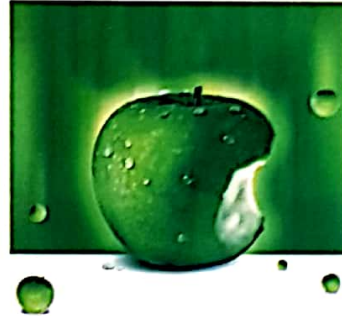
Hükümetin "kadınlara huzur" kampanyası nedeniyle yaptıkları reformlar ve çalışma biçimi akademisyenler ve sığınma evleri çalışanları tarafından eleştirildi. 13 Aralık'ta uzun süredir devam eden "kadınlara huzur" çalışmaları çerçevesinde yapılan bir araştırmanın sonuçları Cinsiyet Eşitliği Bakanlığına sunuldu ve bir seminer düzenlendi... Sol Parti eski başkanı partisinden istifa etti ve feöist bir parti kurma hazırlığı içerisinde olan bir grupla görüşmelerini hızlandırdı. İsveçin ilk uluslararası konferansı olan "namus adına şiddet odaklı kadınlara yönelik ataerkil şiddete karşı" konferansı Stockholm'de 7-8 Aralık'ta Adalet Bakanlığı ve Cinsiyet Eşitliği Bakanlığı tarafından Sol Parti ve Çevre Partisi desteği gerçekleştirildi... İsveç'teki genç kızlara yönelik hizmet veren 37 telefonla yardım kuruluşu ile yapılan bir araştırmaya göre bu kuruluşlara başvuruların arttığı ve genç kızlar arasında "erkelerin şiddeti" konusunda bilincin yükseldiği bildirildi.

Ülke çapında hizmet veren Kadın Merkezinin Ulusal Kadın Enstitüsü haline getirilmesi için hükümete teklif verildi. Aralık 2004'te yayınlanan bir rapora göre, kadınların üretimde esas olarak erkekler için üretilmiş alet ve araçları kullanmaları sonucu yoğun bir şekilde el ve kol kaslarında yıpranma ile karşı karşıya kaldığı ve bu nedenle kadınlar arasında yıpranmaya ve titreşime bağlı hastalıkların arttığı belirtildi. Kullanılan aletlerin büyük ve kavranması güç olduğu, bu duruma kadınların sakatlanma pahasına işlerini kaybetmemek için sessiz bir şekilde katlandığı yapılan araştırmalarda ortaya çıktı. Birçok kadının erkek yoğun iş alanlarında çalıştığı ve kendilerine uygun alet ve makina talep etmeye cesaret edemedikleri, metal işçilerinin yüzde 15'inin kadın olduğu ve bu kadınların erkek arkadaşlarına göre daha tek düze işleri yaptıkları ve sakatlanmalarının daha fazla olduğu, ayrıca dış teknisyenleri arasında da titreşime bağlı sakatlanmalarda kadınların daha fazla sakatlandığı belirtildi.

8

Uçan Süpürge
Uluslararası
Kadın Filmleri
Festivali

5-15 Mayıs 2005

ben her bahar aşık olurum!

SİNEMAMIZ

Sinemanın Sevda'sı: Sevda Ferdağ
Sesinden Ayrı Kalan Yüz: Jeyan Ayrıl Tözüm

FEMİNİST SİNEMA TARİHİ

Alice Harikalar Diyarında: Alice Guy

BİR ÜLKE

Matruşka aşkına: Rusya

HER BİRİ AYRI RENK

Her Biri Ayrı Aşk

USTALARA SAYGI

Sırlı Cam: Agnieszka Holland

TOPLU GÖSTERİM

Muson Yağmuru: Deepa Mehta

UNUTULMAYANLAR

Buzlar Kraliçesi: Greta Garbo

ANISINA

Do se mi ha!: Semiha Berksoy
Hırçın Kız: Laura Betti

ERKEK YÖNETMENLERDEN AŞK FİMLERİ

Aşık Erkekler Hattı

ALMANYA SİNEMASINDA AİLE

40 m² Almanya

OLMAZSA OLMAZ

Gerçeğe Aşık: Belgeseller
Kısaca Aşk: Kısalar

PANEL

Roller, Modeller ve Biz Kadınlar
Türkiye'nin Debra Winger'ını Aramak

2004'te Feminizm ve Tiyatro Buluşmaları...

Güzin Yamaner

Yazar.

Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları
Araştırma ve Uygulama Merkezi
(KASAUM) Uzmanı.

Ankara, Kadın Tiyatrosu'nun Kırmızı'sı:

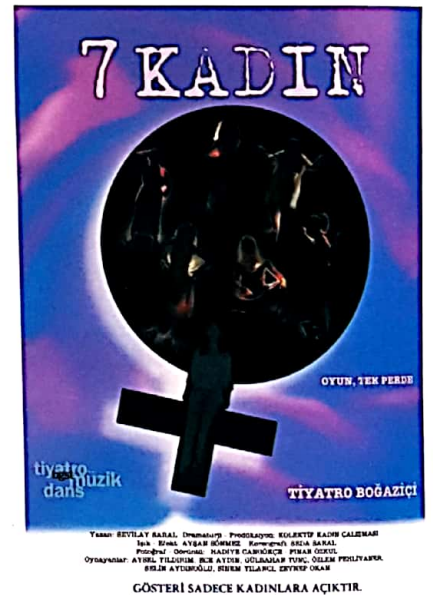
Kocalar fiziksel şiddet uyguluyor. Aile tecavüz denilen bir gerçeklik var. Kadın, itaat etmezse dövülmesi mubahtır. Ensest, kızların dünyasını karartıyor. binlerce kadın, sığınma evine ihtiyaç duyarken üç-beş kadın için ancak böyle bir olanak sağlanıyor. İşte kadına yönelik şiddetin boyutları.

"Patchwork" bir bez afişte Kadın Tiyatrosu yazılı oluşum, yukarıdaki şiddete dair verileri oyununa fon olarak kullanıyor. Kadın Tiyatrosu'nun Kırmızı adlı kısa oyunu, kadın bedeni üzerinde uygulanan fiziksel, cinsel, ruhsal ve duygusal şiddete, yine kadınların kendi hayatlarından çıkan öyküleri canlandırarak "hayır!" diyen bir kısa oyun.

Kadın Tiyatrosu, 12 yaşında. Bir yönetmenin tanrı/ça gibi görüldüğü burjuva tiyatrosunun kalıplarını kırmış bir yapı. Benzer biçimde, tiyatronun modern geleceği gereği profesyonel tiyatro eğitimi, dahası oyunculuk eğitimi diye dayatılan seviye tespit sınavını hiçe sayan bir anlayışa sahip. Ev kadınları, öğrenciler, yazıyorlar, provalarda kesip biçiyorlar, sahneye taşıyorlar ve seyircileriyle iletişim kurup onlara varıyorlar. El yordamıyla bulunan, kimi zaman da anlayışlarına uygun tiyatrocuların desteğine açılan pratik, tiyatronun bir zamanlar yaratıldığı coşku dolu törenleri çağırın bir biçimi oluşturuyor. Düzenli oyun sergileyen bir grup değil Kadın Tiyatrosu. Ama kadınların toplumsal yaralarına dair duyarlılıkları gereği, savaşa, şiddete, kadına karşı uygulanan ayrımcılığa tepkilerini koymak için küllerinden yeniden doğabiliyorlar. Şu sıralarda kendi tarihlerini yazıyorlar. "Belge yoksa tarih de yoktur" önermesiyle direnen, belgelerini kaydedip tarihlerini yazacak olan "kadın tiyatrosu" girişimini yürekten destekliyoruz.

İstanbul, Tiyatro Boğaziçi'nin 7 Kadın'ını:

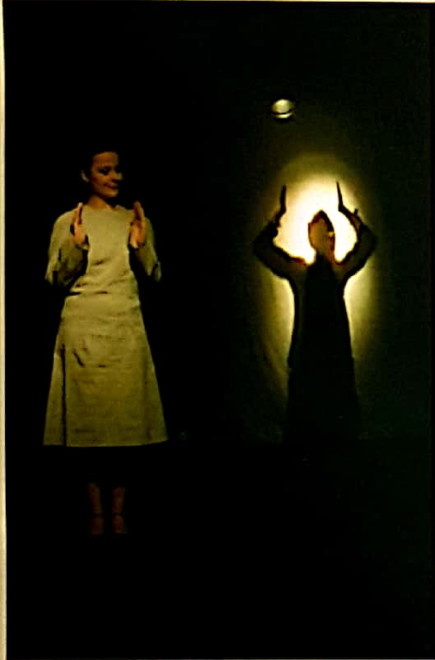
Tiyatro Boğaziçi'nin "7 Kadın" adlı oyunu, her türlü teknik ve sanatsal üretiminde bir kadın kolektifi ürünü. Yedi kadın oynuyor ve yalnızca kadın izleyiciye açık gösterim. Savaşın kadınlar üzerindeki ağır yükü, kadının etnik kimliğinin imhası, medyada üretilen cinsiyetçilik ve her türlü cinsiyetçi yapının kızkardeşlik denilen bağı kemirmesinin örneklendiği bir oyun. Yedi kadın, erkek-egemen sömürü düzeyleri olmasa, kadınlararası ilişkinin nasıl olabileceğinin özel alan bilgisiyle ısıtıyorlar sahneyi. Ama erkek-egemen kodlar var ve kadınların hayat garantisi yok.

Tiyatro Boğaziçi, içinde yaşadığımız coğrafyanın politik ve toplumsal sorunlarına duyarlılığını yansıtan bir tiyatro anlayışına sahip. Bu oyun aracılığıyla, kamusal duyarlılığına kadın kurtuluş hareketinin temel dertlerini sorgulamayı ekliyor.

İstanbul, Tiyatro Boyalı Kuş'un Böyle Bir Aşk Masalı:

Bu oyun, ülkemizdeki önemli bir ilk girişimi başlatan bir topluluk tiyatrosunun yaratısı. Tiyatro Boyalı Kuş, hem profesyonel tiyatro eğitimi almış kadınlardan kurulu hem de kendini feminist olarak tanımlıyor. Bir yandan profesyonel tiyatro eğitimini ve onun

pratiğe aktarımını önemserken diğer yandan da yönetmeni ve oyuncuyu piramidin tepesine çıkaran yerleşik cinsiyetçi ve hiyerarşik tiyatro kalıplarına direniyor.

Böyle Bir Aşk Masalı, Ferhat'ın sevdiği kadın için demir dağı delme macerasının, Mehmene Banu'nun erkle duyguları arasındaki çelişkilerinin gölgesinde ömür tüketen Şirin'e replik yazmış bir oyun. Şirin'i, sadece güzelliği için onun hakkında planlar yapılan ve "sen sus, burada bekle" diye bir sedire oturtulan bir kız çocuğu olmaktan kurtaran bir metin. Ferhat'ı masala sokmayan, Mehmene Banu'ya iktidarıyla hesaplaşma fırsatı tanıyan bir oyun.

Ben bu masalın küçük kadını. Oradaydım.

Ozan yazmadan önce de sevdalıydım Ferhat'a.

Toprağa karışıp kemikleri yok olduğunda da.

Ben hep bu masalın içinde Ferhat'a aşık olandım.

Oradaydım. Ben Ferhat'ı seven kadındım.

İstanbul, İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın Gayri Resmî Hürrem'i:

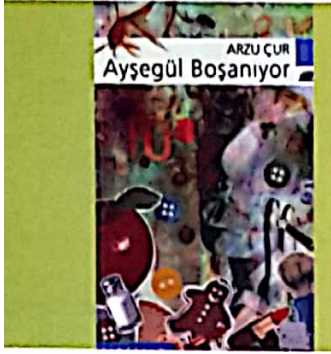
Oyun, Özen Yula'ya ait "Osmanlı'nın en önemli dönemlerine tanıklık etmiş bir kadının dünyasında dair gayri resmi bir tarih okuması" olarak tanıtılan metninden sahneye aktarılıyor. Metinde daha çok kadına rol verilmiş. Ama İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu bünyesinde, Ayşenil Şamlıoğlu'nun yönettiği oyun, Hürrem Sultan ve Cariye Hürrem'in taşıdığı bir gösterime dönüşmüş.

İki kadın, padişahları dize getirip tahtı bölüştürme erkiyle bile telafi edilemeyen harem tutsaklıklarına tarih sayfalarında satır açıyorlar. Şarabi ve mor ipekli saray giysileri ve çok etkileyici makyajlarıyla, birer porselen biblo gibi iki kadın da. Sanki Osmanlı minyatürlerinden şimdi canlanıp fırlamışlar. Doğunun bir yandan gizemli bir yandan da aşkla barışık kadınlığının kıvrak, hizmetkar ve dişi zenginliğini, bedenlerinde ve seslerinde yaşıyorlar. İzleyiciye sunuyorlar. Tarihin resmi kayıtlarına girememiş olanlara duyarlı bir yazarın, gizli kalmış kadınlık direncini keşfe çıkmış bir rejî anlayışının ve oyunculuk deneyiminin keyfini süren yapım, tertemiz bir profesyonel ürün. Ama bu çağın izleyicisi, büyük kentin kemiriciliğine karşı son derece savunmasız. Bu nedenle, saatler süren yapımlara karşı da biraz direnç kırılması yaşıyor. Oyun, belki süresi açısından biraz daha kısa tutulabilirdi. Ama, "tarih yazımının onu yazdıranın akçesinin denetiminde olduğu" gerçeğini dile döken oyun, yabancılaştırma etkileriyle, maskaları, deriye nakşedilen hatları ve ipek baskılarıyla göz dolduran bir tasarımdır.

Oynanışta, Hürrem, kendi gençliğinden gelen kadınla da barışık. Hayatta kalma uğruna aşkının ölümüne ses etmeyeşine de dirençli. Bu kadar yalın bir kadınlık gücü var mı, var elbette var olmasına da, kadınlar bunu bu kadar kendinden emin olarak kullanıyorlar mı, diye soruyoruz. Kadın bakış açısını sanata taşıma eylemi, rol modeli oluşturma açısından büyük bir işleve sahiptir. Oyun da, gerek dramatik örgü bakımından oturtulduğu çerçevede gerekse kadınsı olanın gizli gücünün boyutlarında bu işleve sahip çıkıyor.

2004'ün feminist kitaplığından...

Uçan Süpürge 2004 yılının kadın kitaplarını seçti. İşte, feminist kitaplıkta mutlaka olması gereken kitaplar.

Ayşegül Boşanıyor - Arzu Çur İletişim Yayınları

Arzu Çur ilk kitabıyla yeni boşanmış, bir çocuklu Ayşegül'ün tek başına ayakta kalma çabasını anlatıyordu. Kitap çok sevildi. Biz kadınlara dokunan her şey "Ayşegül Boşanıyor"daki kadar incedi. "Hadi bakalım Ayşegül Hanım, hayırlı olsun. Çok istiyordun boşanmayı, al boşanıyorsun işte. Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun peki? Bütün evleri bedava, işyerlerini de kaç açmış kocaman maaşlarla seni mi bekliyor sanıyordun? Nafaka almak zorundasın çocuğunla beraber yaşamak istiyorsan. Deniz'in düzeni bozulmamalı." (Kitaptan)

Kadınlar Dile Düşünce - Jale Parla, Sibel İrzık İletişim Yayınları

Edebiyat ve toplumsal cinsiyet üzerine 'kafa yoran' kadınların yazılarından derlenen kitapta; Türkiye ve dünya edebiyatında toplumsal cinsiyet ele alınıyor. "Bu kitap, feminist eleştirinin kuramsal arka planını irdelemenin yanı sıra, Türk ve Batı edebiyatından hem erkek hem de kadın yazarların yapılarını derinlemesine inceliyor. Toplumsal cinsiyet kavramı, edebiyatın öznesi ve nesnesi olmak, kadınlık ve erkeklik kurguları açısından edebiyatın içerdiği tuzak ve imkanlar, dilin ve suskunluğun cinsiyeti... Kadınlar Dile Düşünce, feminizmin "dile düşün" lüğü sayesinde mümkün olan edebiyat okumalarının çarpıcı örneklerini sunuyor." (Arka kapak)

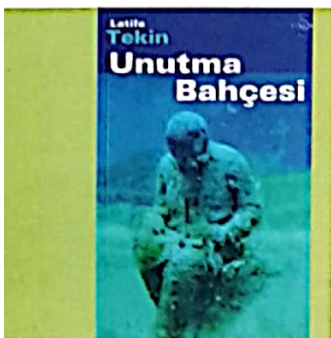
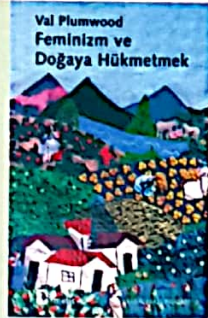
Sinemanın 'Dişil' Yüzü - Semire Ruken Öztürk Om Yayınları

Semire Ruken Öztürk 'Sinemanın 'Dişil' Yüzü' adlı kitabında Türk sinemasındaki kadın yönetmenlerini anlatıyordu. Bugüne dek ismi çok az sinema kitabında bir kaç satırla geçirilen kadın yönetmenleri gün ışığına çıkaran Öztürk, kadın tarihine de çok önemli bir belgeyi armağan etti.

Feminizm ve Doğaya Hükmetmek - Val Plumwood Metis Yayınları

Metis Yayınları Kadın Araştırmaları kitaplığına yeni bir kitap daha kazandırdı. Feminist ve ekolojik felsefeyi birlikte değerlendiren, amacının feminist kuramla bağdaşan ve ona dayalı çevreci bir feminizmin gelişmesine katkıda bulunmak olduğunu söyleyen Val Plumwood "Artık bu sadece bir adalet meselesi değil, ölüm kalım meselesidir" diyordu.

Unutma Bahçesi - Latife Tekin Everest Yayınları

Latife Tekin "Ormanda Ölüm Yokmuş"dan iki sene sonra yeni kitabı Unutma Bahçesi'yle karşımızdaydı. Tekin bu kez de unutmanın bahçesine çağırıyordu okurunu. "Her kitabın beni bıraktığı bir yer var. Bir önceki beni bir unutma bahçesine bıraktı, ben de unutma üzerine bir kitap yazdım" (Latife Tekin)

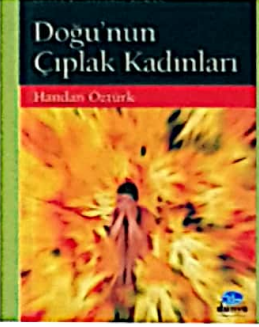
Anneannem - Fethiye Çetin
Metis Yayınları

"O günler gitsin, bir daha geri gelmesin..."

Bu coğrafyada yaşayan herkesin şu ya da bu şekilde bildiği ama üzerinde konuşmamayı tercih ettiği saklı yaşamlar. Ermeni ve Hristiyan iken Türk ve Müslüman olmuş binlerce çocuktan biri: Heranuş ya da diğer adıyla Seher. Torunu Avukat Fethiye Çetin anneannesi hakkındaki gerçeği yıllar sonra öğrendi. Anneannesinin akrabaları Gadaryanlara ise onun ölümünün ardından ulaşabildi. Konuşacak çok şey, sorulacak çok soru vardı. (Arka kapak)

Doğunun Çıplak Kadınları - Handan Öztürk
Dünya Yayıncılık

Doğu'nun Çıplak Kadınları, kadının kendini yeniden yaratma öyküsü... Ölümüne karşı yaşamı savunan, mücadele içinde kendini bulan kadının... Ölümün, intiharların, faili meçhul cinayetlerin yoğun olarak yaşandığı, bildiğimiz ama görmezden geldiğimiz bir coğrafyada, hızla değişiyorlar. Yaşamları kadar öyküleriyle de zengin kadın kahramanlarla karşılaşılıyor insan bu topraklarda. Handan Öztürk, Doğu'nun Çıplak Kadınları'nda, çalınan hayallerinin peşinden giden bu insanları, yaşamla buluşturuyor.

Murda Gürbilek
Kör Ayna, Kayıp Şark
Metis Yayınları

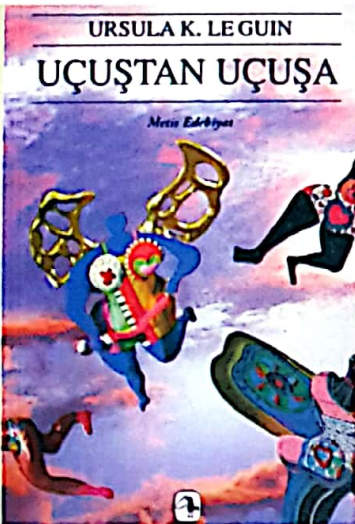

Kör Ayna, Kayıp Şark - Nurdan Gürbilek
Metis Yayınları

"Kör Ayna, Kayıp Şark edebiyata yön veren endişelerden söz ediyor. "Endişe" derken yalnızca yazarın değil, okurun da yabancı olmaması, başkalarına bir şeyler anlatmaya çalışan hemen herkesin yakından tanıdığı huzursuzluğu kastediyorum. Anlatmak istediğimi iyi anlatabilecek miyim? Etki altında mı kalacağım yoksa? ... Ama ben edebiyatın huzursuzlukları, anlatmanın sancıları üzerinde yoğunlaşan bu kitapta, bugüne kadar daha çok "Batılılaşma", "ulusal kültür", "kültürel kimlik" gibi kavramlar etrafında tartışılmalı sorunların yazar için nasıl olup da içsel bir endişeye dönüştüğünü anlamaya çalıştım." (Arka kapak)

Korkunun İrmağında - Suzan Samancı
Metis Yayınları

Korkunun İrmağında, şimdiye kadar dört öykü kitabı yayımlanan Suzan Samancı'nın ilk romanıydı. "Susuyorduk. Susturuluyorduk... Islak yataklarımızda ancak geceleri konuşabiliyorduk. Nemli karanlıkta sözcükler ışığa dönüşürken, biçim değiştiren yaşlı çatılara bakıyorduk; sağır ve dilsiz gibiydiler. Gündüz yataklarımızı ıslatan, kalaslarla saldıran haki renkli adamları kalın enselerinden tanıyorduk; yüzleri yoktu, sesleri de... Ay ışığı yataklarımızın üstünde solarken, kol kola giriyorduk. Ellerimizi yumruk yapmaktan yorulmuyorduk; yorgunluğumuz yedi canlı kediye, diriliveriyorduk. Sesimiz karanlıkta uzayıp giderken ant içiyorduk..." (Kitaptan)

Ve diğerleri..

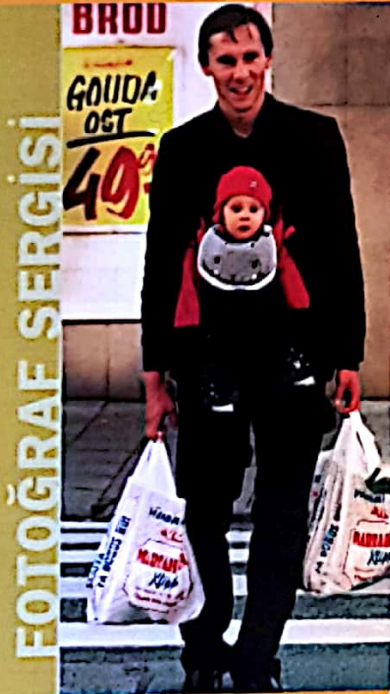
Araf	• Elif Şafak, Metis Yayınları
Köle	• Mende Nazer, Yurt Yayınları
Evden Uzakta	• Cathie Dunsford, Okuyan Us Yayınları
Alyoşa	• Emel Koç, Can Yayınları
Nefes	• Nuriye Akman, Doğan Kitap
Araba Aldım Kadın Oldum	• Nazmiye Güçlü, Nokta Kitap
Dört Yapraklı Yonca	• Bircan Usalı Silan, Epos Yayınları
Beden Emek Siyaset	• Gülnür Acar Savran, Kanat Kitap
Uçuştan Uçuşa	• Ursula K. Le Guin, Metis Yayınları
Kül ve Yel	• Müge İplikçi, Alkım Yayınları

“Sevgili Çocuk”

Fotoğrafta 'kadın bakışı'nı savunan... 'Dünya Kadınları'nı objektifin yuvarlağına sığdıran, kadınların var olma mücadelesine ayna tutan... Babalarla çocukları aynı karede buluşturan, erkeklik rollerini sorgulayan, sorgulatan...

ULLA LEMBERG Uçan Süpürge'de!

İsveçli ünlü fotoğraf sanatçısı Ulla Lemberg'in “Sevgili Çocuk: Erkekler, Çocuklar ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” başlıklı fotoğraf sergisi, İsveç Başkonsolosluğu ile İsveç Büyükelçiliği'nin katkıları ve Uçan Süpürge'nin organizasyonu ile 8 Nisan 2005 tarihinde Ankara'da açılıyor.

FOTOĞRAF SERGİSİ

Ulla Lemberg Sevgili ÇocukDear Child Erkekler, Çocuklar ve İsveç'te Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Sergi açılışının ertesi günü, 9 Nisan'da “baba” figürünün ve erkeklik rollerinin tartışılacağı bir de panel gerçekleştirilecek. Panele Türkiye'den Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdullah Gül, Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Temsilcisi Gülay Aslantepe ve oyuncu Mehmet Aslantuğ; İsveç'ten ise Ulla Lemberg'in yanı sıra, Sanayi, Çalışma ve İletişim Bakanlığı, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bölümü Direktör Yardımcısı Monica Sivell ile Eğitim ve Kültür Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimde Cinsiyet Eşitliği Komitesi Sekreteryası Görevlisi Tomas Wetterberg konuşmacı olarak katılacak.

Panelde, her iki ülkede toplumsal cinsiyet eşitliği, bu konuda yapılan yasal düzenlemeler, erkeklik rolleri ve baba-çocuk ilişkisi ele alınacak.

Ulla Lemberg'in “Sevgili Çocuk: Erkekler, Çocuklar ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” sergisi 30 Nisan 2005 tarihine kadar Ankara Dünya Ticaret Merkezi'nde açık kalacak.

Dünya Ticaret Merkezi

Tahran Caddesi No: 30 Kavaklıdere - Ankara

Ulla Lemberg

Ulla Lemberg, 30 yılı aşkın bir zamandır fotoğraf çekiyor. Lemberg'in yakın zamanlarda çektiği, Şili ve Moldova'da risk altında olan çocukları konu alan iki de belgesel filmi var.

Ulla Lemberg, 1970 yılında İsveç'in en büyük gazetesi olan Aftonbladet'in ilk kadın foto muhabiri olarak çalışmaya başlamıştır; 1984 yılından beri de serbest fotoğrafçı olarak mesleğini sürdürmektedir. Bazı kitaplarda yayımlanan fotoğraflarının yanı sıra, Lemberg'in genellikle kadınlara odaklanan fotoğrafları, hem İsveç'te hem de çeşitli ülkelerde

açılan uluslararası sergilerde yer almıştır. Son sergisi olan "Sevgili Çocuk", 2000 yılından bu yana "Erkekler, Çocuklar ve İsveç'te Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" alt başlığıyla dünyayı dolaşmaya devam etmektedir.

Ulla Lemberg'den...

Yaklaşık 25 yıldır dünyanın dört bir yanından kadınların fotoğraflarını çekiyorum. 60 ülkeye gittim; bütün kıtaları gördüm. Kadınlarla ilgili sergiler açtım, kitaplar yaptım. Gittiğim bu ülkelerden (dünyanın en zengin ve en fakir ülkelerinden), çalışan, kölelik yapan ve ezilen kadınlarla ilgili haberler gönderdim. Bütün bunlar bana özellikle bir şey öğretti: Kadınların hayatlarında bir ilerleme olabilmesi, ancak erkeklerin rollerinin değişmesiyle, erkeklerin ev ve aile sorumluluklarını paylaşmasıyla mümkün olabilecekti.

1970'li yıllarda kadın hareketinin içinde oldum, kadınların çalışma ve eşit ücret hakları, çocuklarının bakımını sağlayacak kreşlere rahatça ulaşabilmeleri ve genel olarak da cinsiyet eşitliğinin sağlanması için mücadele ettim. Şimdi yeni bir yüzyıla girdik ve toplumda çok önemli değişimler oldu. Erkeklerin bir gün hem başkalarının çocuklarının hem de kendilerinin sorumluluğunu duyar olmaları, bu sorumluluğu alabilmeleri hayalim artık gerçek oluyor. Şimdilerde sokaklarda genç babalar görüyorum; İsveç kadın hareketinin oğullarını. Onları, sabahları çocuklarını kreşlere bırakırken ve öğleden sonra da onları kreşten alırken görüyorum. Eskiden ancak yeni arabalarıyla gururlanan erkekler, şimdi büyükbabalar olarak torunlarıyla gurur duyar oldular. Günümüz İsveç'inde modern erkekler, tıpkı modern kadınlar gibi, çocuklarını hayatın en önemli unsurları olarak görüyor ve çocukların anne-babanın ortak sorumluluğu olduğunu biliyorlar.

Boşanmadan sonra: Her şeyden önce çocuk

Dr. Bente Öberg ve Dr. Gunnar Öberg

Psikoterapist, araştırmacı ve yazar

İsveç yasalarında son yıllarda önemli değişiklikler oldu. Önceki yasalarda ebeveyn hakları ağırlıklıyken, yapılan değişikliklerle çocuk haklarının ağırlık kazanmaya başladı. Boşanan anne babalar arasındaki anlaşmazlıkların çözümü davalarına bakan mahkemeler ve sosyal refah kurumları, giderek boşanmalarda önemli olanın “çocuk için en iyi kararın alınabilmesi” olduğunun önemi üzerinde durmaya başladılar.

1970'lerin başındaki velayet davalarını incelediğimizde, velayet almak isteyen erkeklerin sayısının oldukça az olduğunu gördük. Hatta çoğu, çocuğun bakımını üstlenmekten, kendi yasal haklarının onaylatılması açısından velayet alma talebinde bulunuyordu. O dönemde, ebeveynlerin ortak velayet alabilmesini veya sırasıyla velayeti üstlenebilmesini sağlayacak yasal destek bulunmuyordu. Mahkemelerin verdiği kararlara göre, ebeveynlerden biri davayı kazanıyor, diğeri ise kaybediyordu; yaşanan bütün acılarla birlikte.

İki tarafa da velayet hakkının tanınması, babalara (nikahsız birliktelik yaşayan babalar dahil) ebeveynlik haklarının “sürdürülebilir” haklar olduğunu teyit etmek için uygulanmaya başlanmıştır. Boşanmalarda ortak velayet hakkı verilmesiyle, hiçbir şekilde anlaşamayan anne-babaların bir uzlaşma yolu bulma çabasına girdikleri görülmüştür. Sosyal hizmetlerce verilen bu tür yardımlar, ebeveynlerin boşanma sürecinde birbirlerine destek olmasını ve çocukları için işbirliği yapmaya başlamasını beraberinde getirmiştir.

Bu uygulama çocuklar için de daha iyi olmakta ve ebeveynlerine ulaşabilmelerinin sürekliliği sağlanmaktadır. Yerel yönetimlerin bu konudaki çalışmalarıyla da, İsveç mahkemelerindeki velayet davalarının sayısında gözle görülür bir düşme olmuştur. Bütün bu gelişmeler, konuyla ilgili tarafların şu gerçeği anlamalarını sağlamıştır: Evlilikteki derin çatışmalar mahkemeler tarafından değil, farklı bir yaklaşımla çözümlenebilmektedir. Mahkeme, çocuğun ancak adresi (yaşayacağı yer) konusunda karar verir.

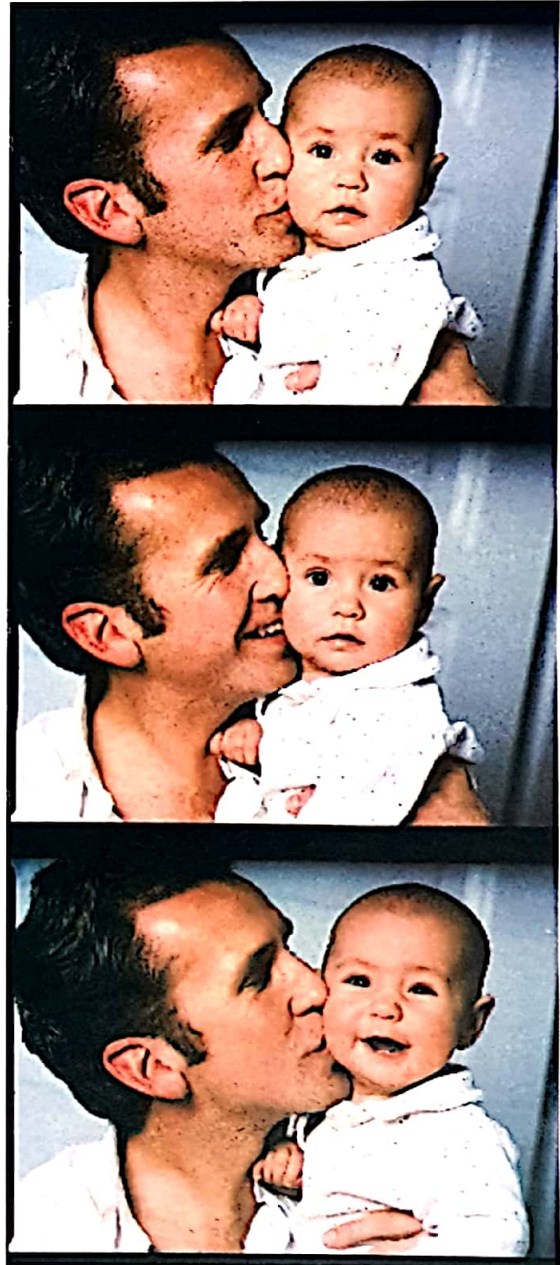
Günümüzde insanlar çocuk sahibi oluyorsa, bunu yalnızca “istedikleri” için yapıyorlar. Çocuklarla birlikte yaşamak, büyümelerini izlemek, hayatta onlara yol göstermek ve onlara sevgi vermek için. Ebeveynler birlikte yaşadıkları zaman bu durum normal bir şekilde yürüyor. Erkek, ebeveynlik izni almaya, çocuğuyla bağ kurmaya, onun için anesi kadar önemli olmaya özendiriliyor. Ve eski günlerdeki gibi, sadece anneye yardımcı olmak için değil ama eşit ölçüde paylaşmaya özendiriliyor. Beraberlik çöktüğünde ise birdenbire babalar başka bir projeksiyon altında kalıyor. Onlar artık çocuklarının hayatında var olduğuna inandıkları önemli konumlarını kaybetmiş oluyorlar. Bundan ötürü Ebeveynlik Yasası'ndaki ilgili madde daha kuvvetlendirilmiştir.

Ortak velayet, sadece tarafların böyle bir çözüm üzerinde anlaşması durumunda ve

ılmamaktadır. Eğer çocuk için en iyisi bu olarsa (tarafardan biri buna itiraz etse de) mahkeme ortak velayet kararını hükme bağlayabilmektedir. Bununla birlikte, velayet davalarında İsveç mahkemelerinin rutin olarak ortak velayet kararı verdikleri gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Yapılan bir çalışmada 1999 yılının ilk yarısında bütün bölge mahkemeleri kararlarına bakıldığında, velayet davalarından sadece 73'ünde (yüzde 15) mahkemeler, taraflardan birinin itirazı olmasına rağmen ortak velayet kararı vermişlerdir. Yasalar, İsveç'teki "genç" ailelerin toplumsal cinsiyet eşitliği taleplerine göre uyumlaştırılmış ve kadınların evlilik içinde bir fikri benimseyip de evlilik bozulduğunda tamamen farklı bir fikri savunmalarını kabul etmemiştir.

Ortak Velayet Yasası'nın yeni yürürlüğe girdiği 1977 yılında, boşanan birçok ebeveyn için ortak velayet ve paylaşılan fiziki bakım durumu (çocuğun belli zamanlarda diğer ebeveyni ile kalma durumu) aynı anlama gelmekteydi. Önceleri birçok çift (bizim araştırmamızdaki boşanmış çiftlerin üçte biri) bu bakım biçimini seçti. İsveç İstatistik Kurumu'nun verdiği bilgiye göre, 1985 yılında bu oran yüzde 7'ye gerilemiştir. Biz bu gerilemenin, o dönemde çocuk gelişimi uzmanlarının yapmış olduğu uyarıların bir sonucu olduğu görüşündeyiz. Anne ve babası arasında gidip gelerek sürekli yer değiştiren çocukların durumu, çocuk gelişimi konusunda çalışanların önemli bir endişesi olmuştur. Uzmanlar, hayatlarında belirli bir yerleri olmayan çocukların zihin karışıklığı riskiyle karşı karşıya kaldığını tespit etmiştir. Bu uzmanlar, ebeveynlerin daha çok adaletli davranmaya özen göstererek çocukların güvenliklerini göz ardı ettiklerini belirtmiştir. Çocukların her iki tarafça da sevilip şımartılmasını ve her iki ebeveynin evinde de alabildiğinin en iyisini almasını önemli bulduklarını söyleyen uzmanlara göre, sonunda zorlu hayat mücadelesinin onlara neleri öğretebileceğini gözden kaçırmışlardır. Gene uzmanlar, bu durumda olan çocukların derin duygular içeren ilişkiler kurabilme sanatını öğrenemediklerini söylüyor.

Öte yandan, bizim araştırmamızda ulaştığımız bulgular, bu yaklaşımların bilgiden ziyade belli görüşlere, inançlara dayandığı ve bu yaklaşımları yaygınlaştıranların çocuğun duyguları-

nı öğrenmek yerine onların duygularını kendilerince yorumladıkları yönünde olmuştur. Çocuklar ise, bir ebeveynlerinden diğerine gidiş-gelişlerin fiziksel yorgunluk yarattığını ama bir yandan da bu yorgunluğa karşı günlük hayatlarında hem anne hem de babalarına ulaşabilmelerinin bu yorgunluğu telafi ettiğini ileri sürüyorlardı. Bugün de İsveç'te geçerli olan yaklaşıma göre, eğer çocuklar anneleriyle yaşamak istediklerini söylerse bu, doğal bir tercih olarak görülür. Ama eğer babalarıyla oturmak isterlerse bu durumda babalarına acıdıkları için onları seçtikleri (bir tür suçluluk duygusuyla bu seçimi yaptıkları) söylenir. Ve eğer çocuk "Ben ikisiyle de oturmak istiyorum" derse bu durum sorgulanır ve çelişen bağlılık duyguları olarak yorumlanır. Çocuğun gündelik hayatı içinde hem annesi hem de babasının olmasını istediği düşünülmez.

Son yıllarda yapılan istatistikler, çocukların anne ve babanın ayrı ayrı yaşadığı evler arasında gidip gelmesi uygulamasının yaygınlaştığını göstermektedir. 1997 yılında yapılan bir araştırmada, 11 yaş grubundaki boşanmış ailelerin çocuklarının yüzde 10'u anne ve babaya ait evlerde eşit zaman geçirdiğini ortaya koymuştur. Aynı araştırma, her dört çocuktan birinin, yanında oturmadığı ebeveyniyle de her gün buluştuğunu göstermiştir. Geleneksel "dört günde bir" ziyaretler giderek azalmıştır. Bu durum bize gelecekteki neler olacağını göstermektedir. Anneler ve babalar, evli veya boşanmış olsunlar, çocuklarının günlük hayatlarının bir parçası olmayı doğal kabul ediyor.

Ortak velayet durumundaki örnekler üzerinden elde ettiğimiz bulguları değerlendirdiğimizde, çocuğun bu uygulamadan zarar gördüğü durumların olduğu sonucuna ulaştık. Kavgalı olan ebeveynlerin çocuklarında, ebeveynler birbirlerinden çok uzakta oturuyorsa çocuk doğal çevresinden çıktığında, ve çocuğun kendisi iki ebeveyni arasında gidip gelmek istemiyorsa, bu uygulama çocuk üzerinde kötü etki yapıyor.

Tabii ki bir de ebeveynler birbirlerine düşmanlık gütmeye devam ediyorsa, velayetin hiçbir türü tatminkar olamıyor. Sürekli babayı aşağılayan ve babayla görüşmesini istemeyen bir anneyle oturuyor olmak çocuk için zor bir durum. Aynı şekilde dört günde bir babasına giden bir çocuğun, orada da anneye karşı düşmanlığı görüp yaşaması çocuğa acı veriyor. Babanın pes edip uzaklaşması ise hiçbir tarafa yarar sağlamıyor.

Öyle bir gelişme çocuğu babasız bırakıyor. Bir başka deyişle, hem çocuk hem de ebeveynler için asıl sorun, velayet biçiminden çok, ebeveynleri arasındaki çatışma.

Çatışma varsa, ebeveynlerin bir uzman yardımından yararlanması ve çatışmayı gidermesi gerekiyor. Bu yardımın yasalar veya bir mahkeme tarafından verilmesini beklemek saflık olur.

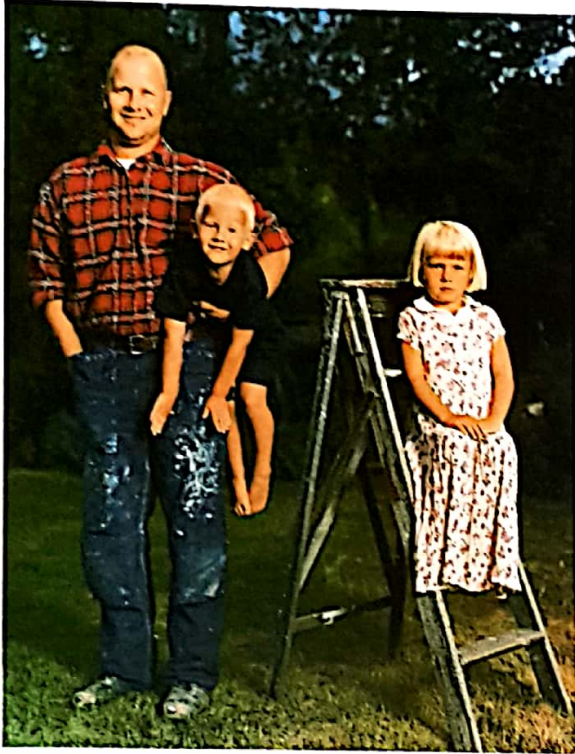
Velayetin kimde olduğunun belirlenmesi, ebeveynleri ayrılma noktasında kazanan veya kaybeden olma durumundan korumak stratejisinden başka bir şey değildir. Galiba ayrılan aileler için kabul etmemiz gereken en iyi çözüm, her iki ebeveynin de yanında olacak çocuğun "en az" zarara maruz kalacağı bir velayet modeli bulmak olacaktır.

Çocukların babalarına, babaların çocuklarına ihtiyaçları vardır

AnnBritt Grünewald

Kadın Forumu Vakfı Başkanı

 ster ker Cezaevi Direktörü (1978 - 1998)

dahalesinden mahrum kalan mahkumların çocukluklarında yaşamış oldukları bu ihanet, bu çocukların daha sonra diğ r insanlara güvenmemelerine neden oluyor ve insanlarla sürdürülebilir ilişkiler kurmalarını zorlaştırıyordu. Hatta belki de çocukluklarında yaşamış oldukları bu ihanetlerin sonucu olarak uyuşturucu kullanicılarında ve alkoliklerde görülen derin depresyon haline sebep oluyor, onlar da kendilerini tedavi etmek için uyuşturucu ve alkole sarılıyordu.

Uyuşturucu bağımlılarında bu gelişme erken ergenlik döneminde baş göstermekteydi. Çoğunlukla evde bir baba figürü bulunmuyordu. Hayatlarında bir erkek modelinin bulunmaması, bu gençleri kendileri gibi şartlarda yaşayan diğ r erkek çetelerini bulmaya itiyor, sosyallikten uzak, hatta suç işlemeye meyilli hale gelmelerine neden oluyordu. Çetede ki daha büyük erkekler, çocuklar için baba modeli oluşturuyor ve onları taklit etmeye, onların sevgisini ve ilgisini kazanmaya (olumsuz yetenekler edinerek)  abalıyorlardı. Bu tür bir suç çetesine kabul edilmenin yolu, suç işlemek, suç sayılan davranışlarda bulunmaktı.

Tabii ki yalnız yaşayan bir annenin yanında büyüyen çocuğın mutlaka "suçlu" olacağı anlaşılmamalıdır. Güçlü ve yeterli tek bir ebeveyn, çoğunlukla, bir çocuğın normal

Uyuşturucu bağımlısı mahkumlarla yaptığımız çevresel terapi programlarında, mahkumlar hayat hikayelerini anlatırken sürekli gündeme gelen konu, doğru dürüst bir babadan yoksun oluşlarıydı. Bu örneklerde çoğunlukla baba, erken bir dönemde evi terk etmişti; diğ r mahkumlarda ise büyüdükleri ortamda baba alkolik, uyuşturucu bağımlısı ya da işsiz veya diğ r psikolojik problemleri olan biriydi. Başka bir grupta ise  ne çıkan, baba- ocuk ilişkisinin olamayışı, babanın sürekli işi ile meşgul olmasıydı. Her durumda,  ocuk için sonuç aynıydı: Doğru dürüst bir baba yoktu hayatlarında.

Bu koğuşu paylaşan mahkumlar arasında erkeklere karşı büyük bir öfke ve hır cılık vardı. Ebeveynin ilgi ve olumlu m -

gelişmesini ve güvenliğini sağlayabilmektedir. Yukarıda belirtilen gelişmeler, her iki ebeveynin de yeterli olmadığı ve çocuğun yeterli olmayan bir annenin yanında büyüdüğünü ele aldığım örneklerde görülmüyordu.

Uzun zamanlar, babalık müessesesinin bir erkek çocuk için en önemli şey olduğunu düşünüyordum. Kız çocuklar ne de olsa onlara model olan anneleri ile neredeyse her zaman yakın ilişki içinde olabiliyorlardı. Buna ilave olarak da, toplumun kızların davranışıyla ilgili beklentileri vardı ve onlar için daha katı kurallar bulunuyordu. Böyle olunca da kızlar üzerine sınırlamalar getirmek kolay olmaktadır. Dolayısıyla, babalık kız çocuklar açısından hayati önemde değildi; böyle düşünüyordum. Ama şimdi aynı fikirde değilim. Şimdiki düşüncem, babalık kavramının hem kız hem de erkek çocuklar için aynı ölçüde önemli olduğunu yönünde. Başarılı birçok kadın, hayatlarında babalarıyla olan yakın ilişkilerini vurguladılar ve babalarının "sevgili çocuğu" olduklarını, babalarının onlara desteğinin (kariyerleri açısından da) ne denli önemli olduğunu doğruladılar.

Aynı zamanda, suçlu gençlerin annelerinin erkeklerle ilişkilerinde genellikle zorluk çeken kadınlar olduğunu da farkındayım. Bu anneler tacize uğramış veya düzenli bir şekilde şiddet görmüş ve erkeklerle karşı temelde derin bir nefret besleyen kadınlar olabiliyorlar. Erkeklerden nefret ederek bir erkek çocuğu yetiştirmek, çocuğun iyi gelişmesine yardımcı olamıyor.

Çıkardığım sonuç şu: Yetişkin kişiliğimizi oluştururken kendi cinsimizden rol modelleri arıyor olsak da kendi cinsiyetimizin statüsü (erkek veya kadın olmak olumlu ya da olumsuz olabilir de) esas olarak diğer cinsin bizi nasıl gördüğüyle belirlenmektedir.

Kadınlara karşı aşağılayıcı ve nefret dolu bir yaklaşım içinde olan bir baba, kızının kadınlık durumuna bakışını olumsuz etkileyecektir. Aynı şekilde, erkeklerden nefret eden bir kadın da oğlu üzerinde erkeklik imajıyla ilgili olumsuz bir etki bırakacaktır.

Bu tür davranışlar hayatın çok erken döneminde oluşmaktadır. Bu ve birçok başka nedenden de yeni doğmuş bir çocuğun sadece annesinin değil, babasının da yüzünü görmesi gerekmektedir. Bu ilk karşılaşma, hiçbir zaman kopmayacak bir bağ oluşturmaktadır.

Bugün İsveç'te, erkek için yeni bir rol yaratmanın hangi yöntemleri gerektirdiği üzerine yoğun tartışmalar yapılmaktadır. Bunun nedenlerinden biri, erkeklerle de çocuğun doğduğu andan itibaren onunla yakın ilişki kurabilme hakkının verilmesiyle ilgilidir. Böylece İsveç, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin "Çocuk, ebeveynlerinden kopartılamaz" maddesini uygulayacaktır. Bu vizyon İsveç'te gerçekleşmektedir. Biz yeni bir erkek modelinin yaratılmasının eşliğindeyiz; önce insanların kafalarında, sonra da gerçek hayatta.

Çocukların olgun yetişkinler olabilmeleri için babalarına ihtiyaçları vardır. Babaların da çocuklarına. Zira ancak çocuklarla iletişim içinde olursak içimizdeki çocukla ilişkimizi sağlamamız mümkün olacaktır. Ve ancak o zaman tam anlamıyla yetişkin erkekler ve kadınlar olabilir, hem kendi hem çocuklarımızın hem de dünyanın sorumluluğunu yüklenabiliriz.

Yasalar Ne Söylüyor?

İsveç'te

1 Boşanmak isteyen çiftler bir mahkemeye
9 başvurarak, ortak velayete gönüllü oldukla-
7 rını söylerler. Aynı şekilde evlenmeden birlik-
7 te yaşayanların da ayrılma durumlarında
bunu yapmaya hakları vardır.

1 Ebeveynler anlaşırken ortak velayet
9 her şekilde verilmektedir.
8 Yerel yönetimlere, boşanma sürecinde ve-
3 layet ve çocuğun ebeveynlerle bağlantısı
konularında ebeveynler arasındaki sorun-
lara çözüm bulmak için aracılık yapma yet-
kisi verilmiştir.

1 Boşanan çiftler talep ettikleri zaman yerel
9 yönetimlerin aracı olmaları kanunen zorun-
9 lu kılınmıştır.

1 Bakım desteği sistemi getirilmiştir. Devlet bo-
9 şanmış ailelerin çocukları için aylık ödenek
9 vermeyi garanti etmiştir (2000 yılında bu
7 ödenek 1,173 İsveç Kronu'dur). Bakımdan
sorumlu olan taraf bu parayı devlete geri
ödemekle yükümlüdür.

1 Velayet, görme izni, bakım ve nafaka konu-
9 ları belediye Sosyal Refah Kurulu tarafından
9 onaylanarak bağlayıcı hale geldiğinde,
8 boşanan çiftler özel anlaşmalar yapmaya
hak kazanırlar.

Mahkemeler, çocuğun çıkarları açısından
gerekli gördüklerinde, ebeveynlere ortak
velayet kararı verme hakkına sahiptir; ebe-
veynlerden biri buna karşı olsa bile.

Mahkemeler ayrıca, çocuğun ldi ebevey-
niyle de değişik zamanlarda yaşaması ge-
rektiğini hükme bağlar.

Türkiye'de

"Doğum İzinlerinin Yeniden Düzenlenmesine
İlişkin Kanun Tasarı Taslağı"
Hakkında Bilgi Notu

Toplumumuzda geleneksel işbölümü çerçevesin-
de, kadınların doğum yapması nedeniyle karşılaştı-
rıkları sorumluluk ve sıkıntılar tümüyle kadına yük-
lenmiştir. Çalışma hayatında kadınlar için eşit fir-
satlar yaratılması, büyük ölçüde çocuk bakım hiz-
metlerinin varlığı ve yaygınlığına bağlıdır.

Bu doğrultu, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tara-
fından hazırlanan "Doğum İzinlerinin Yeniden Dü-
zenlenmesine İlişkin Tasarı Taslağı"na göre, 657 sayı-
lı Devlet Memurları ve 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi
çalışan kadınların doğum öncesi ve sonrası ücretli
izin süreleri 8'er hafta olarak eşitlenmektedir.

Doğum sonrası ücretli izin süresini takiben her iki ka-
nuna tabi çalışan ebeveynin kullanabileceği şekil-
de 6 ay süreli ücretsiz izin öngörülmektedir. İstenil-
diğinde bu süre 6 ay uzatılabilmektedir. Her iki ya-
sada da yer alan günlük 1.5 saatlik süt izni hakkı sü-
resi, doğum sonrası 6 aylık süre için günde 3 saat,
sonraki 6 aylık süre için ise günde 1.5 saat olarak
eşitlenmektedir.

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk
Medeni Kanunu'nun evlat edinmeye ilişkin hüküm-
leri dikkate alınarak, Tasarı'da, en fazla iki yaşında-
ki bir çocuğun evlat edinilmesi halinde de ücretsiz
izin hakkının kullanılabilmesi öngörülmektedir. Ta-
sarı'da öngörülen izinler sebebiyle işçinin hizmet
aktinin feshedilmeyeceği hükmü getirilerek
hamilelik ve doğum izinleri nedeniyle işten çıkarıl-
maları önleme konusuna açıklık getirilmektedir.
Söz konusu Tasarı, TBMM Plan Bütçe Komis-
yonu'nda kabul edilmiş olup, Genel Kurul'un gün-
demindedir.

Kaynak: TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

C E D A W

Gölge Raporu

Dördüncü ve Beşinci Dönem
Birleştirilmiş Periyodik Ülke
Raporu'na İlişkin CEDAW-Türkiye
Gölge Raporu

Gölge Raporu

4. ve 5. Dönem Birleştirilmiş Periyodik Ülke Raporu'na İlişkin CEDAW-Türkiye Gölge Raporu

CEDAW-Türkiye
Yürütme Kurulu

Kasım, 2004

ÖNSÖZ

Bu rapor CEDAW-Türkiye Yürütme Kurulu (The Executive Committee for NGO Forum on CEDAW) tarafından görevlendirilen bir grup tarafından, hiçbir devlet desteği ve katkısı olmaksızın hazırlandı. Rapor'un temel dayanakları şunlardır:

- 18-20 Nisan 2003'te Ankara'da yapılan CEDAW NGO Forum'un genel oturumları ile 9 ayrı atölye çalışması ile elde edilen bilgi ve belgeler,
- CEDAW-Türkiye'nin organize ettiği eğitimlerde kazanılan bilgiler,
- Türkiye'nin 4. ve 5. Birleştirilmiş Ülke Raporu. (The 4th and 5th Combined Periodic Country Report for Turkey)

CEDAW-Türkiye Yürütme Kurulu üyesi kuruluşların Kasım 2002'den sonraki CEDAW'a odaklı çalışmaları sayesinde bu süreçte yapılanlar şunlardır:

- Nisan 2003'te 81 ilden 450'yi aşkın kadın temsilcinin katılımıyla yapılan CEDAW NGO Forumu atölye çalışmaları (workshops) tam metin olarak kitaplaştırılıp yayınlandı.
- BM ve Parlamentolararası Birlik'in ortak çalışması olan "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve İhtiyari Protokol Milletvekilleri El Kitabı" (The Handbook for Parliamentarians on the CEDAW and Its Optional Protocol) ile BMKP'nin (UNDP) "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Yasal Mevzuatın Oluşturulması: Orta ve Doğu Avrupa ile Bağımsız Devletler Topluluğu'nda Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamak ve Korumak" (Gender Aware legislation in Central and Eastern Europe and in the Commonwealth of Independent States (CIS)) adlı kitabı, BM'nin özel izniyle Türkçeye çevrilmiş, yayınlanmış ve Meclis Başkanı aracılığıyla Nisan 2004'te 550 milletvekiline ulaştırıldı.
- 6 milletvekili, kendilerine yaptığımız "CEDAW Şampiyonluğu" teklifini kabul etti.
- "Kadınlar İçin CEDAW ve İhtiyari Protokol Başvuru El Kitabı" hazırlanıp Eylül 2004'te yayınlandı.
- Türkiye Ülke Raporu'na (The 4th and 5th Combined Periodic Country Report for Turkey) ilişkin değerlendirme ve sorular hazırlanarak June 2004'te CEDAW Komitesi'ne gönderildi.
- 2004'te yapılan Anayasa'nın eşitlik maddesi değişikliği ile TCK değişikliğinin CEDAW doğrultusunda gerçekleştirilmesi amacıyla, Meclis'teki çalışmalar izlendi.

Ankara, Kasım 2004

CEDAW- YÜRÜTME KURULU'NA ÜYE OLAN KADIN ÖRGÜTLERİ

Sekreteryası: Uçan Süpürge

Üyeler:

- Uluslararası Af Örgütü - Türkiye Şubesi
- Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı
- Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği (KASAD)
- Kadın Adayları Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA-DER)
- Başkent Kadın Platformu
- Kadın Dayanışma Vakfı
- Uluslararası Bahai topluluğu, Türkiye Şubesi
- KAZETE
- Üniversiteli Kadınlar Derneği - Ankara Şubesi
- Türkiye Aile Planlaması Derneği
- Türk Kadınlar Birliği
- Ev-Eksenli Açık Kadınlar Çalışma Grubu

YASALAR VE KANUN ÖNÜNDE EŞİTLİK İLKESİ

İlgili CEDAW maddeleri: 1, 2, 4, 9, 13, 15, 16.

MEVCUT DURUM:

CEDAW, taraf devletleri ayrımcılığı tümüyle ortadan kaldıracak yasal düzenlemeleri yapmak ve hayata geçirmekle yükümlüdür. Buna karşılık Türkiye'nin 1995-2004 döneminde Sözleşmenin istediği ve devletin taahhüt etmiş olduğu düzeye ulaşılmış olduğunu söylemek mümkün değildir. Avrupa Birliği'ne üyelik nedenli uyum çalışmaları kapsamında mevzuatta önemli gelişmeler kaydedilmiş, ancak yapılan düzenlemelerde CEDAW'ın öngördüğü ayrımcılığın önlenmesi arzu ve amacına yeterince ilgi gösterilmemiştir. Siyasi irade, kadının yasalar önünde tam eşitliğini sağlamak konusunda bazen isteksiz, bazen kararsız, bazen de tümüyle karşı bir görünüm sergilemekte ve bu politik arzu eksikliği her düzenlemede yarım, eksik ya da tartışmalı hususlar kalmasına yol açmaktadır. Bu arzu eksikliğinin açık bir ifadesi olarak, devletin bu alandaki sorumluluklarını yerine getirme sürecinin koordinatörlüğünü yapması beklenen ulusal mekanizma 1994'ten Ekim 2004'e kadar teşkilat kanunu olmaksızın çalıştırılabilmektedir. Türkiye'de henüz cinsiyete dayalı ayrımcılığın sona erdirilmesi bir devlet politikası haline gelmemiştir. İçeriğinde kadının yasal haklarının tanınmasına ve ayrımcılığın önlenmesine de yer veren her yasal düzenleme özellikle siyasi iradede ciddi bir dirençle karşılaşmaktadır. Kadına yönelik ayrımcılığın sona erdirilmesini, hayatın içindeki eşitliğin gerçekleşmesini amaçlayan ve bunun mücadelesini veren kadın kuruluşları, uzun yıllardır talep ettikleri yasa değişiklikleri için son yıllarda çok yoğun bir lobi ve savunuculuk çalışması yürütmüşlerdir. Çabamıza ve toplumsal desteğimize rağmen, doğrudan yaşama hakkıyla ilişkili olan "namus cinayetleri"ni engelleyecek düzeyde caydırıcı bir hüküm 2004 yılı içinde gerçekleştirilen Türk Ceza Kanunu değişikliği kapsamında yer almadı.

Son yıllarda, AB'nin Kopenhag Kriterleri ve Katılım Öncesi Ortaklık Programı çerçevesinde hızlı bir yasal düzenleme dönemi yaşanmaktadır. Bu kapsamda, arzu edilen düzeyde olmasa da, eşitlik yönünde de gelişme kaydedilmekle birlikte, uygulamanın geliştirilmesi için çaba harcanmamakta, hakların yaygın bir şekilde kullanılması için gereken ulusal eylem programları üretilmemekte, kaynak ayırmaya gidilmemektedir. Bu alan, hemen hiçbir maddi destek olmaksızın, adeta sivil toplum kuruluşlarına bırakılmış durumdadır. İdari mekanizmalar yasal hakların kullanımı yönünde yavaş çalışmaktadır. Örneğin, başta yargı mensupları (hakim, savcı ve avukatlar), kolluk kuvvetleri (polis ve jandarma) yasal hakların uygulanmasına yardımcı olma imkanına sahip ve bu anlamda görevlidir. Özellikle yargıçların içtihat yoluyla hem uygulamayı kolaylaştırıp netleştirmeleri, hem de uygulama alanını genişletmeleri beklenir. Buna karşılık, örneğin Ocak 1998'de yürürlüğe girmiş bulunan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un uygulanmasında önemli görevleri olan kolluk kuvvetleri, bu görevleri yerine getirmekten hala uzaktır. Devlet, yasal düzenlemelerle kendisine verilmiş görevleri yerine getirebilmek için gereken

hizmetiçi eğitimleri yeterli düzeyde yapmamakta, program geliştirdiği durumlarda da yaygın bir eğitim uygulaması gerçekleştirmemekte, ilgili personeli yetiştiren meslek okullarının eğitim müfredatlarında bu eğitim ihtiyaçlarını dikkate almamaktadır. Devletin vatandaşa yasal haklarını öğretme görevi ise, az sayıda ve hiçbir cazibesi olmayan, düz anlatımdan ibaret televizyon-radyo programları ile yapılmaktadır.

Olumlu Yasal Düzenlemeler:

4. ve 5. Birleştirilmiş Ülke Raporu'nda belirtilen olumlu yasal düzenlemelere ilaveten,

- Ocak 2002'de yürürlüğe giren Medeni Kanun,
- 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanunu'nda yer alan koruyucu düzenlemeler ve "işyerinde cinsel taciz"in Kanun'da açıkça belirtilmiş olması,
- Yine 2003'te yürürlüğe giren kanunla Aile Mahkemelerinin kurulması ve aile hukukuna ilişkin işlerle görevlendirilmeleri,
- Mayıs 2004'te yapılan Anayasa değişikliği ile Anayasa'nın eşitlik maddesine "devletin kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında sorumlu olduğu"nun açıkça yazılması,
- 2004 yılında kabul edilen ve Nisan 2005'te yürürlüğe girecek olan yeni Ceza Yasası,

gibi olumlu gelişmeler mevcuttur.

ÖNEMLİ EKSİKLİK VE GÜÇLÜKLER:

1. Türkiye'nin hala bir "eşitlik çerçeve yasası" yoktur. Anayasa'da yer alan ve 2004 yılında yenilenmiş olan eşitlik hükmü bu ihtiyaca cevap verecek ayrıntıda değildir. Bu konudaki Anayasa değişikliği sırasında madde hükmüne eklenmesi reddedilmiş olan "geçici özel önlemlerin ayrımcılık sayılmayacağı" hükmünün Anayasa'ya konmasına, eşitlik çerçeve yasasında da tanımlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır.
2. Yasa yapma sürecinde yasa koyucuya "ayrımcılık açısından inceleyici, yönlendirici" olacak ulusal mekanizmaya ilaveten, Parlamento bünyesinde oluşması gereken "Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu" oluşturulmamaktadır.
3. Yasa koyucu ve uygulayıcılar, çok dar bir tanımla açıkça kadın hakkı olduğunu düşündükleri yasa değişiklikleri dışında, örneğin kamu yönetimi reformu kanunu, yerel yönetimler kanunu gibi kadınları doğrudan ilgilendiren kanunların yapım sürecinde, kadın kuruluşlarının görüş ve önerilerine başvurmamaktadırlar. Hatta, burada verilen örneklerdeki gibi kanunların toplumsal cinsiyet açısından incelenmesinin anlamını ve önemini kavratmak büyük bir güçlük taşımaktadır. Ceza Kanunu vb, dar bakış açısıyla bile kadınlarla doğrudan ilgili olduğu tartışmasız olan kanun yapım süreçlerinde de, kanunun büyüklüğü karşısında bu konudaki hükümlerin azlığından söz edilmekte ve küçümseyici bir tutum takınılmaktadır.

4. 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 7 yıldır yürürlükte olmasına rağmen, yaygınlaşmamıştır. Koruma tedbirlerinin infazında yaşanan sorunların engellenmesi için çaba harcanmamıştır. İlgili kamu personelinin tamamı hala eğitimden geçmemiş durumdadır. İlk başvuruda harc aranmamasına rağmen, uygulama aşamalarında harc muafiyetleri devam ettirilmemiş, bürokratik işlemler azaltılmamıştır. Şiddete uğrayan kadınları koruyucu devlet politikaları ve eylem planı üretilmeyerek, sığınma-evleri vb destekler komik düzeyde bırakılarak, Yasa'nın caydırıcı etkisi de azaltılmaktadır.
5. Yeni Medeni Kanun'daki yasal mal rejimi Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olan evliliklere uygulanmamaktadır. Bu, 11 milyonu aşkın evli kadının edinilmiş mallara katılma rejiminden yararlanamamasına ve ayrımcılığa uğramasına yol açmıştır.
6. Aile mahkemeleri ihtiyaca cevap verecek donanıma kavuşturulmadan, gerekli hizmet-içi eğitimler yapılmayarak aileyle oluşturulmuş, adil yargılama gerekleri açısından sıkıntı yaratır durumdadırlar. İlgili Kanun'da duruşmaların gizli yapılmasına ilişkin düzenlemeye yer verilmemiş olması da kadınlar açısından sıkıntı yaratmaya devam etmektedir.
7. Nisan 2005'te yürürlüğe girecek olan yeni Ceza Kanunu'nun yapım sürecine en çok müdahale eden sivil toplum hareketi kadın hareketi oldu. Buna rağmen Kanun'da, yukarıda da belirtildiği gibi, namus cinayetlerine engel olacak sağlam bir yasal düzenlemeye yer verilmedi, ensestini açıkça bir suç olarak tanımlanmadı, 15-18 yaş arasındaki çocukların istekleriyle birlikte olmaları halinde bile hapisle cezalandırılmaları öngörüldü, "ayrımcılık yasağı" tanımında "cinsel yönelim" ibaresine yer verilmedi.
8. Siyasi partiler ve seçim kanunları başta olmak üzere, kadınların ayrımcılıktan korunmasını öngören kota vb düzenlemelerle diğer geçici özel önlemlerin hızla alınması gerekmektedir.

SIYASET VE KARAR MEKANİZMALARI

İlgili CEDAW maddeleri: 4, 7.

MEVCUT DURUM:

Türkiye'de kadınlar, yasal olarak seçme ve seçilme hakkına sahip olsalar da siyaset ve karar mekanizmalarına katılım ve temsil oranları erkeklere kıyasla halen çok düşüktür. **Parlamento'da** 1999 Genel Seçimi sonucu kadın temsil oranı %4,2 (550 milletvekilinin 22'si kadın) olmuş, 2002 Genel Seçimi sonrasında da bu oran sadece % 4,36'ya (550 milletvekilinin 24'ü kadın) ulaşmıştır. Bu kadın temsil oranıyla, Türkiye 119 ülke arasında 103. sıradadır. **Bakanlar Kurulu'nda** sadece geleneksel olarak kadından sorumlu devlet bakanlığı görevini yürüten bir bakan vardır. **Meclis'te** kadın olmayınca Komisyonlarda hiç olmuyor. TBMM'de oluşturulmuş 16 Komisyon'da toplam 11 kadın vekil görev almıştır. Komisyon başkanı ya da başkan vekili tek bir kadın vekil bile yoktur. Siyasi partiler kadın vekillerini Komisyonlarda üye olarak az, başkan ve vekil olarak da hiç görevlendirmemektedirler. **Yerel meclislerde** Parlamento'daki kadın temsil oranı bile söz konusu değildir. (bkz: Tablo-1)

2003-2004'te bir kadın kuruluşunun Ankara'da uyguladığı "Yerel Yönetimlerde Kadın Katılımı ve Temsili" projesinde, kadınların aday olma açısından en küçük yerel yönetim birimi olan muhtarlıklara gösterdiği ilginin yerel yönetimlerdeki diğer karar organlarına yönelik ilgilerinin çok üstünde olduğu görülmüştür. Bu fark;

- Siyasi partilerin iddia ettiği gibi, kadınların siyasete ve karar organlarına aday olmaya ve seçilmeye ilgisiz ve isteksiz olmadıklarını;
- Siyasi partiler tarafından belirlenen adaylıklarda kadın aday oranının aşırı düşüklüğü, siyasi partilerin siyasette kadınları destekleyici bir yaklaşım, politika ve tutum geliştiremediklerini;

Tablo-1: Türkiye'de Kadınların Yerel Meclislerde Temsil ve Katılım Oranları

	Kadın sayısı	Numara	Yüzde (%)
1999 Yerel Seçimleri			
Belediye başkanı	20	3.216	0,6
İl genel meclisi üyesi	44	3.122	1,4
Belediye meclis üyesi	541	34.084	1,6
2004 Yerel Seçimleri^(*)			
Belediye başkanı	19	3.216	0,6
İl genel meclisi üyesi	54	3.184	1,7
Belediye meclis üyesi	864	34.477	2,5

(*) Yüksek Seçim Kurulu'nun cinsiyeti dikkate alan bir ölçütünün olmaması nedeniyle 2004 Yerel Seçim Sonuçları'na göre seçilen kadın sayısı kişisel çabalarla tespit edilmiştir. Resmi istatistik henüz yoktur.

- Siyasi partiler tarafından belirlenmeyen muhtar adaylığına gösterilen ilgi, kadınların siyasi partilerin kadınları dışlayıcı aday belirleme tutumu izlediklerinin farkında olduklarını göstermektedir.

Ülkemizde kadınların siyasal temsiline önündeki en önemli engellerden biri **siyasal kültür**, daha açık bir ifadeyle, **siyasi partilerin erkek egemen yapısıdır**. Siyasi partilerin karar organlarındaki kadın temsil oranları genel siyasetteki kadın temsil oranlarından farklı değildir. Siyasi partilerde kadınlar, politikayı belirleyen kademelerde değil, partiye destek veren yan-destek kuruluş olarak örgütlenmiş **kadın kollarında** yoğunlaşmıştır. Siyasi partilerin büyük çoğunluğunun tüzüğü ve kadın kolları yönetmeliği, bu kolları etkisiz, yetkisiz ve bütçesiz bırakmıştır.

Kadını bir siyasal özne olarak görmeyen siyasi partiler, kadınları siyasete kazanmak için bir politika üretememektedir. Bu politikaları geliştirme çabası gösteren bazı küçük partiler de, bunları uygulamaya geçirmekte zorlanmış, hatta bu politikaları hiç uygulayamamışlardır.

Siyasi partiler, "kadınlar da erkekler gibi mücadele edip siyasette yer alsın" zihniyeti egemendir. Bu zihniyet, toplumsal ve yasal fırsatlardan tarihsel olarak eşit bir biçimde yararlanamayan kadınların bu mağduriyetini giderecek kota gibi özel önlemlerin alınması ve destek politikalarının geliştirilmesini, eşitsizlik, kadın lehine ayrımcılık olarak görmekte ve göstermekte, geçici özel önlemler olarak uygulamaya bile yanaşmamaktadır. Siyasi partilerin çoğunun tüzüğünde kotalar ve destek politikaları yer almamaktadır. Bazı siyasi partilerde sembolik (% 10 gibi) oranlarda kota mevcuttur. Kota uygulaması olan partilerde, uygulamanın bir ya da iki karar organıyla sınırlı tutulduğu, örneğin delegeler ve seçim aday listeleri için kota uygulamasına yer verilmediği görülmektedir.

Siyasi partilerin kadın örgütleri ile ilişkileri yok denecek kadar zayıftır. Siyasi partiler kadın örgütlerini görmezden gelme eğilimindedirler.

Kamu yönetiminde görev yapan kamu personelinin 1/4'ü kadın olmasına rağmen, yönetim düzeyinde kadın sayısı çok düşüktür. Türkiye'de halen tek bir kadın vali ve vali yardımcısı yoktur. Bugüne kadar da yalnızca bir kadın vali olmuştur.

Yukarıda yer verdiğimiz bilgiler, kadınların, kendi yaşamlarını doğrudan ilgilendiren politikalar üzerinde hiç bir söz sahibi olmadıklarına işaret etmektedir. Diğer bir deyişle, kadınlar kendilerini doğrudan etkileyen politika ve kararların oluşum süreçlerinde de, karara bağlandıkları yerlerde de yer alamamakta, böylece kendi özgün sorunlarına doğrudan çözüm getirme şansından da uzak kalmaktadırlar. Bunun en önemli sonucu olarak, kadınlar yaşamın her alanında (eğitim, çalışma yaşamı, aile yaşamı, sağlık vb) ağır sorunlarla karşı karşıya iken, bu sorunları ortadan kaldıracak politika ve programların geliştirilmemesi, bütçe ve kaynak ayırmaların yapılmamasıdır. Bu bir yandan mevcut eşitsizliklerin sürmesi, diğer yandan her kararda, örneğin her yıl bütçe kanununda kadınların dikkate alınmayarak bir kere daha ayrımcılığa, haksızlığa uğraması ve 'fiili eşitlik' anlayışını yerleştirecek süreçlerin yaşama geçirilememesi demektir.

YASAL DÜZENLEMELER VE ÖNEMLİ EKSİKLİKLER:

- Yukarıda, "Yasalar ve kanun Önünde Eşitlik İlkesi" başlıklı bölümde de belirtmiş olduğumuz gibi, Türkiye'de bir eşitlik çerçeve yasası ve geçici özel önlemlerin ayrımcılık sayılamayacağını emreden bir Anayasal hüküm yoktur. Bu durum, siyasi partiler ve seçim kanunlarında kadınlar lehine bir kota uygulamasına yer verilmesinin ayrımcılık sayılmasını ve Anayasa Mahkemesi tarafından eşitlik ilkesine aykırı sayılarak iptal edilmesini engelleyecektir.
- Türkiye'de Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik herhangi bir geçici özel önlem içermemektedir. Kadın politikaları gündemini belirleme ve toplumsal cinsiyeti ana politikalara yerleştirme mücadelesinde giderek daha örgütlü ve etkin hale gelen kadın örgütleri bu yasalarda yapılmasını istedikleri değişiklikleri bir yasa teklifi haline getirerek Meclis Başkanlığına, Hükümet'e ve siyasi partilere sundular. Bu teklifte asıl olarak alınması gereken özel önlemler belirtildi. Her bir cinsiyetin en az %30 temsil ve katılımının zorunlu kılınması, uyulması gereken birinci ilke olarak vurgulandı. Bu teklif halen Meclis'teki siyasi partiler tarafından bir kanun teklifi olarak gündeme getirilmemiştir.
- Kadın kollarının görev ve yetkilerinin, kadın-erkek eşitliğini ve kadınların karar alma süreçlerine katılımını güçlendirecek şekilde, siyasi parti tüzük ve yönetmelikleriyle belirlenmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda, örneğin siyasi partilere devletçe yapılan para yardımının en az %20'sinin, kadınlara yönelik araştırma, geliştirme, eğitim ve politika oluşturma çalışmalarında kullanılmak üzere kadın kollarına tahsis edilmesi öngörülmelidir.

EKONOMİ, ÇALIŞMA HAYATI VE YOKSULLUK

İlgili CEDAW maddeleri: 4, 11, 13, 14.

MEVCUT DURUM:

Türkiye işgücü piyasaları, kadın aleyhine ayrımcıdır; kadınlar işgücü piyasasına giriş için karar almaktan başlayarak her aşamada ayrımcılıkla karşılaşılır. Bunun önemli bir nedeni, **içselleştirilen kalıp yargılardır**. Bu içselleştirme, ayrımcılığın fark edilmesini, kavranmasını güçleştirmekte, kadınları ve sorunlarını görünmez kılmaktadır. Görünmezlik, çözüm ve hizmetlerin gelişmesini önlemektedir. Örneğin, enformel ekonomide çalışan bir çok kadın kendisini "**çalışan**" olarak tanımlamakta, bu nedenle de çalışanların haklarına sahip olup olmadığıyla ilgilenmemektedir. İşgücü piyasasıyla ilgili kurum ve kuruluşlar, kadınları **görünmez işçiler** olarak bir kıyıda unutmaktadır. Yapılan model üretmeye yönelik pilot çalışmalar sistemlerde değişikliğe, sonuca yol açmamaktadır. Devlet, 1990'larda bir Dünya Bankası projesi kapsamında, kadın emeğini görünürleştirecek bir dizi araştırma gerçekleştirip yayınlamış, ancak bu çalışmaların bulgularına dayanarak ayrımcılığı/eşitsizliği giderecek politika ve özel programlar üretip uygulamayı başaramamıştır. Devletin işgücü piyasası, çalışma hayatı ve istihdamla ilgili birimleri son 10 yılda bir anlamda **yeniden yapılandırılmış**, bu yeniden yapılandırmada kadınların ihtiyaçları dikkate alınmamıştır. Devletin ilgili birimlerinin kadına yönelik sorun algısı, çalışma hayatındaki kadınları koruyan ILO standartlarının ulusal mevzuatımıza hangi ölçüde aktarılabildiği ile sınırlıdır. Bu durum, kadına yönelik ayrımcılığın devam etme-

sinde önemli bir yer tutmakta, hatta bizatihi bir ayrımcılık oluşturmaktadır. Bu sınırlılığın bir uzantısı olarak, örneğin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, AB direktiflerine uyum çalışmalarında işçi ve işveren kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmaya özen gösterirken, kadın kuruluşlarını bu çalışmaların tarafı olarak görmemekte ve çalışmalara katmamaktadır.

Türkiye kadın emeği açısından kavramsallaştırma eksikliği bulunmasına rağmen, ILO standartlarında işgücü istatistikleri üretiminde oldukça gelişmiş durumdadır. Bu istatistiklere göre, Türkiye'de 15 yaşından büyük kadın nüfusun **işgücüne katılma oranı** erkeklerinkinin yaklaşık yarısı olup % 25-29 dolayındadır. Bu fark, ayrımcılığın ne denli ciddi olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin gelişmişlik düzeyindeki bir ülke için olamayacak ölçüde düşük olan kadının işgücüne katılım oranı, işgücü piyasasının kadınları çekmediğine ya da istatistiklerin işgücü piyasasının kadınları çeken kısımlarını kapsamadığına işaret eder. Örneğin eviçi emek işgücü dışında tanımlandığından, **12 milyonu aşkın ev kadını işgücünün tamamen dışında** sayılmaktadır. Soru formu ev kadınlarının ev-eksenli çalışan olup olmadıklarını tespit etmeye yönelik bir soru içermektedir, ancak bu soru gerçek durumu yakalamaya yetmemektedir.

İşgücü piyasasında cinsiyete dayalı eşitsizlik büyük ve derindir. Örneğin, kırsal kesimde kadının işgücüne katılımı % 45-48'e yükselirken, kentsel kesimde % 16-17'ye düşer. Kırsal kesimde işgücüne katılımın ciddi şekilde yüksek olması kadına yönelik başka bir ayrımcılığın, % 85-90'ı kadın olan bir çalışma türü olan **ücretsiz aile işçiliğinin** sonucudur. Mevsimlik tarım işçiliğinde belirgin bir kadın işçi ağırlığı vardır. Tarımsal faaliyetlere özgü bir iş yasasının çıkarılmaması doğrudan kadınlara yönelik bir ayrımcılık yaratmaktadır.

İşgücü piyasasına girişteki ayrımcılık, erkek egemen toplumsal yapıdan kaynaklanmakta ve çeşitli biçimler alabilmektedir. Aile-eş, kadının işgücüne katılmasını engellemektedir. Örneğin, erkekler aile sorumluluklarını paylaşmaya yanaşmamakta, olumlu çaba harcayanlar da teşvik ve destek görmemekte, aksine aileleri ve sosyal çevreleri tarafından erkeklikleri sorgulanarak aşağılanmaktadır. Devlet, "ebeveyn izni" gibi aile sorumluluklarını "eşit paylaşılması gereken sorumluluklar olarak gördüğünü ve kabul ettiğini" gösterecek olan yasal düzenlemeleri yapmamaktadır. Erkeklerin kadınlara yönelik "koruyucu görünümü baskıları", "namus saiki"ne dayanan erkeklerle aynı mekanda çalışma yasağı gibi ağır uygulamaları mevcuttur. Evli kadının çalışmak için eşinden izin alması, yasal olarak 1996'da sona erdirildi; ancak kadınların eşten izin alarak çalışması geleneği devam ediyor. Müslüman dindar kadınlara, dindar kadının evinde oturması, eşine hizmet edip çocuklarını yetiştirmesi dini emir olarak sunulmaktadır. Devlet tüm bu konularda yapması gereken çeşitli çalışmaları yapmıyor, program bile geliştirmiyor.

İşe almada ayrımcılık vardır. İşler kadın-erkek işi olarak ayrılmıştır. Erkek mesleği sayılan, inşaat, maden, petrol gibi mühendislik alanlarında, inşaat teknikerliğinde diplomalı kadınlar ya işe alınmayarak ya da masa başında çalışmaya zorlanarak ayrımcılığa uğramaktadırlar. Bizzat devlet, Kamu Personel Sınavı (KPS) sonuçlarına göre memuriyete yerleştirmelerde bazı

işlerde erkek olma şartı aramaktadır. Örneğin, 2002-2004 yıllarında Devlet Personel Başkanlığı'nca yayınlanan işe yerleştirme tercih kitapçıklarında Maden Tetkik Arama ve Devlet Su İşleri gibi kuruluşlarda işe girecek bazı mühendisler için "erkek" olma şartına yer verilmiştir. Teolog kadınlar Diyanet İşleri Başkanlığı'nda vaize, kurs öğreticisi ya da araştırmacı kadroları dışında bir işe atanmamaktadır; imam ve vaiz kadrolarının tamamı erkeklerle tahsis edilmiştir. Cinsel yönelim, dinsel inanca dayalı giyim işe girme ve iş kurmakta daha da özel güçlüklerle neden olmaktadır. Bakanlıklardan kadın milli futbol takımına kadar bir çok işte kadın ve erkeklerin maskülen/feminen görünümü ve/veya sakat olup olmadıklarına bakılmaktadır. Özel sektörde, özellikle bankacılıkta, işe alma görüşmelerinde kadınlara "evlenmeyi düşünüp düşünmedikleri" açıkça sorulmakta, kadınlara "belirli bir süre için, örneğin iki yıl çocuk yapmayacakları"na dair taahhütname imzalatılmakta, taahhüdüne uymayanlara tazminat ödetilmektedir.

İstihdamda "eşit davranma ilkesi" 2003'te çıkarılan İş Kanunu'nda yer aldı. Ancak, yasal düzenlemeler kadınlar dikkate alınarak geliştirilmemekte. Kadınlar, sadece doğum ve hamilelikle sınırlı şekilde dikkate alınıyorlar, önlemler de aşırı koruyucu gece ve sualtı-yer altı işlerde çalıştırmama vb ile sınırlı tutuluyor. Eşitlikçi yasal düzenleme olsa bile uygulamada eşitsizlik yaygın şekilde devam etmektedir. Ücret eşitsizliği, çok bilinen, bir örnektir. Mesela, zeytin toplayıcısı işçi kadınların ücretleri genellikle erkeklerinkinin yarısı kadardır. Kamu kesimindeki eşitsizlik, hizmet içi eğitimlerden yararlanamama, yükselmenin siyasi koruma gerektirmesi gibi nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Özel sektörde daha düşük vasıf gerektiren alt düzeydeki işlerde çalıştırılma yoluyla ücret eşitsizliği gizlenmektedir. Kadınlar, mevcut sosyal güvenlik yasalarından da daha az yararlanmakta olup, kendileri de kendilerini geçici süreli bir çalışan olarak gördüklerinden özellikle uzun vadeli sigorta kollarından yararlanamayacaklarına, örneğin emekli olamayacaklarına inanmaktadırlar. Tarımda kendi hesabına çalışan kadın çiftçilerin sigortalı olabilme şartları erkeklerinkinden farklıdır; sadece aile reisi olan kadınların sigortalı olabilmesi Medeni Kanun değişikliği ile aile reisliği kalkmasına rağmen devam etmektedir.

1999 ve 2001 ekonomik krizleri sırasında bir yandan toplu işten çıkarmalarda öncelikle kadınlar işten çıkarılmış, diğer yandan işyerlerinden dışarıya, evlere ve çile atölyelerine iş kaymaları yaşanmış, kayan işler kayıtsız, güvencesiz, düzensiz, sigortasız, çok düşük ücretli, sendikasıız çalışma şartlarındaki işler olarak kadın istihdamıyla karşılanmıştır. Bu durum hem işten çıkarmalarda hem de yeni istihdamda kadına yönelik ayrımcılık içermektedir. Enformel ekonominin kadınlaşmış istihdamı aynı zamanda kadınların zaten zayıf olan sendikal örgütlülükle bağının bütünüyle kopmasına yol açmıştır. 2003'te çıkarılan yeni iş yasası işten çıkarmayı kolaylaştırmış; getirilen hukuksal işe iade yöntemleri çok zaman alıcı ve zor olduğundan, kadınların iş gücü pazarındaki sürekliliğini azaltıcı bir etki yapmaya başlamıştır.

İşgücü piyasası ve istihdamdaki bir başka ayrımcılık, örgütlenme ve temsilde ayrımcılıktır. Bu alanda örgütlenmiş kadın kuruluşu sınırlı sayıdadır ve devlet desteğinden yoksundur. Ev-eksenli çalışan kadınlar 2002'de bir kooperatif modeli geliştirdi-

ler. Ayrıca, kadın kooperatifleri yaygınlaşmaya başladı. Yani, bu alanda yeni kadın örgütlenmeleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Meslek kuruluşlarında ve işçi ve memur sendikalarında kadın üye oranı -eğitim işkolu dışında- düşüktür, karar organlarında kadın temsili oldukça sınırlıdır. Bir memur sendikaları konfederasyonunun eğitim işkolundaki sendikası dışında, sendikalar şube düzeyinden itibaren kadın üyelerini dikkate alan bir örgütlenme modeli geliştirmemiştir. Devletin ve mesleki ya da sendikal örgütlerin kadınları işgücü piyasası ve istihdama ilişkin mevzuat ve uygulamalar hakkında bilgilendiren destek program ve uygulamaları son derece sınırlı sayıda ve düzensizdir.

Küçük ölçekli aile girişimciliğinde işletme yasal olarak erkeğin üzerine kurulmakta, kuruluş döneminde kadın emeğinden karşılıksız yararlanılmakta, işletme belirli kararlılık kazandığında kadının işletmeden uzaklaşarak eve dönmesi istenmektedir. Girişimcilikte kadınlara yönelik özel önlem yokluğu engellerin aşılmasını güçleştirmektedir. Girişimci olmak isteyen kadınlar maaşları ve ipotek gösterecek malları olmadığından özellikle kredi almakta güçlük yaşamaktadırlar. Mikro kredi yasal düzenlemeye kavuşturulmamış, dar alanlı pilot uygulamalar olarak mevcuttur. Makro ve mikro ekonomik ve sosyal programların geliştirilmesinde ne kadın girişimciliği ne de kadın istihdamına özel bir ilgi gösterilmektedir.

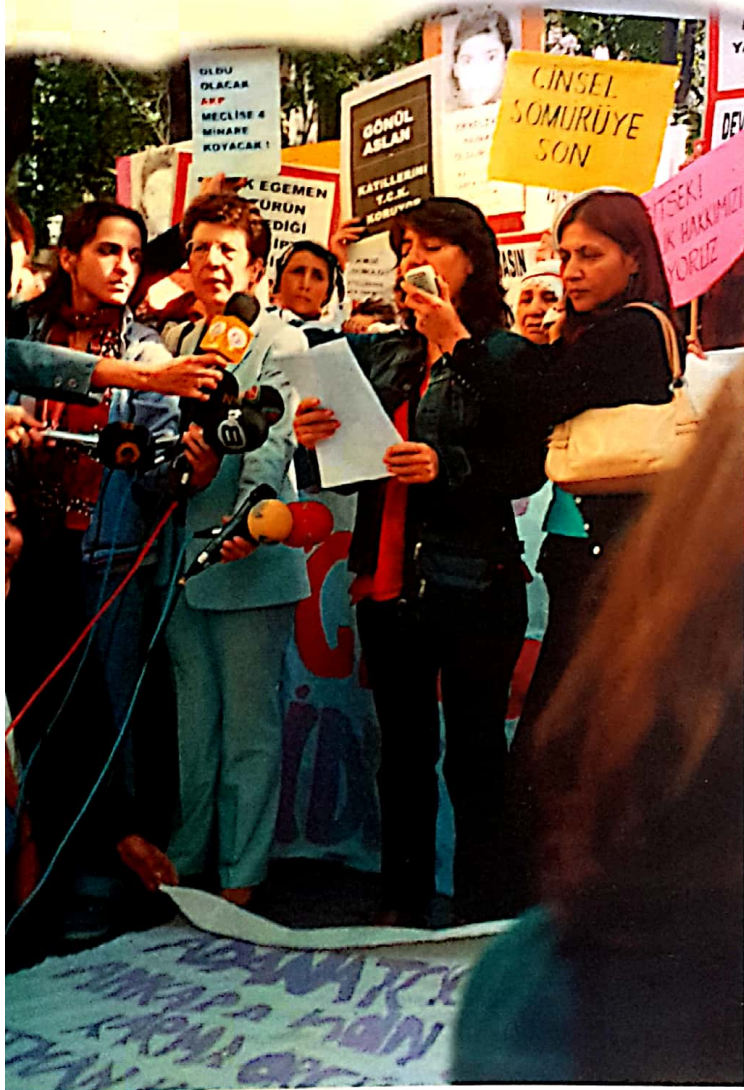
Yoksulluktaki artış, yoksul kadın kitlesini hızla genişletmektedir. Miras yoluyla ayrımcılık ve boşanma kadını yoksullaştırmakta, buna karşı koruyucu önlem alınmamaktadır. Krizler ve küreselleşmenin zararlarını azaltan önlemlerin yetersizliği kadın yoksulluğunu artırmaktadır. Özelleştirmelerde yumuşak geçiş programlarının zayıf ve kadın işçiler dikkate alınmadan hazırlanmış olması, kadın işsizliğini artırmaktadır. Küçük yerleşimlerdeki Sümerbank gibi kadın yoğun KİT'lerdeki özelleştirmeler yerel dokuyu olumsuz etkilemektedir. Uygulanan tarımsal politikalar, önemli ölçüde kadın olan tarım işçilerinin yoksulluğunu derinleştirmiştir. Yoksul kadınlar daha ağır ayrımcılıklarla karşılaşma riski taşımaktadır: Yardım talep etmeye zorlanmak, yardıma bağımlılaştırılmak, kayıtdışı ve yasadışı işlere, seks işçiliğine zorlanmak, eğitim hakkını kullanamamak vb. Kadınların yoksullukla baş etme stratejilerine değer verilmemekte, yoksul kadın stereotipleştirilmektedir. Örneğin, "çalışan yoksul" kavramının geliştirilmemesi kadınları olumsuz etkilemektedir. Kentlerde lise mezunu genç kadınlarda işsizlik oranı % 40'ı aşmıştır. Yaşlı, terk edilmiş, kimsesiz, kuma yüzünden sokağa atılmış yoksul kadınların sayısı da artmaktadır. Yoksullukla mücadele programları çok yukarıdan oluşturulan, belirli kalkınma modellerine dayandırılan, kadınların yaşamlarındaki gerçekliklerden kopuk olduğu için kadınları kapsayamayan, insanların mevcut bilgi ve becerilerinden yararlanmayan, programlardır.

YASAL DÜZENLEMELER VE ÖNEMLİ EKSİKLER:

- Kadın istihdamını artırmaya yönelik bir istihdam politikası oluşturulmalıdır.
- Yasal düzenlemeler gender perspective ile gözden geçirilmelidir. Devlet, ayrımcılığı desteklemediğini, tersine karşı

olduğunu, aile sorumluluklarını eşit paylaşmanın geliştirilmesini önemli bulduğunu gösteren yasal düzenlemeler yapılmalı, örneğin ebeveyn izni müessesesini oluşturmaktadır. Bu gibi uygulamaların toplu iş sözleşmeleri ve centilmenlik anlaşmaları ile yapılması yolu da denenmelidir.

- Hükümet ikircikli muhafazakar tutumunu bırakarak geçici özel önlemler almaya başlamalı, ulusal eylem plan ve programlarını geliştirmeli ve uygulamaya geçmelidir. Girişimcilikte özellikle kredi borçlanma ve sigorta konularında pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.
- İstatistikler iyileştirilmeli, kadın işgücüne görünürlük kazandırılmalıdır. Kamu bütçeleri gender budgeting analizi'ne tabi tutularak kadınların kaynaklardan eşit yararlanmadığına görünürlük kazandırılmalıdır.
- Tarım İş Yasası kadınlar açısından önemli bir ihtiyaçtır.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

İlgili CEDAW maddeleri: 2(c, d), 3., 4/2., 5., 10(c, h), 11/2(a,d), 12/1., 14/2(b, c, h), 16/1 (c) ile CEDAW Komitesi 19 No'lu Genel Tavsiyesi

MEVCUT DURUM:

Öncelikle, bu raporun bütün diğer bölümlerindeki kadın hakları ihlalleriyle, mevcut imkanlardan yararlanmada eşitliğin sağlanamaması hallerinin kadına yönelik şiddet olduğunu belirtiriz.

CEDAW NGO Forumu'nda gerçekleştirdiğimiz "kadına yönelik şiddet" atölyesinde katılımcılar aşağıda belirtilen kadına yönelik şiddet örneklerine tanıklık ettiklerini belirtmişlerdir: kadın intiharları; töre-namus cinayetleri; kız çocukların okutulmaması; çok eşli evlilik; oluru alınmadan tüplerinin bağlanabilmesi; erken ve zorla evlendirilme; 20-30 yaş büyük erkeklerle 2. veya 3. eş olarak evlendirilme; Türkçe bilmeyen kadınların sağlık gibi bazı kamu kuruluşlarının hizmetlerinden doğrudan yararlanamaması; çok çocuk doğurmaya zorlanma; kız çocuk doğurma veya çocuksuzluğun sorumluluğunu tek başına üstlenmek zorunda kalma; maaşına, banka kartına ve takılarına el konması; gözaltında çıplak bırakılmak, bekaret kontrolü gibi taciz ve tecavüzlere uğrama; ailesi tarafından bekaret kontrolünden geçirilme; işyerinde cinsel taciz; enseste kadının kimseye anlatmaması için ölümle tehdit edilmesi; silahlı çatışma döneminde güvenlik kuvvetleri tarafından aranmakta olan kocasıyla ilişkisi olup olmadığını tespit için vajinal muayeneden geçirilme; ailesi tarafından bir yere kapatılarak, yemeksiz ve/veya bağlı tutularak cezalandırılma; burun kesme ile cezalandırılma; kayınbaba ve evdeki diğer erkeklerle konuşamama; kadın ticareti, pornografi; yoksulluk; işsizlik; dini inanç ve geleneklere uymaya zorlanma; dini inançlarla dayatılan değer yargıları; sakat kadınlara yönelik hizmet ve destek oluşturmama; zorunlu ya da ekonomik göçle yerlerinden olan kadınlara yönelik destek oluşturulmaması; doğal afetlerden sonra ortaya çıkan şartlar vb. Bu örnekler şunu göstermektedir:

1. Türkiye'de kadına yönelik şiddet çok çeşitlidir.
2. Kadına yönelik şiddet, etnik köken, cinsel tercih, dini inanç vb nedenli diğer ayrımcılık uygulamalarıyla üstüste binerek ve silahlı çatışma ve yoksulluk gibi diğer sosyal sorunlardan etkilenerek ağırlaşmaktadır,

Devlet imkanlarıyla yapılan 1994 yaygınlık araştırmasında evli erkeklerin % 34'ü eşlerine fiziksel şiddet uyguladıklarını söylemişlerdir. Kadın kuruluşlarının yaptığı araştırmalar da, sözel şiddet dahil olmak üzere, evli kadınların hayatları boyunca en az bir kez şiddete uğramışlık oranının % 97'ye kadar yükselebildiğini göstermiştir. Bu araştırmalardan Ankara'da yapılan birinde evlilik içi tecavüz ve hastaneye gitmeyi gerektirecek kadar ağır fiziksel şiddetten mağduriyetin 1/5'e kadar çıktığı, sözle ve çeşitli aletlerle ölümle tehdit edilmenin alet cinsine göre % 8-15 arasında değiştiği belirlenmiştir. Basına yansıyan namus cinayetinden ölen kadın sayısı, son yıllarda artmış ve 2000-2004 döneminde toplam 54'e ulaşmıştır.

Bu tanıklık ve istatistiklere karşın, Türkiye'de kadına yönelik şiddete ilişkin adalet (adli tıp, savcılık ve mahkeme), polis, rakolları, acil servis vb kamu hizmetlerinin kayıt verilerine dayanan, düzenli istatistiksel bilgi üretilmemektedir, belirli aralıklarla tekrarlanan yaygınlık araştırmaları yapılmamaktadır, şiddet veri tabanı kurulmamıştır. Polis, 2003'ten bu yana, Korumaya Kanunu'na ilişkin görevlerini aylık düzende istatistik veri olarak merkezileştirmektedir.

Türkiye'de kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmalar 1980'lerin ikinci yarısında kadın hareketinin başlattığı kampanyalarla gündeme girmiştir. 1990 yılında ilk kadın konukevi açılmıştır. Halen, merkezi kamu teşkilatlarından olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bünyesinde 8 ayrı ilde toplam 250 dolayında yatak kapasitesi olan 8 ayrı kadın konukevi, ayrıca 5 belediye aie ve toplam kapasiteleri 100 yatagı bile bulmayan 5 ayrı konukevi bulunmaktadır. Sığınmaevlerinin tamamı Ankara'nın batısındaki yerleşimlerde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da tek bir kadın sığınmaevi yoktur. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki kadın kuruluşları, ailesi tarafından öldürülebileceğini bilerek kendilerine başvuran kadınların koruma altına alınabileceği güvenli sığınakların acil ihtiyaç olduğunu sürekli dile getirmektedir.

Kadınların şiddete uğradıklarında başvurabilecekleri, bilgi ve destek alabilecekleri kamuya ait merkezlerin sayısı 65-70'i bulmamaktadır. Bunlar toplum merkezleri, aile danışma merkezleri ve bazı belediyelerin kadın merkezlerinden oluşmaktadır. Hukukçuların oluşturduğu hukuksal danışmanlık destekleriyle kadın kuruluşlarının kurduğu kadın danışma merkezlerinin sayısı da 40 dolayındadır. Bu hizmetler arasındaki tek bilgi/iletişim ağı, kadın kuruluşlarının yıllık Sığınak Kurultayı çalışmasıdır.

Şiddetle mücadele eden kadın kuruluşlarının 1998'den bu yana yılda bir kez tekrarlanan Kadın Sığınakları Kurultayları'nın değişmez talebi, yılda en az 3 sığınmaevinin açılmasıdır. Buna karşılık bu süre içinde kamuya ait sığınmaevi sayısında hiçbir değişiklik olmamış, kadın kuruluşlarına ait iki bağımsız sığınak da fon yetersizliğinden kapanmıştır. Devlet, kadın kuruluşlarının bağımsız sığınaklarına hiçbir maddi destek sağlamamakta, fakat bu sığınakların belirli standartlara uygun olmasını yasal düzenlemeyle emretmekte ve denetimini yapmaktadır.

CEDAW İhtiyari Protokolü'nün onaylanması da dahil, son yıllarda gerçekleştirilen yasal düzenlemelerin kadınları güçlendirici ve eşitlik yönünde olumlu etkileri olduğu açıktır. Örneğin Anayasa değişikliği, Medeni Kanun değişikliği, Türk Ceza Kanunu değişikliği, Koruma Kanunu ve Aile Mahkemeleri Kanunu'nun çıkarılmış olması gibi bir çok olumlu yeni mevzuat söz konusudur. Doğrudan kadınların şartlarını iyileştirmek amacı taşımayan bazı düzenlemelerden de, örneğin Türkçe dışındaki dillerin kullanımına getirilen serbestlik vb, yararlanmaya başlamış bulunuyoruz. Ancak, devlet bu yasal düzenlemelerin uygulamaya yansımaları hızlandırmak ve kadın aleyhine geleneklerle mücadele etmek üzere ihtiyaç duyulan yaygın eğitimlerle hizmetiçi eğitimleri gerçekleştirmekte son derece ağır davranmakta, çok az sayıda uygulamayla yetinmekte, görevini layıkıyla yapmamaktadır. Kamu harcamalarının cinsiyet esasında analizi hiç yapılmamıştır.

POLİTİKALAR VE MEVZUAT:

Devletin kadına yönelik şiddet alanındaki en önemli eksikliği bu alanda özel bir politikasının olmaması, genel olarak da politika ve uygulamalarında gender mainstreaming yapmamasıdır. Türkiye'nin hala bir "kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı" yoktur. İhtiyaç duyulan zihniyet değişikliğini yaratmayı ve ülkede kadından yana bir ortam oluşturmaya da içerecek bir Ulusal Eylem Planı'nın hazırlanması ve uygulanmasına ihtiyaç duyuyoruz.

Geçici özel önlemler almak genellikle erkekler aleyhine bir eşitsizlik olarak algılanmakta, benimsenmemektedir.

Her alanda kadın-erkek eşitsizliğinin bir şiddet olarak düşün-
lebileceğini biliyoruz. Her türlü karar organında kritik eşiği aş-
manın cinsiyet ayrımcılığının yol açtığı sorunları dile getirmek
ve çözüm aramanın en azından “alay” ve “küçümseme” ile kar-
şılanmaması için gerekli olduğunu bilerek mücadele ediyoruz.

EVLİLİK, AİLE İLİŞKİLERİ, GELENEKSEL ROLLER

İlgili CEDAW maddeleri: 4., 5., ve 16. maddeler

MEVCUT DURUM:

Bu alandaki yasal düzenlemeler ve özellikle de kadın sivil toplum örgütlerinin yoğun çabaları sonucu Yeni Medeni Yasa'yla elde edilen önemli kazanımlara karşın, özellikle uygulamada tüm ülkede eşitliğin sağlandığını ve ayrımcılığın ortadan kaldırıldığını söylemek mümkün değildir.

Aile yapısında bölgesel farklılıklar

Türkiye genelinde, ortalama evlenme yaşı kadınlarda 23, erkeklerde ise 27'dir. Evlenenlerin %36'sı evlilik kararını kendisinin, %58'i ailesinin, %6'sı, diğer karar vericilerin verdiğini söylemektedir. Evliliklerin %24'ü akraba evliliğidir. Nikah türüne göre; resmi ve dini nikaha aynı anda sahip olanlar %88.5, sadece dini nikah %7.4, sadece resmi nikah olanlar %3.8, resmi nikah da, dini nikaha da yaptırmayanlar %0.3'tür. Resmi nikahı olmayanlar bir başka deyişle yasal olarak nikahsızlar %7.7'dir.

Yasal nikahı olmayanların %53'ü Doğu Anadolu'dadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da feodalitenin devam ettiği aşiret tipi geniş aile yapıları, ataerkil cinsiyetçi rolleri ve buna dayalı değer yargıları, bilhassa din ve gelenek kodlarıyla meşrulaştırılmakta ve kadınlara yönelik olarak ayrımcılığın kaynağı olmaktadır. Güneydoğu'da bir kadın sivil toplum kuruluşunun 6 yılda gördüğü 13.673 kadından edindiği bilgilere göre evlendirme yaşı çok düşüktür: Kadınların %16.1'i 10-14 yaş, %64.7'si 15-19 yaşta evlenmiştir. Yeni Medeni Yasa'nın öngördüğü evlenme yaşı 17 olsa da, aileler kanuna uymamakta ve erken yaşta evlendirilen kız çocuklara resmi nikah yapılamamakta, doğan çocuklar çoğu kez kayıncıların nüfusuna kaydedilmektedir. 13.673 kadından 5.602'si (%41'i) fikri sorulmadan akraba evliliği yapmıştır. Geniş ailelerde, bütün birinci dereceden akrabalar (kayınpeder, kayıncı, kayınlar, görümceler, amcalar, amca oğulları, dayılar vs.) kadın ve evliliği üzerinde otorite sahibi kabul edilmektedir. Bölgede kadının boşanma hakkı yoktur. Boşanmak isteyen kadınların, kendi aileleri tarafından ölümle cezalandırılması sıklıkla görülen bir durumdur. Ayrıca boşanabilmek için resmi nikahlı ve nüfus cüzdanı sahibi olmak gerektiğinden, nüfus cüzdanı olmayan pek çok kadının yasal haklarından istese de yararlanması mümkün değildir.

Evlilik çeşitleri

Türkiye'de, yasal olarak tek eşli evlilik geçerlidir, çok-eşli evlilik yasa dışıdır. Ancak, dinsel meşruiyet kılıfı altında çeşitli nedenlerle kadının eşit olma hakkını ciddi şekilde ihlal eden ve sadece kadın için değil kadına bağlı olan çocuklar için de ciddi maddi ve manevi sonuçlar doğuran çok eşli evlilikler mevcuttur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kadının isteginin hiç önemsenmediği, gelenek ve töre ön kabulü altında olağan karşılanan evlendirme yollarının örnekleri şunlardır:

Berdel: İki ailenin arasında anlaşma ile, ailelere mensup iki kadınla iki erkeğin bir tür ikiz evlilik yapmalarını sağlayan değiş-tiridir. Çiftlerden birinin anlaşamayıp ayrılması durumunda, diğer çift istemese de evliliğini bitirmek durumundadır. Bir taraf kuma evliliği yaparsa, diğerine de aynı hak tanınır.

Beşik Kertmesi: İki aile arasında yeni doğmuş kız ve erkek çocukların büyüdüklerinde gerçekleştirilmek sözde evlendirilmeleridir.

Başlık Paralı Evlilik: Evlenmenin kadının babasının erkek tarafından belirli bir miktar para istemesi ve alması sonrasında gerçekleşmesi.

Kan Bedeli Evlilikleri: İki aile arasındaki kan davasının sona erdirilmesi için, öldürülme sırası kendinde olan aileden bir kızın diğer aileye kan bedeli olarak verilmesiyle yapılan evlilik.

Kuma Evliliği: Kadının, bir veya birkaç kadın ile evli bir erkekle evlendirilmesi.

Kayın Evliliği: Kocasını ölen kadının aile meclisi kararı ile kocanın erkek kardeşlerinden biri ile –erkeğin yaşına ve evli olmasına bakılmaksızın- evlendirilmesi.

Akraba Evliliği: Kadının amca oğlu, dayı oğlu, teyze oğlu, hala oğlu gibi birinci dereceden akraba çocukları ile evlendirilmesi.

Ataerkil aile düzeni ve kalıplaşmış cinsiyetçi roller

Türkiye'de tüm toplumsal kesimlerde, cinsler arası eşitlik bilinci yerine, hiyerarşiye dayanan bir 'tamamlayıcılık' anlayışının baskındır. Bu anlayış, özellikle aile içinde karı-koca ve erkek çocuk-kız çocuk arasında, erkeğin hiyerarşik üstünlüğüne dayanan geleneksel rolleri olumlayan sonuçlar üretmektedir. Çekirdek aile tipinin çoğunlukta olduğu büyük ve gelişmiş kentlerde, geleneksel rol ve hiyerarşik anlayışlar bir ölçüde yumuşamış olsa da; ataerkil düşünce ve alışkanlıklara yönelik ciddi bir sorgulama geleneği yoktur. Muhafazakarlık, dindarlık ya da kalıplaşmış kadın- erkek rolleri aracılığıyla ataerkil sistem güçlendirilmekte ve her fırsatta yeniden üretilmektedir.

Aile içinde annenin babaya oranla ikincil statüsü, onun emirlerine itaat etme ve saygı gösterme yükümlülüğü, hizmet sorumluluğu, çocuklar için kadınlık ve erkeklik rollerini modellemede önemli ataerkil kodları oluşturmaktadır. Bu kodlarla yetişen çocukların, sosyo-kültürel ve ekonomik statüleri yüksek olsa da, "fedakar ve çilekeş kadın - güçlü ve baskın erkek" prototiplerini benimsemeye yatkın oldukları görülmektedir. Bu yatkınlık, eş seçiminden meslek seçimine kadar her konuda belirleyici olmakta, kadının ikincil statüsüne ilişkin kalıp yargılar olumlu yasal düzenlemelere karşın sürmektedir.

YASAL DÜZENLEMELER VE DEVLET YAKLAŞIMI

Yeni Medeni Yasa'nın getirdiği eşitlikçi düzenlemeler, ayrımcılığın yaşamın her alanında, başka bir deyişle gerçek yaşamda ortadan kaldırılması için yeterli değildir. Cinslerarası eşitlik bilincini yerleştirmek için, devletin, tüm toplum yaşamında cinslerarası eşitliği gözeten ve bunu sağlamak için gereken alanlarda geçici özel önlemler alan, bir politika geliştirmesi ve toplumu bu doğrultuda yönlendirmesi gerekmektedir.

Devlet raporunda, 5.madde kapsamında "Toplumsal kadın-erkek eşitliği kavramının ana plan ve programlara yerleştirilmesi, kadının ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesi ve ön yargılar ve geleneksel uygulamaların ortadan kaldırması çalışmalarının hala sürmekte olan bir çaba olduğu" belirtilmektedir. Ancak, **Hükümetlerin, Ulusal Mekanizma olarak KSSGM'nin ve diğer kamu kurumlarının CEDAW Sözleşmesi'ndeki yükümlülükleri yerine getirecek örgütlülükte ve sistematik yaklaşıma sahip olduğu söylenemez.** 1998 yılından bu güne 81 ilin yalnızca 14'ünde kurulabilen Ulusal Mekanizma'ya bağlı kadına yönelik birimler etkinliklerini ölçecek hiçbir somut veri bulunmamaktadır.

Şüphesiz devlet, üçüncü şahısların aile içinde gelenek ve töre kisvesi altında yaptığı kadın erkek eşitliğine yönelik ayrımcılıktan sorumludur ve kimsenin din ve vicdan hürriyeti kadınların insan haklarının üstünde olamaz.

EŞİT HAKLARDA DİĞER ENGELLER ve EKSİKLİKLER

Genelde kadının doğurganlığı, özellikle erkek çocuk sahibi olma vazifesi anlamında önemsenmektedir. Bu yüzden hala kız çocuk doğuran kadın aşağılanmakta, bu aşağılama, eşinin karısıyla daha az ilgilenmesi veya çocukla hiç ilgilenmemesi gibi psikolojik baskılar şeklinde olmaktadır. Kadının, büyüklerinin yanında çocuğunu sevmemesi gibi adetler bazı yörelerde hala yaygındır. Kadın çocuğuna istediği ismi verememektedir. Çocuğun bakımı ve büyümesi, yetiştirilip terbiye edilmesi ile ilgili sorumluluklar da yine çok yaygın bir şekilde kadına atılır. Yeni yasal düzenlemelerle kadının babadan gelen soyadını kullanabilmesi olanaklı ancak soyadını çocuklarına veremediği için aile soyadı devam edememektedir. Baba geleneksel olarak sadece ailenin ekonomik ihtiyaçlarını sağlamakla yükümlüdür. Boşanma durumunda genellikle anneler çocuklarına sahip çıkmakta ve yoksullaşmaktadır. Bu nedenle, sistemli ve sürekli şiddete uğrayan kadınlar bile boşanmayı bir çözüm olarak görmemektedir. Boşanma oranı 2000'de % 0,46 olmuştur. Kadınların özgürce eş seçme hakkını kullanabilmesi, haklarını evlilik içinde de koruyabilmesi eğitim düzeyi ve ekonomik bağımsızlıklarıyla yakından bağlantılıdır.

Eşinsel kadınların özgür olarak eş seçme ve yasal olarak kendi cinsleriyle evlenme hakları yoktur. Boşanmalarda anne lezbiyenise kız çocuğunun velayeti babaya verilmektedir.

Aile kurumunun dokunulmazlığı, kadınların daha iyi bir hayat sürmesine engel olan ayrımcı davranışların meşrulaşmasına ve adetler şeklinde gelenekselleşmesine ortam hazırlamaktadır. Kadın ve aile ile ilişkili konularda **gelenekçiliğe aşırı vurgu yapılarak, özel alanda dindarlık ve muhafazakarlık sürdürülmekte ve kadınlar tarafından da taşınmaktadır.**

CEDAW'm 5. ve 16. maddelerindeki konular çerçevesinde karşılaşılan eşit haklara yönelik en önemli engeller şöyle tespit edilmiştir:

- gelenek, töre ve dini anlayışlar,
- ataerkil aile düzeni,
- kalıplaşmış cinsiyet rolleri,
- eğitimsizlik,
- ekonomik bağımlılık.

Çözüm, bu engellerin ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Bir başka deyişle; CEDAW'm 5. ve 16. maddelerinin içerdigi değişikliğin sağlanabilmesi, geliştirilmiş kararlı bir devlet politikasının varlığını ve uygulama iradesini gerekli kılmaktadır.

EĞİTİM

İlgili CEDAW maddeleri: 4. ve 10. maddeler

MEVCUT DURUM:

Ülkemizde, 2000 yılı itibarıyla kadınların %19.4 'ü okuryazar değildir. Güneydoğu Anadolu'da okuma-yazma bilmeyen kadın nüfusun oranı %39'a kadar yükselmektedir. Eğitimde kadınların aleyhine işleyen cinsiyet ayrımcılığı gerek Pekin+5 gerekse 2. ve 3. Birleştirilmiş Ülke Raporu'nda yapılan taahhütlere rağmen halen sürmektedir. Eğitimde kadın erkek eşitliği sağlanamamıştır.

Temel ve Orta Eğitim

İlköğretim kademesinde yaklaşık 1,5 milyon çocuk (ağırlığı kız olmak üzere) eğitim sürecine katılamamaktadır. Kız çocuklarını okullandırma kampanyalarıyla ilköğretimde bu oranın görece olarak yükselmesine karşın, ortaöğretimde okullaşma oranı erkek çocuklarda %74.3 iken kız çocuklarda %57.2 olarak gerçekleşmiştir

Ülke Raporunda, kız çocuklarının okula devam etmeme nedenleri olarak "olumsuz kültürel değerler" ve kız çocuklarında "motivasyon eksikliğinin" sayılması ayrımcılığın gerçek nedeni olan geleneksel din anlayışı, kız çocuklarının nüfusa geç kaydettirilmesi, anneye yardımcı görülmesi, küçük yaşta evlendirmesi gibi nedenleri gizlemektedir.

Raporda "Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları, kız ve erkek çocukların okul türlerine dağılımında cinsiyet ayrımının belirgin biçimde arttığı kurumlardır," denilmekte ve "1196 Erkek Teknik Lisesi ve 636 Kız Teknik Lisesi bulunmaktadır. Bu yapı geleneksel çevrelerden gelen kızlara eğitime daha kolay girme şansı sağlanması ve bu anlamda kızlar için kota niteliği taşıması gibi nedenlerle" savunulduğu belirtilmektedir. Buradaki savunma cinsiyet ayrımcılığına dayalı geleneksel rolleri vurgulayan nitelikteki okulların "kız" ve "erkek" meslekleri olarak sınıflandırıldığı gerçeğini yansıtmamaktadır.

Yüksek öğrenim

Kadınların yüksek öğrenimde okullaşma oranı % 29.7 iken erkeklerinki % 39.9'dur. Yüksek öğrenim gören kadınların durumu özellikle lisans üstü okul düzeyinde kadın katılımı erkeklerinkinden oldukça düşüktür. Kız öğrencileri yüksek lisans yapmaya özendirerek teşvik bursları 'geçici özel önlem' olarak üniversite yönetimlerince ele alınmamaktadır.

Eğitimde kalıplaşmış cinsiyet rollerin kaldırılması

Bir sivil toplum kuruluşunun yaptığı bir araştırmada ders kitaplarında 4 bin ayrımcı tutum, örneğin kadınların ev süpürmesi, erkeklerin bilgisayar başında gösterilmesi gibi ayrımcı görsel örnekler dahil, saptanmıştır.

Eğitimin yapısının, erkek egemen dil de dahil cinsiyetçi içeriginden arındırılmasına ihtiyaç vardır. Öğretim programları geleneksel cinsiyetçi rollerin yeniden üretilmesini kolaylaştır-

maktadır. Eğitim materyallerinin yanı sıra öğretmenlerin de bu yönde eğitilmesi gerekmektedir. Eğitim kademeleri ve yöneticilik pozisyonlarına göre öğretmenlik mesleğinde cinsiyet dağılımında ciddi eşitsizlikler mevcuttur.

Burs olanaklarında eşit yararlanma

2000-2001 akademik yılı boyunca, lise ve üniversite öğrencileri için sağlanan özel yatılı yardımlarının sadece yüzde 26'sı kız öğrencilere dağıtılmıştır. Burslar ve yardımlar ilkokuldan başlayarak her kademede sonuç eşitliğini sağlayacak şekilde dağıtılmalıdır

Okuma yazma ve yetişkin eğitiminde eşitlik sağlanması

Milli Eğitim Bakanlığı, 2001-2002 öğretim yılında, ilköğretim çağındaki 152.703 kız çocuğunun okula gönderilmediğini açıklamıştır. Bu çocuklar ileride okuma-yazma bilmeyen yetişkin kadın nüfus içinde yer alacaktır.

Eğitimin her düzeyinde olan eğitim açığını kapatmaya yönelik yetişkin ve işlevsel okuma yazma öğretim programları dahil sürekli eğitim programlarına kadınların katılabilmelerini teşvik edici olanaklar geliştirilmemiştir.

Yetişkin eğitimi konusunda Güney Doğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamındaki Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM), Güneydoğu Anadolu'daki kadınların eğitim sorunlarını dikkate alarak kalkınma süreciyle bütünleşmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak sonuca ulaşmak için bölgedeki erkek nüfusun da kadının eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi gerekir. Kadının toplum içindeki statüsünü tek taraflı olarak yükseltmeye çalışmak sonuca ulaşma yolunda engeller yaratmaktadır.

Aile içinde kadının toplum kalkınmasındaki rolünün öneminde haberdar edilmeyen erkekler geleneksel rollerini sürdürmekte ve kadının liderlik becerileri ve özgüveninin artması konularında güdüleyici olmak yerine ataerkil düzenin koruyucuları olarak davranmaktadırlar.

Üniversitelerin kadın merkezlerinin yetişkin eğitimi çalışmaları yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda olmalı ve bu amaçları ivedilikle gerçekleştirmek üzere programlar geliştirilmelidir.

Pekin Konferansı'nda 2002 yılına kaldırılması taahhüt edilen kadın okumaz-yazmazlığı ortadan kaldıramamıştır. Bu konudaki çözüm yalnızca okuma-yazma seferberliği ile değil ayrıca anne-baba eğitimi ile desteklenerek okul çağındaki kız nüfusun tamamının okullaşması ile sağlanabilir.

Bedensel gelişme, üreme sağlığı eğitimleri

Kız çocuklarının bedensel gelişimi için imkanların eşit kullanımında sorunlar mevcuttur. Örneğin, geleneksel babalar kız çocuklarının spor derslerinden muaf tutulması için sahte doktor raporu alabilmektedir.

Kadınların üreme sağlığı, gebelik ve doğum planlaması konularında eğitilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı bir sivil toplum kuruluşuyla işbirliği içinde, Doğu ve Güneydoğu'da bulunan 14 ilde Halk Eğitim Merkezleri'nde 413 öğretmene ana-ço-

cuk sağığı, aile planlaması, cinsel yola bulaşan hastalıklar, HIV/AIDS konularında eğitimci eğitimi gerçekleştirmiştir. Bu olumlu gelişmeye karşın, kadınlara ulaşan eğitim hizmeti çok yetersizdir.

YASAL DÜZENLEMELER VE ÖNEMLİ EKSİKLİKLER

Nisan 2004 Sivil Toplum Forumu Eğitim Çalışma Grubu'nda dile getirilen sorunların pek çoğu 4. ve 5. Birleştirilmiş Ülke raporunda cevap bulamamış ya da hiç yer almamıştır. Kadınların aleyhine olan okuma yazma oranı, okullaşma oranı, gelenek, görenek, ataerkil toplum ve aile yapısı nedeniyle kız çocuklarının eğitimsiz kalışı toplum kalkınmasında çözüm isteyen öncelikler arasındadır. Ayrıca, bu alanda ayrımcılığın önlenbilmesi için:

- Devlet Pekin ve Pekin+5 taahhütlerini yerine getirmelidir.
- Öncelikle kırsal alanda kız çocuklarının nüfusa kayıt olması sağlanmalı, kızların okula düzenli devamı konusunda (kızların okula kaydedildikten sonra tarlaya çalışmaya ya da iç göçle başka bir kente gitmeleri durumunda oluşan) eğitimden gizli uzak kalma sorununu takip edecek mekanizmalar geliştirilmelidir.
- Eğitimdeki burs, barınma, araç gereç vb imkanlardan yararlanmada eşitliğin sağlanması hedeflenmeli ve bu durum sayısal verilerle izlenmeli, kızlar lehine geçici özel önlemler alınmalıdır.
- Ders kitaplarında bulunan ayrımcı öğeler ayıklanmalı ve sürekli denetlenmelidir.
- Ana-baba eğitimine ve eğitimcilerin hizmet içi eğitime özel önem verilmelidir.
- Bedensel ve öğrenme özürü okul çağındaki kız öğrencilerle mahkum kadınları eğitime ve topluma kazandırma yönünde özel çalışmalar yapılmalıdır.

Gerek yaygın gerekse örgün eğitim alanında kadın erkek eşitliğinin sağlanması ancak özel önlemleri içeren eğitim politikaları ve uygulamalarıyla mümkün olabilecektir.

MEDYA

İlgili CEDAW Maddesi: 5. ve 11. maddeler, özel tavsiye kararı

MEVCUT DURUM:

Kitle iletişim araçları, düşüncelerin, davranışların, değer yargılarının oluşmasında ve toplumun kültürel ve sosyal yapısını belirlemede en güçlü iletişim araçlarıdır. Geleneksel kitle iletişim araçları olan gazete, radyo ve televizyon paralelinde VCD, DVD, sinema ve internet gibi araçları da kitle iletişim araçları sınıfında yer almaktadır. Gazete, kitap ve dergi okuma alışkanlığının çok düşük olduğu ülkemizde toplum görsel medyaya daha yoğun ilgi göstermektedir.

- Kamu ve özel yayın ve yayım kuruluşlarının karar mekanizmalarında kadınların yer almamaktadır.
- Erkek egemenliğinin vurgulandığı, kadının şiddet gördüğü, ihanete uğradığı, kumalığın özendirildiği, kadın kişiliğinin yok edilmeye çalışıldığı konuları işleyen diziler çoğunluktadır.
- Kliplerde, kadın imajı seks objesi şeklinde kullanılmaktadır.
- Cinsel meta olarak kullanılan kadının üretken değil tüketici birey imajının verildiği, geleneksel cinsiyet rollerinin (iyi anne, iyi eş, mükemmel ev kadını) pekiştirildiği programlar yaygındır.
- Medya kuruluşlarının karar mekanizmalarında erkek yöneticilerinin hakimiyeti söz konusudur.
- Şiddet, çoğu kez toplumsal cinsiyete bağlı olarak ele alınmakta ve şiddetin benimsenmesi, pekiştirilmesi rolü medya tarafından üstlenilmektedir.
- Kaliteli kadın programlarına sponsor bulunamamakta, kadın yapımcılara maddi olanak sağlanmamaktadır.

YASAL DÜZENLEMELER VE ÖNEMLİ EKSİKLİKLER

İşitsel ve görsel yayıncılığı düzenleyen "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında" 3984 sayılı Kanunda yayın ilkeleri belirtilmiştir. 4.maddenin (d) bendinde "...insanların...,cinsiyet,...benzeri nedenlerle kınanmaması ve aşağılanmaması", (u) bendinde "kadına, ...karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi" hüküm altına alınmıştır. Ayrıca reklamları düzenleyen 19. maddede ve yönetmelikte de "reklamlarda cinsiyet ayrımı yapılamayacağı" belirlenmiştir.

Yasalarda, sahiplik veya konum açısından cinsiyet ayrımı gözetilmemiştir, ancak uygulama bunu yansıtmamaktadır.

Kadınların özellikle ekranda magazin programı sunan manken görüntüsünden kurtarıp her konuda ve düzeyde etkin görev alması için kamuoyu oluşturulmalıdır.

Medyada kadın çalışanların ve karar mekanizmalarında bulunan kadın sayısının artırılması için **geçici özel önlem** alınmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kamuoyu oluşturma ve eğitim programları:

3984 sayılı Kanunun yaptırımları düzenleyen 33. maddesinin 1. fıkrasında: "yayın ihlali halinde yayını durdurulan programın yerine ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına Üst Kurulca hazırlanacak eğitim.... kadın... hakları... konularında programlar yayınlanır" hükmü çerçevesinde, Ulusal Mekanizma tarafından kadına yönelik belgeseller ve kadın eğitim programları hazırlatırıp yayınının sağlanmalıdır. İlave, yasa değişikliği ile sivil toplum kuruluşlarınca üretilen kadın hakları programlarının yayınlanmasına da imkan sağlanmalıdır.

Medyada kadının toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin yanlış haber, program ve sunumların yapılmaması için kamuoyu oluşturulmalıdır.

Medyada, özellikle de yerel medyada çalışanların eğitilmesi ve iletişim fakültesi mezunlarının bu alanda çalışması olanakları yaratılmalıdır.

Reklam denetim kurullarında kadın kuruluşlarından temsili bulundurulmalıdır.

KADIN SAĞLIĞI

İlgili CEDAW maddeleri: 4., 10/h,11/1.f, 11/2.a,d,12., 14/2.b.c.h.16/1.c

MEVCUT DURUM:

Türkiye'de kadın ve erkeğin sağlık sorunları, karşılaşmaları riskler, cinslerin özelliklerine göre hizmet verecek kurumların varlığı ve işlenmesi, kadın ve erkeğin sağlık hizmetlerinden yararlanma oranları, sağlık istatistikleri, kentsel-kırsal ve bölge-

sel farklılıklar, geleneklerin baskısı konularında yapılan araştırmalar ve onların ortaya koyduğu bulgular; kadın ve erkeğe verilen sağlık hizmetinde eşitlik olmadığını göstermektedir. Ayrıca, kadının, kadın olması nedeniyle büyük risk altında olduğu alan ve konuların eğitimi ile uygulamasının yeterli kalitede ve sürekli olmadığı görülmektedir. **Türkiye hala OECD ülkeleri arasında bebek ölümlerinde hala birinci sıradaki ülkedir.**

Aile planlaması ve üreme sağlığı

Yapılan alan taramaları anne ölümlerinin büyüklüğüne ve kadın sağlık riskinin yüksekliğine işaret etmektedir. Ancak, ülke ölçeğinde anne ölüm istatistiği bulunmamaktadır. 1998 yılında yapılan Sağlık Hizmetleri Araştırması,doğum öncesi bakım alan anne oranı bölgesel farklılıklar göstermektedir: Türkiye genelinde %67.5, Doğu Anadolu'da %38.1. Sağlık personeli ile doğum yapanların oranı da, Türkiye genelinde %80.6, Doğu Anadolu'da %52.3'tür. Aile planlaması ve üreme sağlığı konularında çeşitli sivil toplum kuruluşları ile devlet kurumları işbirliğiyle yıllardır süren eğitim ve uygulama kampanyalarına karşın sağlık hizmetlerinden eşit yararlanamama sorunu çözülmemiştir.

YASAL DÜZENLEMELER VE ÖNEMLİ EKSİKLİKLER

Sağlık alanında da toplumsal değer yargıları ve kültürel yapımızdan, sağlık hizmetlerinin kalitesi ve sunumundan, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum ve yasal düzenlemelerden kaynaklanan eşitsizlik ve ayrımcılıklar bulunmaktadır:

- Kadın sağlığı hizmetleri yaygınlık ve etkinlik açısından yetersiz ve eşitsizdir. Kırsal kesimdeki kadınların sağlık hizmetlerine erişiminde ayrıca güçlükler mevcuttur.
- Aile planlaması genellikle kadına yönelik olup yöntem konusunda karar verici olan kadın değildir.
- Yaygın şekilde, çocuk sahibi veya erkek çocuk sahibi olamamak kadının kusuru/eksikliği olarak görülmektedir.
- Kadın bedeni bekaret aracılığıyla denetlenmektedir. Bekaret kadına yönelik şiddete, özellikle de namus cinayetlerine neden oluşturmaktadır.
- Kadın nüfusun tamamı sağlık açısından sosyal güvenlik kapsamında değildir. Ayrıca, üç ayrı sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık ve sosyal güvenlik programları arasında farklılıklar mevcuttur. Örneğin, SSK emeklisi kadınlar ve emekli olan kocası üzerinden dolayı olarak sigorta kapsamında bulunan kadınlar gebelik ve doğumdaki sağlık sigortası hizmet ve yardımlarından yararlanamamaktadır.
- Üreme sağlığı konusunda örgün ve yaygın eğitimde programlama ve uygulama yetersizlikleri mevcuttur.

Kadın sağlığı alanında olumlu ayrımcılık politika ve uygulamalarını geliştirmek ve kurumsal hizmetlere dahil etmek gerekmektedir.

CEDAW Sivil Toplum Forumunda İlgili Atölye Çalışmalarına Katılan Kurumlar

Ankara, 18-19-20 April 2003

“YASALAR VE KANUN ÖNÜNDE EŞİTLİK İLKESİ”

ÇALIŞMA GRUBU

Türk Kadınlar Birliği, Ankara
Mersin Barosu Kadın Hakları Komisyonu, Mersin
LEGATO, Kaos Kültür Merkezi, Ankara
Kader Eskişehir Şubesi, TÜBAKKOM, Eskişehir
İzmir Barosu Kadın Komisyonu, İzmir
Samsun Barosu Kadın Hakları Komisyonu, Samsun
Kadın Girişimciler Derneği, İstanbul
Barış Anaları İnisiyatifi, Diyarbakır
Hukukçu Hanımlar Derneği, İstanbul
Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım
Projesi, İstanbul
Amargi Kadın Kooperatifi
TÜBAKKOM, Karabük
Denizli Barosu Kadın Komisyonu, Denizli
Türkiye Soroptimist Kulüpleri Federasyonu, İstanbul
Diyarbakır Barosu, Diyarbakır
Türkiye Barolar Birliği, Ankara
SELIS Kadın Danışmanlık Merkezi, Diyarbakır
Çağdaş Hukukçular Derneği, Diyarbakır
Batman Barosu Kadın Hakları Komisyonu, Batman
Türk Kadınlar Birliği Kadıköy Şubesi, İstanbul
Başkent Kadın Platformu Hukukçular Girişim Grubu, Ankara
Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Destek Grubu, İzmir
Türkiye Aile Planlaması Derneği, Antalya
Kırklareli Barosu Kadın Hakları Komisyonu, Kırklareli
KA-DER İstanbul

“SİYASET VE KARAR MEKANİZMALARI”

ÇALIŞMA GRUBU

A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi
KA-DER, Ankara
A.Ü. KASAUM, Ankara

Gölbaşı Kadın İnisiyatifi, Ankara
Eğitim Sendikası 1. Şube, İzmir
ANAP Kadın Kolları, Ankara
Yerel Gündem 21 Kadın Meclisi, Antalya
Türk Kadınlar Birliği, Eskişehir
Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, Bursa
KA-DER, Bursa
Eğitim Birliği Sendikası, Ankara
KAZETE, İzmir

Başkent Kadın Platformu İlahiyatçılar Girişim Grubu, Ankara
Cumhuriyet Kadınları Derneği, Ankara
Ege Kadın Dayanışma Vakfı, İzmir
Kadın Haklarını Koruma Derneği, İzmir
DYP, İstanbul
Hakkari

Kadın Eserleri Kütüphanesi, İstanbul
ODTÜ Mezunları Birliği Vakfı, Ankara
SELIS Kadın Dayanışma Merkezi, Diyarbakır
Ağrı İnisiyatifi, Ağrı

Ensar Vakfı Kadın Kolları, Afyon
Kadın İnisiyatifi, Bolu
DEHAP Kadın Kolları
AKP Kadın Kolları, Rize

CHP Parti Meclisi Üyesi, Ankara
Kadın Araştırma ve Danışma Merkezi, İstanbul
Çanakkale

KA-DER, Adana
CHP Genel Merkezi, Ankara

Başkent Kadın Platformu Siyasallılar Girişim Grubu, Ankara
Bağımsız Kadın İnisiyatifi, İzmir

Taşköprü Lions Kulübü, Adana
Samsun Soroptimist Derneği, Samsun
KA-DER Girişimi, Ordu

MHP Kadın Kolları Genel Başkanı, Ankara
KA-DER, Mersin

KA-DER, İzmir

SHÇEK, Bitlis

I.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi, İstanbul

Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, Kastamonu

Türk Kadınlar Birliği, Magosa/KKTC

Yerel Gündem 21, Bursa

Cumhuriyet Kadınları Derneği, İzmir

Kadın Dayanışma Vakfı, Ankara

Çayyolu Kadın İnisiyatifi, Ankara

KA-DER, Denizli

Cumhuriyet Kadınları Derneği, Muğla

Türk Kadınlar Birliği, Kayseri

National Democratic Institute, Ankara

“EVLİLİK, AİLE VE GELENEKSEL CİNSİYET ROLLERİ”

ÇALIŞMA GRUBU

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu, Ankara
Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı (ANAÇEV), Ankara
Başkent Kadın Platformu, Ankara
Hazar Grubu, İstanbul
Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Osmaniye
Türk Kadınlar Birliği, Adana

Memur-Sen Eğitimciler Birliği Sendikası Kadın Sorunları Komisyonu
Karacelmas Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu, Zonguldak
KAOS GL Grubu, Ankara
Kadın Sorunları Araştırma ve İnceleme Derneği (KASAD), Ankara
Sosyal Hizmetler Kurumu ve Sinop İnisiyatifi, Sinop
Kadın El Emegi Değerlendirme Derneği Kadın Danışma Merkezi, Uçan Süpürge, Çanakkale
Türk Kadınlar Konseyi, İzmir
Türkelili Kadınlar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Sinop
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Diyarbakır
Kadın Ressamlar Derneği, Ankara
Gökkuşu Kadın Platformu, İstanbul
Korunmaya Muhtaç Çocuklar Derneği, Kırşehir
Kayseri MÜSIAD Kadınlar Komisyonu, Kayseri
Türk Kadınlar Birliği, Mardin
Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, Antalya
Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Derneği ve Yerel Gündem 21, Nevşehir
Mersin Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Mersin
Türk Sportif Çocuklar Derneği Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve Sinop İnisiyatifi, Sinop
KA-MER Diyarbakır
Kütahya Yerel Gündem 21 Kadın Komisyonu, Kütahya
Batman Kadın Danışma Merkezi, Batman
Van Kadın Platformu, Van
Uluslararası Af Örgütü, Ankara
Türk Anneler Derneği, İzmir
Burdur İnisiyatifi, Burdur
Çağdaş Kadın Gençlik Vakfı, Ankara

"KADINA YÖNELİK ŞİDDET" ÇALIŞMA GRUBU

KA-ZETE, Ankara
Kadın Dayanışma Vakfı, Ankara
Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Ankara
MOR ÇATI Kadın Sığınağı, İstanbul
Diyarbakır Kadın Platformu, Diyarbakır
AMARGİ Kadın Akademisi
Başkent Kadın Platformu, Ankara
Eğitim ve Psikolojik Danışmanlık Merkezi
Manisa Barosu Kadın Hukuku Komisyonu, Manisa
Isparta Barosu, Isparta
Uçan Süpürge, Ankara
Eğitim-Bir Sen., Ankara
İzmir Barosu Kadın Hukuku Komisyonu, İzmir
Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Ankara
Denizli Soroptimist Kulübü, Denizli
Ordu Barosu Kadın Hakları Komisyonu, Ordu
Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, Antalya
Batman Kadın Sosyal Danışma Merkezi, Batman
Ardahan Valiliği, Ardahan
Recme Karşı Uluslararası Komite, Ankara
Siyasallılar Girişim Grubu, Ankara

Bilgi Üniversitesi, İstanbul
Barış Anaları, Diyarbakır
Diyarbakır Barosu
Ev Hanımları Dayanışma ve Kalkındırma Derneği, Adana
S.S. Yaşam Kadın Çevre ve Kültür İşletmeleri Kooperatifi, Van
Bursa El Ele Kadın Kooperatifi, Bursa
Mersin Bağımsız Kadın Derneği, Mersin

"EĞİTİM" ÇALIŞMA GRUBU

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), Erzincan
Kamu-Sen, Bursa
Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Ankara
KAD-BİR, Ankara
Bayburtlu Kadınlar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Bayburt
Türk Kadınlar Birliği Bornova Şubesi, İzmir
Van Kadın Grubu, Van
Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, Ankara Bilkent Üniversitesi, Ankara
İstanbul Soroptimist Kulübü
Türk Demokrasi Vakfı
Çankaya Soroptimist Kulübü, Ankara
KA-DER, Kahramanmaraş
Türk Kadınlar Birliği, Ankara
KA-DER, Balıkesir
ODTÜ Mezunlar Birliği Vakfı (MEBİVA), Ankara
Şefkat Vakfı, İstanbul
Kadın Sanatçılar, Mersin
KA-MER, Diyarbakır
Haççe Kadın Vakfı, İzmir
MEK-SA Vakfı, Erzurum
Türkiye Bahai Toplumu, Trabzon
Başkent Kadın Platformu, Ankara
MEK-SA Vakfı, Şanlıurfa
Türkiye Bahai Toplumu
Türk Kadınlar Birliği, Samsun
Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Ankara
Kadın Platformu, Batman
Uçan Süpürge, Mersin
Antimilitarist / Feminist İnisiyatif, Antalya
Yerel Gündem 21, Samsun
MEK-SA Vakfı, Ankara
Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı (HEK-VA), İstanbul
MAG-DER, İzmit
Hazar Grubu, İstanbul
Anneler Derneği, İstanbul
Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Ankara
MEK-SA Vakfı, Kocaeli
Cumhuriyet Halk Partisi, Ankara
Atatürk Toplum Eğitim Merkezi, Ankara
FAY-DER, İstanbul
Soroptimist Kulübü, Içel
Başkent Kadın Platformu, Ankara
Anadolu Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Eskişehir
KEDV, Diyarbakır
Bağımsız, Bingöl
Kadından Topluma Eğitim Grubu, İstanbul
Emekli Öğretmenler Derneği, Tekirdağ

Cumhuriyet Kadınları Derneği, Samsun
Anne-Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), Ankara
EL-DER Kadın Danışma Merkezi, Çanakkale
Türk Kadınlar Birliği, Mersin
Ege Kadın Araştırmaları Derneği, İzmir
Tepebaşı Belediyesi Belde-Evleri Eğitim Projesi, Eskişehir
Cumhuriyet Kadınları Derneği, Bursa
Adana Kadın Kuruluşları Birliği, Adana
Hale Hanımlar Derneği, İstanbul
Eğitimciler Girişim Grubu,
Türk Üniversitesi Kadınlar Derneği, Edirne
Türk Kadınlar Birliği, Aydın
Türk Kadınlar Konseyi, Bursa
Kadın Sorunlarını Araştırma Derneği, Gaziantep

"SAĞLIK" ÇALIŞMA GRUBU

Türkiye Aile Planlaması Derneği
Bornova Sosyal Dayanışma Derneği, Bornova
Cumhuriyet Kadınları Derneği, Adana
Kadın Dayanışma Grubu, Muğla
Türkiye Bahai Toplumu
TAPD Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi, Diyarbakır
Kordon Soroptimist Derneği, İzmir
Üreme Sağlığı Projesi
Başkent Kadın Platformu, Ankara
KASAKOM, Ankara
Türkiye Bahai Toplumu, Antalya
Adana Kadın Meclisi, Adana
ÇATOM, Adıyaman
Sağlık Sendikası, Ankara
Güneydoğu Kadın Platformu, Diyarbakır
Üniversiteli Kadınlar Derneği, Gaziantep
Gökkuşak Kadın Platformu, İstanbul
HÜRSAM, Ankara
Tekirdağ Emekli Öğretmenler Derneği, Tekirdağ
ÇATOM, Adıyaman

"EKONOMİ, ÇALIŞMA YAŞAMI VE YOKSULLUK" ÇALIŞMA GRUBU-I

Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu, Ankara
Türkiye Bahai Toplumu Kadın Grubu, Ankara
Uluslararası Af Örgütü, Ankara
İş Müfettişleri Derneği, Ankara
Turkuaz Güzel Sanatlar Sivil İnisiyatif Grubu, Ankara
Emekli ve Kimsesiz Kadınlar Yardım, Eğitim Derneği, Gaziantep
Türk Kadınlar Birliği Adalar Şubesi, İstanbul
Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı Mardin Koordinatörlüğü, Mardin
İzmir Şoförler ve Otomobilciler Odası Kadınlar Kolu, İzmir
Marmara Grubu Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı İnsan Hakları Platformu, İstanbul
Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu, Muğla
Etiler İş ve Meslek Kadınları Derneği, İstanbul
Kadın Hakları Koruma Derneği, Aydın
Memur_Sen Konfederasyonu , Eğitim-Bir-Sen, Ankara
Nalbantoğlu Yetiştirme Yurdu Destekleme Derneği, Aksaray
DISK Tekstil İş Bölge Temsilciliği, Kahramanmaraş

KA-DER İstanbul Şubesi Girişimcileri, İstanbul
Türk Kadınlar Birliği, Erzurum
Türk Üniversitesi Kadınlar Derneği, Samsun
Kamu Personeli Kadın Dayanışma Grubu, Ankara
Sincan Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Grubu, Ankara
İLKDER İlke İlim Kültür Dayanışma Derneği, Ankara
Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı, Düzce Koordinatörlüğü ve S.S. Nilüfer Kadın Çevre Kültür İşletme Kooperatifi, Düzce
Pembe Üçgen İzmir Eşcinsel Kültür Grubu, İzmir
Küçükkuşu Kadın Dayanışma Grubu, Çanakkale
Başkent Kadın Platformu, Ankara
Anadolu Bahçeleri El Emek Pazarı Projesi Gönüllü Grubu , Ankara

"EKONOMİ, ÇALIŞMA YAŞAMI VE YOKSULLUK" ÇALIŞMA GRUBU-II

Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Ankara
KAD-MER Kadın Dayanışma Merkezi, Mardin
Uçan Süpürge, Ankara
Hanımlar İlim Kültür Derneği, İstanbul
Kadın STK'ları Destekleme ve Geliştirme Grubu, Özlenen Çocuk Derneği
İş Müfettişleri Derneği, İstanbul
Kadın Çalışmaları Kooperatifi ve Mimar Sinan Üniversitesi
İşgücü Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul
Sosyal Hizmet Uzmanı, Sivas
Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Grubu, Muğla
Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Eskişehir
Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Destek Grubu, Şanlıurfa
Bergama Cumhuriyet Kadınları Derneği, İzmir
İLKDER İlim Kültür ve Dayanışma Derneği, Ankara
Kadınlarla Dayanışma Vakfı, İstanbul
İstanbul Bilgi Üniversitesi, İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılığa Karşı Çalışma Grubu, İstanbul
Kalkınma Atölyesi, Adana
Floryalı Kadınlar Grubu, İstanbul
Türk Anneler Derneği, Trabzon
İmece Kadın Dayanışma Kooperatifi

"MEDYA" ÇALIŞMA GRUBU

KASALD, Ankara
Türkiye Bahai Toplumu(STK Departmanı), Metro TV, 5 Ocak Gazetesi, Adana
Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı, İstanbul
Uçan Süpürge, Antalya
Uçan Süpürge, Mersin
Yeni Asır Gazetesi, İzmir
KADAV, İstanbul
T.Ü.K.D., Konya
Uçan Süpürge, Ankara
Hazar Grubu, Ankara
Başkent Kadın Platformu, Ankara

Devlet ve STK İşbirliği

Güldal Akşit

Kadınlardan Sorumlu Devlet Bakanı

CEDAW ve Birleşmiş Milletler
Kadının Statüsü Komisyonu'nun
49. oturumuyla ilgili
sivil toplum kuruluşlarını
bilgilendirme toplantısı
konuşma metni

31 Mart 2005

Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen bu toplantıda, kadınlarımızın temel sorunlarının çözümüne yönelik olarak yürütülen çalışmalar konusunda, karşılıklı görüş alışverişinde bulunmak amacıyla bir araya gelmiş bulunmaktayız.

Bu gün burada sizlerle birlikte olmaktan duyduğum mutluluğu ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Bu alanda gerçekleştirilen ve sivil toplum örgütleriyle kurumları bir araya getiren bu ve benzeri toplantıların daha iyi gerçekleştirilmek için bize yol gösterici olduğuna inanıyorum.

Toplumda yaşanan her türlü sosyal soruna karşı duyarlı olması gereken sivil toplum örgütlerinin, kadın sorunlarına ilgi göstermesi çok sevindiricidir.

Devlet, çağdaş nitelikleriyle milletin her kesiminin ihtiyaçlarını karşılayarak, ferdi ve toplumu, mutluluk ve güvenle yaşatma görevini üstlenen bir teşkilattır.

İnsan haysiyetine yaraşır ve toplumla kaynaşan hayat tarzı, kadınların en tabii hakkı ve devletin de öncelikli vazifesidir.

Biz Hükümet olarak, kadınlarımıza ayırım yapmadan, insan olmanın getirdiği tüm ihtiyaçları göz önünde bulundurarak yaklaşmakta ve kadın ve kadın sorunlarına yönelik politikalarımızı buna göre belirlemekteyiz.

Kadınlarımızın her alanda, herkesle eşit bir pozisyona gelebilmeleri ve yaşadıkları sorunların en aza indirilmesi ancak, bütün kurum ve kuruluşlarla toplumun tüm kesimlerinin işbirliği sayesinde gerçekleştirilebilir.

Bu kapsamda, kadın sorunlarına duyarlı ve kadınlarımıza hizmet götüreren kamu, özel sektör ve gönüllü sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesine önem vermekteyiz.

Sivil toplum kuruluşları, günümüzde tüm dünyada giderek önem kazanan, katılımcı demokrasinin vazgeçilmez unsurları ve toplumsal değişime öncülük eden ve toplumsal duyarlılıkları dile getiren kuruluşlardır.

Sivil toplum kuruluşlarının bugün, uluslararası ilişkiler de dahil olmak üzere, daha önce sadece devletlerin rol oynadığı alanlarda önemli roller üstlendiklerini görmekteyiz.

Ülkemizde 1990'lı yıllardan bu yana yaygınlık kazanan "sivil toplum kuruluşları" ve "sivil toplum" anlayışı, bugün artık gerek toplum gerekse devlet açısından oldukça etkili bir konuma sahiptir.

Türkiye Cumhuriyeti, Türk kadınının kültürel, siyasal, ekonomik ve sosyal konumunun iyileştirilmesi ve olması gereken noktaya getirilmesi için üzerine düşen görevi yapma gayreti ve çabası içindedir. Ancak, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadın haklarında büyük gelişmeler olmasına karşın uygulamada ve kadının statüsünü belirleyici olaylarda, durumun yeterince doyurucu ve tatminkar olmadığı bilinen bir gerçektir.

Bizler, kadın haklarına ilişkin olarak belirlenen uluslararası normlara ulaşma konusunda kararlıyız. Bu kararlık kapsamında, ulusal ve uluslararası alanda ülkemizin son yıllarda elde ettiği kazanım ve başarılar küçümsenmeyecek kadar önemlidir. Bu kazanımların elde edilmesinde, elbette STK'ların önemli katkıları ve küçümsenmeyecek katkıları olmuştur.

Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü de kurulduğu tarihten bu yana, STK'ları ile işbirliğinin önemini farkındadır ve yaptığı çalışmaları bu işbirliği içerisinde sürdürmektedir.

Bu kapsamda son dönemde ülkemizde uluslararası planda gerçekleştirilen verimli işbirliklerinden kısaca bahsetmek isterim.

Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

- Pekin Konferansı sonrasında "Ulusal Eylem Planı"nın hazırlanması,
- Pekin Konferansı izleme mekanizmalarından biri olarak Hukuk, Sağlık, Eğitim, İstihdam Komisyonlarının oluşturulması,
- CEDAW 2 ve 3. Birleştirilmiş Dönemsel Ülke Raporu ile Dördüncü ve Beşinci Birleştirilmiş Dönemsel Ülke Raporları'nın hazırlanması,
- STK'lar ile işbirliği halinde gerçekleştirilmiştir. Bunların yanısıra ulusal düzeyde yapılan çok önemli çalışmalara bakarsak;
- Kız çocuklarının okullaşma oranlarının yükseltilmesinde ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda gerçekleştirilen çalışmalar,
- Yeni Türk Medeni Kanununun hazırlanması, yasalaştırılması, yaygınlaştırılması ve tanınması konusundaki çalışmalar,
- Türk Ceza Kanunun kadının lehine olacak şekilde çıkartılması konusundaki çalışmalar,
- Öte yandan kadınlarımızın sorunlarının çözümüne yönelik politika ve stratejilerin planlandığı özel günlerde ve toplantılarda gerçekleştirilen çalışmalar, katılımcılığın ve işbirliğinin başarılı örneklerini teşkil etmektedir.

Tüm bu çalışmalar, ülkemize büyük değişimleri getirecek olan temel yasalarda toplumsal mutabakatın ve işbirliğinin ne kadar başarılı sonuçlar ortaya koyduğunun önemli birer göstergesi olarak karşımızda durmaktadır.

Sizlere uluslararası alanda da yürüttüğümüz çalışmalar hakkında kısaca bilgi sunmak isterim.

Bilindiği gibi, Türkiye 1986 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne taraftır. Sözleşmenin 18.maddesi uyarınca; taraf devletler, her dört yılda bir dönemsel ülke raporlarını Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Komitesi'ne sunmak zorundadırlar. Türkiye, ilk raporunu 1990 yılında, İkinci ve Üçüncü Birleştirilmiş Dönemsel Ülke Raporunu ise 1997 yılında sunmuş ve savunmuştur. Birleştirilmiş Dördüncü ve Beşinci Dönemsel Ülke Raporunu ise, CEDAW Komitesine 20 Ocak 2005 tarihinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Dışişleri, İçişleri, Adalet, Milli Eğitim, Sağlık ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıklarının temsilcileri ve bir akademisyenin katılımıyla oluşan ve başkanlığını yaptığım bir heyetle sunmuş ve savunmuştur.

CEDAW Komitesi, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen 23 uzmandan oluşan ve Sözleşme hükümlerinin uygulanmasını denetlemekle görevlendirilmiş bir organdır.

Bilindiği gibi ülkemizden Prof. Dr. Feride ACAR Komite'nin 6 yıl süre ile üyeliğini son iki yıl süre ile başkanlığını başarılı bir şekilde yapmıştır. Sayın ACAR'a yürüttüğü başarılı çalışmalarından dolayı huzurunuzda teşekkür etmek isterim.

CEDAW Komitesi'ne, Birleştirilmiş Dördüncü ve Beşinci Dönemsel Ülke Raporumuzu sunduğumuz süreçte, ülkemizde kadın konusunda çalışmalar yapan STK temsilcilerinin oluşturduğu iki ayrı komisyon da resmi rapora alternatif olarak iki ayrı gölge rapor sunmuşlardır. Komite, hem resmi raporu hem de bu gölge raporları değerlendirmiştir. Resmi raporumuzun sunumu bir tam gün sürmüş ve ilk olarak raporun özetini içeren sunum konuşmanın ardından, Komite üyelerince sorulan soruların cevaplanmasına geçilmiştir.

Komite, sunumun ve soruların cevaplanmasının ardından;

Rapor'un hazırlanmasında rehber ilkelerine uygun hareket edilmesini, heyetimizin oluşumunu, Rapor'un sunumu sırasında yöneltilen sorulara verilen cevapları takdirle karşılamıştır.

Komite tarafından yasal alanda kaydettiğimiz gelişmelerden;

- Özellikle, Anayasamızın 10. maddesine yapılan bir ekle devletin, cinsiyete dayalı ayırım yapmamanın ötesinde kadınla erkeğin her alanda eşit haklara, eşit imkanlara kavuşması için düzenlemeler yapmak, gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınması ile Türkiye'nin Anayasasında bu tür bir hükme yer veren az sayıda ülkeden biri olması,
- Yine 2004 yılında, Anayasanın 90'ıncı maddesinde yapılan değişiklik ile CEDAW Sözleşmesi de dahil olmak üzere temel hak ve özgürlükleri hedef alan uluslararası belgeleri tüm kanunların üzerine çıkarması,
- Aile içi şiddetle mücadele çerçevesinde Ailenin Korunması Kanunu'nun çıkarılmış olması,
- Yeni Türk Medeni Kanunu'nda evlilikte ve aile içi ilişkilerde kadın erkek eşitliğinin sağlanmış olması,
- Yeni Türk Ceza Kanunu ile cinsel suçların kamuya karşı değil bireye karşı işlenmiş suçlar olarak tanımlanması, evlilik içi tecavüz, iş hayatında cinsel taciz ve insan kaçakçılığı suçlarının yasa kapsamına alınması,
- Yeni İş Kanunu'nda kadınlara karşı cinsiyet temelinde ayrımcılığın yasaklanması,
- Temel eğitimin 8 yıla çıkarılmış olması,
- Ülkemizin, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 20 Aralık 2004 tarihinde kabul edilen "Namus Adına Kadınlara Yönelik İşlenen Suçların Önlenmesi Doğrultusunda Çalışmak" başlıklı Karar Tasarısı'na İngiltere ile birlikte ana sunucu olması,
- CEDAW Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol'e ülkemizin taraf olması,
- CEDAW Sözleşmesi'ne konulan çekincelerin kaldırılmış olması, hususları vurgulanarak bu konulardaki başarılarımızdan övgüyle söz edilmiştir.

Komite bu olumlu gelişmelerin yanısıra;

- Yeni TCK'da namus cinayetleri kavramı yerine töre cinayetleri teriminin kullanılmış olmasını,
- Genital muayene veya bekaret kontrolünün bazı özel koşullarda kadının rızası olmadan yapılabilmesi imkanının sürmesini,

- 15-18 yaş gençlerin rızaya dayalı cinsel ilişkisinin cezalandırılmasını,
- Medeni Kanunda yasal mal rejimi olan "Edinilmiş Mallara Katılım Rejimi"ne ilişkin değişikliğin geçmişe dönük olarak işlememesini,
- Toplumda ataerkil davranış kalıplarının kadının rolü ve sorumluluğu konusunda yaygın olmasını,
- Kadınların siyasete ve karar alma mekanizmalarına katılımlarının yetersiz olması ve işsizlik oranının yüksek olmasını,
- Kadınların okur-yazarlık oranının düşük olması, eğitimde karşılaşılan güçlükler

konularını ülkemizdeki temel kaygı ve sorun alanları olarak belirlemiştir. CEDAW Komitesi, ülkemize belirlenen bu sorun alanlarının çözümlenmesine dönük tavsiyelerde bulunmuştur.

Komite ayrıca, ülkemizde okullarda ve üniversitelerde varolan türban yasasının kadınlar ve kız çocukları üzerindeki olumsuz etkisinden endişe duyduğunu belirterek, bu yasağın etkilerinin araştırılması ve değerlendirilmesini talep etmiştir. Komite bir dahaki raporumuzda, insan ticareti mağduru kadınlar başta olmak üzere, cinsiyete dayalı istatistikî bilgi talep etmektedir.

CEDAW Komitesi'nin ülkemize yaptığı tavsiyeler rehber niteliği taşımaktadır. Komitenin ısrarla vurguladığı ve ülkemizde de bilinen bir gerçek olan uygulamadaki eksiklerimizin giderilmesi şu anda öncelikli hedefimizdir. Uygulamayı etkin bir şekilde yerine getirmek ve toplumda zihinsel bir dönüşümü gerçekleştirmek için, devletin yanısıra STK'lara çok önemli bir rol düşmektedir. Bu nedenle, kolay olmayacak bu süreçte en büyük desteği siz sivil toplum örgütlerinden bekliyoruz.

CEDAW Komitesine Periyodik Ülke Raporu'nun sunumunun hemen ardından, gerek dünya kadınları gerekse ülkemiz için çok önemli bir süreç daha gerçekleşmiştir.

Her yıl Mart ayında yapılan Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu bu kez 28 Şubat-11 Mart 2005 tarihleri arasında "Pekin+10" gündemi ile toplanmıştır. BM KSK 49. Dönem toplantısında, 1995 Pekin Konferansı ve 2000 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 23. Özel Oturumunun sonuçları olan "Pekin+5" sürecinden bu yana meydana gelen gelişmeler, boşluklar ve sorunların tespit edilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu toplantının sonucunda kadınlara ilişkin evrensel düzeyde ileriye dönük stratejiler belirlenmiştir.

Dönem toplantısına, 165 ülkeden 1800 kişilik resmi delegasyonlar, 80 Bakan, 7 first lady ve 2600 civarında STK temsilcisi katılmıştır. Dönem toplantısı esnasında düzenlenen üst düzey yuvarlak masa toplantılarında, ülke delegasyonları, tüm dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında farklı yöntemler ve iyi uygulamalar konularını tartışmış ve deneyimlerini paylaşmıştır.

Bu yuvarlak masa toplantılarında ayrıca CEDAW ve Milenyum Deklarasyonu da gözden geçirilmiştir. Ayrıca, toplantıda ele alınan diğer konular ise; kadına ilişkin konularda istatistikî verilerin toplanması, var olanların güncellemesi, bunların analizi, ekonomik politikaların kadına etkileri, HIV/AIDS, kurumsal

mekanizmalar, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin ulusal politika ve planlara yerleştirilmesi, kadının siyasete katılımı ve kadının her alanda güçlendirilmesi başlıklarından oluşmaktadır.

165 ülkeden her düzeyde katılımcının bir arada olduğu bu toplantı, deneyimlerin paylaşılması, uluslararası işbirliği ve uluslararası fikir birliğinin sağlanması açısından çok yararlı olmuştur. Ayrıca, dönem toplantısında sayın Dr. Selma ACUNER başta olmak üzere Türk Delegasyon üyelerinin yoğun çabaları olmuş ve toplantıya önemli katkılarda bulunmuşlardır. Huzurlarımızda hepsine bir kez daha teşekkür ediyorum.

Türkiye, Pekin Konferansı'nın ardından hazırladığı "Ulusal Eylem Planı"nı, Pekin+10 toplantısından sonra, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinasyonunda ilgili kamu kuruluşlarının, STK'ların ve üniversitelerin temsilcileri ile birlikte güncelleyecektir.

Hazırlanacak Eylem Planı, ülkemizde kadın konusunda tüm tarafların kısa, orta ve uzun vadede birlikte atacağı adımların çerçevesini ortaya koyacaktır.

Bilindiği gibi ülkemizde son yıllarda yaşanan çok önemli bir gelişme de, baş döndürücü gayret ve çalışma yapmak suretiyle, Ülkemizin AB'ye tam üyelik için müzakerelere başlama sürecini yaşıyor olmasıdır.

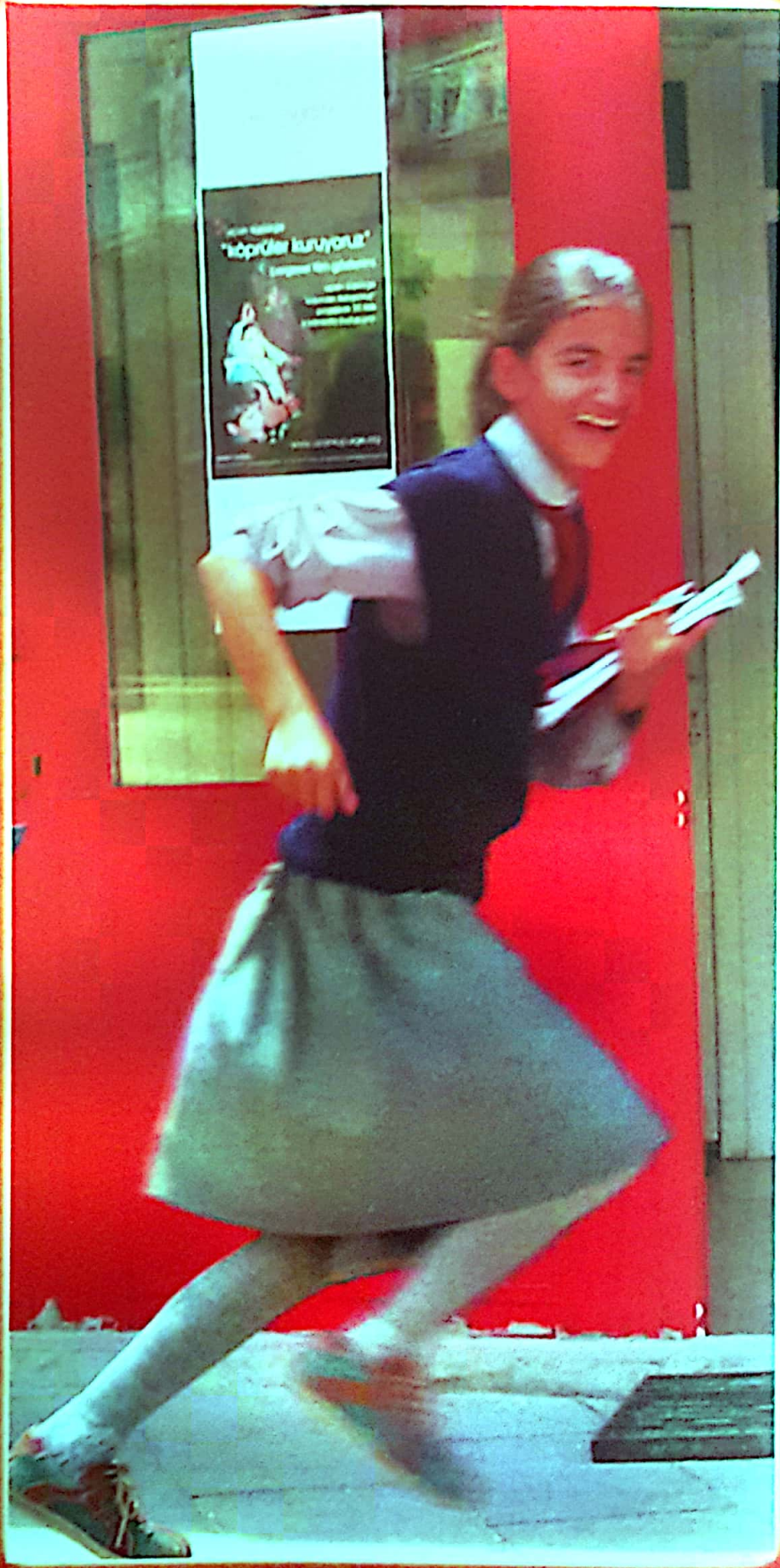
Bu paralelde ülkemiz özellikle yasal alanda büyük değişimler yaşamaktadır. AB'nin temel felsefesi, tüm üye ülkelerde demokrasinin tabana yayılması ve birlikte yönetim anlamına gelen yönetim ilkelerinin ülke yönetiminde uygulanmasıdır. Bu noktada devlet ve özel sektörle birlikte STK'ların oynayacakları rol daha da önemli hale gelmiştir.

Avrupa Birliği'nin öncelikli kriterlerinden biri de bilindiği gibi kadın erkek eşitliğidir. Bu nedenle, Türkiye-AB ilişkilerinde kadın konusu en yoğun çalışılan konulardan biri haline gelmiştir. Kadına karşı şiddet başta olmak üzere kadının statüsünün güçlendirilmesi, ayrımcılığın ortadan kaldırılması, kadının sosyo-kültürel ve ekonomik yönden güçlendirilmesi, eğitim ve bilgi düzeyinin artırılması ve bu konularda toplumsal duyarlılığın artırılması çalışmalarımız aralıksız devam etmektedir.

Bütün bu çalışmalar da dahil olmak üzere, ülkemizde bugüne kadar elde edilen önemli başarıların, devlet-sivil toplum işbirliğinin sonucunda gerçekleştiğine ve gerçekleşeceğine olan inancımı belirtmek isterim.

Unutmayalım ki, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde hemen her alanda bir atılım içinde olan ülkemizde, geleceğimizi devlet, sivil toplum ve özel sektör birlikte hazırlayacağız.

Bu duygu ve düşünceler içerisinde, beni sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum, siz değerli sivil toplum örgüt temsilcileri ile bir araya gelmekten ve fikirlerimizi paylaşma imkanı bulmaktan duyduğum mutluluğu bir kez daha ifade ediyorum, hepinize sevgi ve saygılar sunuyorum.

Uçan Söpürge
Boyutacı Sokakı 20/4 06700 Kayaşdere, Ankara
Tel: 0 312 427 00 20 • Faks: 0 312 466 56 61
E-posta: web@ucansupurge.org, ucanhaber@ucansupurge.org
URL: <http://www.ucansupurge.org>

Uçan Süpürge Kadın 2005 Radyo Programı

Her Çarşamba saat 10:05-10:50
TRT Radyo-1'de canlı yayında

Van	94.8	Edirne	97.9
Bursa	99.6	Mersin	92.0
Mardin	107.0	Diyarbakır	98.4
Adana	96.7	İstanbul	95.6
Ankara	93.3	İzmir	94.7

Sevgili Çocuk

Erkekler, Çocuklar ve
İsveç'te Toplumsal
Cinsiyet Eşitliği

Ulla Lemberg

8-30 Nisan 2005

Dünya Ticaret Merkezi
Tahran Caddesi No: 30
Kavaklıdere ANKARA
Tel: (0312) 468 87 50

